

B. J.

1844

1845

1846

1847

278

ROYAUME DE SUÈDE.
NOMMÉ PAR LE ROI
Frédéric *meur*

LE ROI DE SUÈDE.

278

Lucco

~~B. 98~~

~~Leg. 1~~

LUSIADERNE.

HJELTEDIKT

AF

LUIS DE CAMOËNS.

ÖFVERSATT

FRÅN PORTUGISISKAN, I ORIGINALETS VERSFORM,

AF

NILS LOVÉN.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS L. J. HJERTA,

1839.

2000000000

1811

THE UNIVERSITY OF

Företal.

Luis de Camoëns, den ende Portugisiske skald, som är känd utom sitt fädernesland, lefde på en tid, då Portugal uppnått sin äras högsta spets och från den såg med stolthet ned på en verld, hvars utseende det, fastän ett ringa folk, hade förändrat, ådagaläggande för Europa, att snillets och viljans kraft är mäktigare, än de stora massornas. Med den mest brinnande fosterlandskärlek jubilerade han öfver sitt fosterlands framgångar, och beslöt, att i en evärdlig sång besjunga sina landsmäns lysande bedrifter. Han anade icke då, att han knappast skulle hinna sluta denna sång, förrän hans fädernesland, som han valt till hjelten deri, redan förlorat sitt anseende, och att hans Epos således skulle blifva hans hjeltes, fäderneslandets, svanesång och tillika dess varaktigaste ära. Ty knappast var han hemkommen från Indien, der han vistats i sexton år, och der han, skild från hela den bildade verlden,

skrifvit sin namnkunniga hjeltedikt, det första Epos i den moderna litteraturen, förrän den förfärliga katastrofen *) inträffade, som tillintetgjorde hans lands oberoende och påskyndade hans egen död. Camoëns kallar sin dikt Lusiaderna, eller Lusitanernas bedrifter, och Vasco da Gamas resa till Indien, som närmast angifves såsom diktens ämne, är endast att anse som den ram, hvori han velat infatta taflan af sitt lands historia, med allt hvad den äger af stora dygder eller stora olyckor, mäktigt att hänföra sinnena. Ingen, huru främmande än Portugals historia må vara för honom, kan, om eljest hans hjerta klappar af kärlek till eget fosterland, läsa denna af svärmande fosterlandskärlek genomvärmde dikt, utan att älska och vörda och till en viss grad dela den store skaldens ädla och varma känsla. Det nöje, som läsandet af detta märkvärdiga Epos gjorde mig, väckte beslutet att göra det tillgängligt för flera, och då ganska få vinnlägga sig om

*) Konung Sebastian, åt hvilken Camoëns tillegnat sina Lusiader, förde alla de förnämre i sitt land med sig på sitt riddartåg emot Marocco. Han stupade der i den olyckliga bataljen vid Alcacer-Quivir år 1578. Med honom utslocknade det gamla Kungahuset. Endast en gammal Cardinal återstod, som regerade hlott tvenne år och var en stilla åskådare af, hur Europa tvistade om Portugisiska Succession en.

ett språk, hvars litteratur endast äger en författare af någon större märkvärdighet, beslöt jag att företaga en öfversättning deraf. Då jag delar deras öfvertygelse, som påstå, att ett skaldestycke ej kan rätt återgifvas i annan versform, än den, i hvilken det är skrifvet, var valet af versmått lätt gjordt, oaktadt de i hvarje stance återkommande trenne rimmen försvåra betydligt öfversättningen i ett rimfattigare språk. Mera betänklighet väckte det, huruvida jag borde endast använda feminina rim eller omvexla med masculina; men då Camoëns blott i några få stancer nyttjat omvexlande feminina och masculina rim och för öfrigt endast feminina, ville jag försöka att äfven i detta afseende troget följa originalet. De tvenne första sångerna och äfven största delen af den tredje äro också återgifna med nästan uleslutande feminina rim; men då detta versslag, fastän lenare för örat, likväl i längden blef tröttande för sin monotonie, och derjemte ansenligt försvårade öfversättningen, genom att beröfva mig bruket af våra många vackra enstafviga rim, beslöt jag, att i de återstående sångerna låta feminina och masculina rim omvexla med hvarandra, och tror, att läsaren skall godkänna denna min afvikelse från originalet. Camoëns Lusiader utgöra 10 sånger, af hvilka de sex första, som slutas med

Vasco da Gamas ankomst till Indien, och utgöra ett helt för sig, härmedelst öfverlemnas åt den läsande allmänheten, i det hopp, att den, med hänsigt till de många svårigheter, som jag vid öfversättningen haft att öfvervinna, måtte ursäktas bristerna deri. De fyra återstående sångerna äro under öfversättning och skola, jemte Camoëns lefverne, med det första utgifvas.

Tryckfel, som böra ändras före läsningen, emedan de dels förändra, dels upphäfvä meningen.

<i>Sid.</i>	<i>rad.</i>	<i>står:</i>	<i>läs:</i>
15	15	att himlen, darrar,	att himlen darrar,
16	14	lustfärds	luftfärds
—	16	Pontus	Padus
—	20	glada,	gläda.
25	20	eldkanonens	eld kanonens
28	20	fullända,	fullända.
41	18	hemkomst	simkonst
55	5	sällskap följa;	sällskap, — följa.
44	2	Diaha	Dione
46	5	öfverväget	oförväget,
49	24	Än gladt	Mer gladt
55	9	Och så min dotter	Och så, min dotter!
62	8	hyad de älska	hyad de äska
72	21	båten;	båten,
81	1	Taragonien	Arragonien
85	9	Se'	Se'n
85	8	få trolös	så trolös
95	19	Och den	Och der den
165	15	at vågen	åt vågen
192	15	löjen	nöjen
206	16	må skördar ära	må skörda ära

Första Sången.

1.

De hjeltar och den vapenmakt, som funnit
Från Lusitanens kust på vågsam bana
Utöfver haf, dit förr ej segel hunnit,
En väg till fjerrbeläget Taprobana,
Och som i mod en ohörd styrka vunnit
Bland farors hot och under krigets vana,
Och uti fjerran land, dem de betvingat,
Ett rike grundat och till ära bringat;

2.

Och dessa furstars lagerhöljda minne,
Som gingo tro och välde att utbreda,
Och andra zoners land, der gudlöst sinne
Och laster herrskat, straffets stund bereda;
Och dem med stor och väldig dåd vi finne
Från glömskan sina namn för evigt freda,
Min sång för hela verlden skall förkunna,
Om konst och snille mig sitt bistånd unna.

3.

Förblekne nu den glans en diktad dager
Kring Grekens och Trojanens färder sprider!
Nu Alexanders, nu Trajani lager
Förvissne för den krans min sångmö vrider
Åt Lusitanen, som i lydnad tager
Neptun och Mars! — Förstumme nu omsider
Allt hvad som sjungits om en tid, förgången!
För högre värf, än nånsin, höjes sången.

4.

Tagider! vänner från min barndoms dagar,
Som denna nya låga hos mig tände,
Om nånsin till er flod, som så behagar,
Med enkla sånger jag mig glädtigt vände,
En sång mig gifven, stämd för högre lagar,
Ett ädelt språk, som dock sig ledigt kände,
Så att de vågor edra stränder skölja
Må ej afunnas Hippocrenens bölja!

5.

Förunnen mig en sång, som manligt klingar,
Ej den, som flöjt och herdepipa gifva;
Men krigstrumpeten, hvilken ljud frambringar,
Som vidga bröstet och till handling lifva;
En sång, som sig till samma höjd uppsvingar
Som edert folk, hvars skyddsgud Mars vill blifva;
Att den eröfrar och tar verlden fången,
Om sådan makt kan nånsin bo i sången

6.

Och du, vår ädla sköld, som skall försvara,
Den gamla Lusitanska frihetsära,
Du, Christnäs hopp, som deras ringa skara
Föröka skall och skydda deras lära:
Du, som en frälsning för vår tid skall vara,
För hvilken Moren skall ny fruktan bära;
Dig Gud af nåd åt verlden öfverlåter,
Att få af dig en del af verlden åter!

7.

Du unga telning af en stam, som galler
Hos Christus mer, än någon, som upprunnit
I Vesterns land, om af Cæsarisk elle
Af allerchristligast den namn än funnit;
Jag ser ditt vapen, som för ögat ställer
Den seger Lusitaniens hjelte vunnit,
Der Christus åt din sköld de märken skänkte,
För hvilka korsets träd han blodbestänkte.

8.

Du store Konung! i ditt rike tänder
Den väckta soln sin första morgonstrimma,
Från middagshöjden ser hon dina länder,
Hon ännu ser dem i sin nedgångstimma:
Mot Morisk härsmakt när Du svärdet vänder
Den för dess blixst skall skingras lik en dimma;
Till Hedningar och Turkar, som än släcka
Sin törst ur helig flod, Din hämnd skall räcka.

9.

Böj ned ditt majestät, att jag må röja
I ynglingsblicken af den kraft en stämpel,
Som snart skall mannen, hölj'd af lagrar, höja
Upp till en plats i evig äras tempel;
Må du din milda blick välvilligt böja
Till stoftet ned, att se ett nytt exempel,
Hur kärleken till fädrens hjeltetider
Och fädrens land sin eld i sången sprider.

10.

Ej vill den kärlek, som du der ser brinna,
En ringa lön, men evig pris begära;
Ty ringa pris är icke det, att vinna,
«Att nämnas tolk af fosterlandets ära.»
Hör mig, och Du förherrligadt skall finna
Ditt folk och mycket om dess hjeltar lära;
Sen må Du dömma, hvad man främst bör sätta,
Att styra verlden eller folk, som detta.

11.

O hör min sång! med sagor den ej prålar,
Till enkel sanning vill den sig förpligta.
Med diktens färgprakt yppig sångmö målar
Ett fattigt ämne, som hon nödgas rikta.
Hvad jag besjunger i sin renhet strålar
Med högre glans, än hvad de andra dikta
Om Rogert, Rodamont och Roland; hade
Än allt sin grund, hvad dikten om dem sade.

12.

För dessa jag en Nuno skall dig gifva;
— Hvad kung och land han gjort, min sång skall säga —
Och Egas, Fuas, som min skaldmö lifva,
O att för dem Homeri cittra äga!
De Pairer tolf, dem sagorna beskrifva,
Med tolf från England skall jag ock uppväga;
Den stora Gama du beprisad finner;
Ænæ namn vid dennes dåd försvinner.

13.

Och vill du på den taffla, jag uppdrager,
Se Frankerkungen Carls och Cæsars like; —
Alfons den förste står der med sin lager,
All utländsk ära för hans bragder vike!
Och Han ur hvilkens segrar fredens dager
Så gladt sig bredde öfver lyckligt rike,
Den store andre Johan, och derjemte
Alfons den tredje, fjerde och den femte.

14.

Och ej de hjeltar ur mitt minne veko,
Dem östern fordom kämpa såg och vinna,
— Hvar svärden ljungat, som dem aldrig sveko,
Din fana svajat, ständig segrarinna —
De väldiga Almejder och Pacheco,
För dem Tagiders tårar evigt rinna
Och Castro, Albuquerque, dessa käcka
Till hvilkas namn ej dödens makt kan räcka.

15.

Då sångmön sjunger dem, och blyg ej tänder,
O store Konung, rökverk till din ära,
Tag rikets tömmar du i starka händer!
En evig sång Din bragd skall snillet lära;
Må österns haf och Africanarns länder
Snart suckande din härsmakts tyngder bära.
Och segrar följa dig på långa färden,
Och fruktan för din makt gå genom världen!

16.

Din kraft den kalla Morens skräck förstorar,
Sin säkra undergång i dig han röjer;
Den vilda Hedning, ser han dig, förlorar
Sitt mod och nacken under oket böjer,
Och Thetis rörd Dig till sin måg utkorar,
Ditt ädla väsen henne så förnöjer;
En hemgift vill hon ge Dig utan like,
Sitt hela stora himmelsblåa rike.

17.

Två af din ätt, berömde här i tiden,
Från himlens borg nedblicka på dig båda;
En eklöfskransen fick i gyllne friden,
Den andra lagren vann i stridens våda;
Sin äras tid de anse ej förliden,
Af dig förnyad hoppas de den skåda;
En plats af dem, då en gång du förklaras,
I evighetens tempel Dig bevaras.

18.

Men medan långsamt sig de tider närma,
Då du till folkets fröjd skall kronan bära,
Må ej min djerfhet Konung! Dig förnärma,
Att med Ditt namn min sång jag vågar ära.
Se dina Argonauter modigt svärma
På hafvets rymd och salta silfret skära!
Hur glädjas de, om Du dem mildt vill följa!
Men hör ock deras rop från vredgad bölja!

19.

På vida hafvet redan skeppen flyta
Med lugn och stilla fart bland vågors oro;
De starka kölar glädtigt vågen bryta,
Och milda vindar jemt i seglen voro;
Af skum betäcktes hela hafvets yta,
Då bland de helga vatten fram de foro,
Der ständigt rädda böljor blefvo skrämde
Af Prothei hjordar, vilda och otämde.

20.

Då samlas Gudar alla efter vana
I ljus Olymp, der verldens lopp de vända,
I deras höga råd att nogsam spana,
Hvad nu i Orienten skulle hända.
De på kristallklar himmels hvälfda bana
Åt stjernlaggd vintergata ses anlända;
Ty gamle Atlas' dotterson, den glade,
På dundergudens bud dem kallat hade.

21.

Från de sju himlar hasta alla neder
Hvar från den trakt, som honom skänkt är vorden
Utaf den makt, som blott med tanken leder
Det vreda haf och himlarne och jorden.
Fulltalig samling kring Olymp sig breder,
Från ishöljd himmelstrakt långt upp i nordnen,
Från middagens och qvällens regioner
Och ifrån morgonrådnans milda zoner.

22.

Främst på en thron, af klara stjernor danad,
Uti högtidlig tystnad fadren dröjde;
I handen åskan sof, till hämnd ej manad;
Strängt allvar dock allherrskarblicken röjde;
Kraft ljungar i hans min, af skalden anad,
En min, som den, till Gudar menskor höjde.
Hans krona och hans spira herrligt glindra,
Dock af demanter ej, de *så* ej tindra.

23.

Men längre ned på mindre throner, rika
Af perlor och af guld, som skimmer breder,
De andra Gudar togo plats tillika;
De äldre främst, dem tillkom större heder;
För större rang den mindre måste vika,
Och mindre Gudar suto längre neder.
Den höge Zeus bröt tystna'n och lät höra.
Sin stämmas allvar nu, och allt blef öra:

24.

«I Gudar, som bebon de ljusa trakter,
Der i en evig ringdans stjernor sväfva!
Sen ned till Lusi tappra folk; betrakter,
Hur de med väldigt mod allt högre sträfva;
J finnen då, hur ödets stora makter
Bestämt till sådan höjd en gång dem häfva,
Att man för dem, — hvad verlden mest berömmar —
Assyrier, Perser, Rom och Grekland glömmar.

25.

J veten det, hur ödet dem beskärde,
Med ringa och ööfvad hop att vinna
Från Morer, så i krigets yrken lärde,
Det land, der Tajos sköna böljor rinna;
Hur sen de mot Spanjorn, den fruktansvärde,
Fått jemnt en bundsförvandt i himlen finna,
Och segrande från hvarje krig hembära
Trofeers mängd till vittnen om sin ära.

26.

Det stora låf jag vill ej, Gudar, nämna,
Som de mot Romarn vunno fordna tider,
Då de sin kränkta frihet blodigt hämna
Med Viriat i ärofulla strider;
De många segrars minne vill jag lemna,
Som sådan glans i tidens häfder sprider,
Då spiran de den fremling anförtrodde,
I hvilkens hind en Gudomsande bodde.

27.

Nu sträfva till ett högre mål de trägne.
Det lätta träd, som falska vågor plöjer,
Bär öfver okänt hafsdjup de förvägne,
För stormars hot man ingen fruktan röjer.
De sett från land, i annan zon belägne,
Hvar dagen skyndar och hvar dagen dröjer.
Nu sträfva de — ej kraften fåfängt ödes —
Se solens vagga, se, hvar dagen födes.

28.

Då ödets makt, hvars lag ej ändring lider,
Bestämt, att på de haf, som de befara,
Och der sin första ljusning solen sprider,
De långa sekler skola herrar vara;
Mig synes bäst, då vintrens hårda tider
Dem kastat vådligt kring bland mången fara
Och mången möda, att de snart må finna
Det nya land de sträfva så att hinna.

29.

Då bittra lidanden de fått fördraga
Allt jemnt på resan — hvad vår Gudom känner —
Utöfver hafven, der än stormar jaga,
Än kölden isar och än solen bränner,
Må Afrikanaren dem emottaga —
Så vill jag — på sin rika kust, som vänner,
Och trötta flottan njuta nödig hvila,
Att sen med mod sin långa väg framila.«

30.

Så Jupiter sin visa mening sade:
I ordning nu en efter annan svarar,
Med skäl och motskäl Rådet öfverlade,
Enhvar sin åsigt yppar och förklarar;
Men Bacchus der en motsatt tanke hade
Med Jupiter; hans vishet uppenbarar,
Att, skulle flottan Orienten finna,
Skall ock hans bragders ära der försvinna.

31.

Han kände Ödets dom — "från Spaniens stränder
Ett tappert folk skall öfver hafven draga
Till Indien hän, och af dess rika länder
Hvad Doris badar i besittning taga;"
Dess bragd, åt hvilken verlden rökverk tänder,
Skall hans och allas ryktbarhet försvaga,
Djupt smärtar det, att snart förlorad tänka
Den ära Nisas fester honom skänka.

32.

Det sköna Indus länge han betvingat,
Ej något der hans glada välde skakat,
Till Indiens besegrare har klingat
En sång af hvem, som Hippocrenen smakat;
Nu fruktar han, att se sitt namn förringadt,
Ja! att den ära, som han jemnt bevakat,
I glömskans svarta vågor nu försvunne,
Om Lusitanska seglen landet funne.

33.

Från Bacchi tankar Afrodites vika;
Hon vill mot honom Lusi folk försvara.
Den hulda gläds att finna dessa lika
De Romare, som så hon älskat, vara
I väldig dåd, i mod, som aldrig svika,
— Hvad Tangers rövvarstater fått erfara —
Och se'n i språk, som kommer hennes öra,
Att gäckadt tro sig Romartoner höra.

34.

Och därför Afrodite har dem kära;
Än mer, då Parcer sagt: "hvert dessa hinna,
Der skall en varm och liflig hyllningsära
Bevisas alltid skönhhetens Gudinna."
Så kämpar en, att han ej skymf må bära,
Den andra att en ökad ära vinna;
Men båda ifrigt för sin mening strida,
Enhvar står fast på sina vänners sida.

35.

Som när en väldig storm från nordan susar
Och i en tät och insnärjd skog sig tränger,
Den plundrar trädens kronor, hvar den rusar,
Afrycker grenar, trädens stammar spränger,
Och som en störsjö vid hvert hinder brusar;
Högt berget dånar när kring det den svänger;
Så steg ett sorl nu bland de Gudar alla,
Som Jupiter till rådslag låtit kalla.

36.

Men Mars, som varmt sitt hela bifall gifver
At hvad Gudinnan sagt — (ej vill jag dömma,
Om gammal kärlek honom dertill drifver,
Om för de tappres väl hans känslor ömma,) —
Nu springer upp bland Gudarne med ifver,
Hans stora ögon vredens blixtar tömma,
Den goda skölden, som kring halsen hänger,
Med vredgad åtbörd han på ryggen slänger,

37.

Och stiger modigt fram bland Gudars skara,
På demanthjelman ses han gallret häfva
Och träda in för Zeus, att der förklara
Sin mening så, att ingen törs den jäfva;
Med spjutet, att sin vrede uppenbara,
Han slår mot ljugarns thron, att alla bäfva,
Att himlen, darrar, att af häpnad slagen
Apollo, för en stund, gör natt af dagen.

38.

Han talar: «Fader! Du hvars allmaktsvälde
Allt skapadt tillber, dig kan det ej täckas,
Att detta folk, som alltid hos dig gälde
Så högt för mod och dåd, skall nesligt gäckas,
Och i den flygt, som det så dristigt stälde
Mot andra verldar hän, af afund stäckas;
Ej høre Du, som allt så vist afväger,
De falska skäl en misstänkt tunga säger.

39.

Ty om ej gränslös fruktan qväfva hunnit
Förnuftets stämma och naturns tillika,
De tappre ett beskydd i Bacchus funnit.
Man rättvist undre, att han dem kan svika,
Som från hans älskling Lusi stam upprunnit.
Att ädla känslor så för sämre vika!
Må ingen afund dock den ära kränka,
Som de förtjent och himlen vill dem skänka!

40.

Du fader! hvars beslut förblifva lagar,
Hvars viljas kraft ej någon mäktar vända
Från sitt bestämda mål, Dig ej behagar
Den svages sed, att börja och ej ända;
Må Du Merkur, som genom rymden jagar
Mer snabbt än storm och pil, till flottan sända,
Att landet visa, dit den tryggt kan ila,
Att Indien känna och få önskad hvila.«

41.

Så talte han, och Gudars fader böjde
Sitt hufvud ned, att väldig Mars förklara
Sitt bifall; välbehag i allt han röjde,
Och nektar strömmar nu bland Gudars skara.
Ifrån Olympen Gudarne förnöjde
På stjernbelysta vintergatan fara,
Och sen farväl de af hvarannan tagit
Snart hvar till sin bestämda boning dragit.

42.

Då bland de mäktiga Olympens throner
I högvälfd Æthersal allt detta händer,
Från södern bort mot österns heta zoner
Krigsvanda folket sina segel vänder,
Till venster Æthiopiens regioner,
Till höger San Lorenzos sköna stränder;
Nu solen i de Gudars tecken brände,
Dem fruktan för Tyfé till fiskar vände.

43.

Och milda vindar uti seglen dröja,
Att himlen gynnar dem de glada finna;
Och klar var luften, inga moln sig höja,
Att om den minsta fara dem påminna.
Förbi Cap Prasso re'n de kosan böja
Vid Æthiopisk kust och hafvet vinna,
När på dess vida öcken deras öga
Ser blåa vågor andra öar löga.

44.

Vasco da Gama, skapad att befalla,
Kring hvilken lyckan jemnt sitt solsken breder,
Hvars känslor för allt stort och vågadt svalla,
Som amiral den djerfva flottan leder.
Då kusten syntes obebodd, han alla
Från landning råder och sig sjelf bereder
Att hålla öppna sjön och icke landa;
Men ödets makter sig i rådet blanda.

45.

Ty se det ö-land, som var närmst beläget
Till Africa, små lätta båtar sände.
I mängd de nalkas hurtigt och förväget,
De breda seglen friska vindar spände;
Hur glädjas alla, hur hvart öga träget
Bespejar främlingarne! — lifligt kände
De lust, af dem om deras land utleta
Om deras Kung och seder hvad de veta.

46.

Och deras båtar — långa, smala, lätta —
Med pilens snabbhet öfver vågen foro;
Och seglen, som de djerft för vinden sätta,
Med konstrik hand af palmblad väfde voro;
Och folkets ansigtsfärg var just den rätta,
Som Phaeton i vågad lustfärds oro
Gaf jorden, då hans strålvagn henne brände;
Hvad Pontus vet, hvad Lampetusa kände.

47.

De sig i tyg af bomull, för det mesta
Af olik färg, än hvitt än randadt, kläda.
Af gördlar fästes drägten af de flesta;
Men viga axelband dock många gläda,
En shawl kring hufvut de turbanlikt fästa;
Från midjan uppåt nakna de framträda.
Till vapen sköldar bruka de och knifvar,
Trumpetens klang de snälla seglen lifvar.

48.

Och trägna vinkningar åt flottan sändas
Att lägga bi, och de förstådda blifva;
Ty se på skeppen redan rodren vändas,
I rå och master sjömän sig begifva.
Som om all möda här nu skulle ändas
Sitt arbete de raskt och gladt bedrifva,
Och alla segel refvas nu i draget,
Och hafvet hoppar högt af ankart slaget.

49.

Men knappt de ankrat, förrän snabbt i tågen
En främlingsskara upp på däck sig svingar;
Allt hvad de skåda der förnöjer hågen
Och Gamas godhet hvarje själ betvingar.
Snart sättas borden fram; man glada vågen
Af Bacchi drufvor i pokaler bringar;
Och de, som Phaeton så illa brände,
I deras tömmande en vällust kände.

50.

Nu på Arabiskt språk af vinet glade
De fråga dem, från hvilket land de tågat,
Och hvilken afsigt de med resan hade,
Och genom hvilka haf de ren sig vågat?
De tappre Lusitaner ärligt sade,
Till vänligt svar på hvad man vänligt frågat:
Vi gått från Portugals, vårt hemlands, stränder,
Att här i Orienten söka länder.

51.

Och många vägar våra kölar plöjde
Der de mot södern sträfvat och mot nordnen;
Den hela Afrikanska kust oss röjde,
Och många delar sågo vi af jorden.
En mäktig Konung lyda vi, och nöjde
För hans skull, ty så kär han oss är vorden,
Vi hvarje väg, som han utstakar, följa,
Gick den än utför Acherontens bölja.

52.

På hans befallning sträfva vi att hinna
Det land, som Indus' vågor genomfara —
För hans skull på ett haf vi oss befinna,
Besegladt blott af hafsvidunders skara;
Men det är skäl, att äfven vi må vinna
Om eder kunskap, hvem J månden vara.
Hvad land det är, som J till hembygd ägen
Och hvad om Indien J veten, sägen!

53.

Vårt urland, svarar en, är icke detta,
Som himlen nu till hemvist oss beskärde,
Der de infödde, laglöse, fortsätta
Ett vildt naturlif, utan menskovärde;
Vi äga lag, hvarest vi oss rätta,
Den vi af Abrams store ättling lärde,
Som nu besitter hela världens ledning,
Hvars moder var judinna, fadren hedning.

54.

Vår lilla ö erbjuder så behändigt
En hamn åt hvarje båt, som hit sig vänder,
Af våra många, som besöka ständigt
Mombaças, Quiloas, Sofalas länder, —
Och då dess ägande är oss nödvändigt,
Som egna vi bebo dess sköna stränder,
Och att ej något må Er okänt blifva,
Är Moçambique det namn, som ön vi gifva.

55.

Då J så länge sträfvat, att få skåda
Det varma land, som sig kring Indus breder,
En lots vi lemna, som förbi all våda
På hafvets öcknar dit er kosa leder;
Då J förfriskning tarfven, vill jag råda,
Att J besöken först vår strand, att Eder
Vår Kung må se och utaf ynnest kunna
Allt hvad Er flotta saknar Er förunna.

56.

Så sagdt till sina båtar återvände
De alla nu och på sin hemfärd tänkte,
Och hvad för Gama och hans folk de kände
Åt deras afsked lif och värma skänkte;
Men Phebus ock sin afskedshelsning sände
Och ned i hafvets våg sin strålvagn sänkte,
Och bad sin syster med dess ljus framila,
Att lysa verlden, då han sjelf njöt hvila.

57.

Och nattens timmar under fröjd förrinna
På trötta flottan, som det hoppet närde,
Att snart det fjerrbelägna landet finna,
Hvad länge re'n dess trägna bön begärde;
Men många likväl för sig sjelf besinna
Det nya folket och den tro det lärde,
Och huru det, hvars lära falsk är vorden,
Utbreddes dock så väldigt öfver jorden.

58.

Den blida månans klara blickar stråla,
Och vågens silfver glänser i dess strimma;
På höghväldf Himmel milda stjernor pråla,
Ett blomsterfält, ej höljdt af någon dimma;
Och stormen slumrar djupt uti sin håla,
Blott lätta fläktar genom luften simma;
Dock med hvarandra skeppets vakter byta;
Ej glädjen får den gamla vanan bryta.

59.

Men knappt Aurora dagens ankomst tyder
Och leende sitt sköna hår utbreder;
Knappt Hyperion hennes väckning lyder,
Och fram de ystra dagens fålar leder,
Förr'n flottan sig med vimplars mångfärg pryder,
Och sundäck spännas och enhvar sig reder,
Att festligt och med jubel emottaga
Regenten, som man ser mot flottan draga.

60.

Och hurtigt nalkas Kungen, att betrakta
De lätta Lusitanska skepp och föra
Förfriskning till dem; jemnt hans tankar akta
På hvem de vinningslystna folk tillhöra,
Som lemna Kaspiens lugna hem och trakta
Af Asiens länder en eröfring göra,
Då redan i den dom, som ödet fälde,
Constantinopel tillföll deras välde.

61.

Af Amiral'n nu Morisk Kung och hela
Dess sällskap vänligt emottagne blifva;
Nu rika tyger ej till skänker fela,
Dem Gama medtog endast *så* att gifva;
Konfekt och läcker spis han lät utdela
Och starka viner deras fröjd att lifva;
Hur Moren gläds på gåfvorna att blicka,
Gläds han dock mest, att äta och att dricka.

62.

I tåg och tackel manskapet sig svingar,
Enhvar uppmärksamt främlingsfolket vaktar,
Och lyssnar på dess språk, som sällsamt klingar,
Och på dess bruk och seder nogsammt aktar;
Men Moren sin förvåning knappast tvingar;
Ju mera folk och flotta han betraktar,
Dess mer hans undran steg, om denna skara
Kan möjligtvis ifrån Turkiet vara.

63.

Han önskar se den bok, som helig galler
Bland dem och tyder deras tro, om denna
Var lika med hans egen lära; eller
Om Christus — hvad han trodde — de bekänna;
Att stilla lusten, som allt högre sväller,
Att allt bland främlingarne nogsamta känna,
Vill han ock se de vapen, som de bära
Till fiendernas skräck och egen ära.

64.

Den tappre Gama genom tolk, som kände
Det dunkla språket, höres ädelt svara:
"Om mig, vår lag och vapnen, som vi vände
Emot vår ovän, skall Du allt erfara;
Ej vild barbarisk Turk vår härspekt sände,
Jag gläds att ej af sådan folkstam vara;
Vi komma från Europas hjerteländer
Och söka Indiens berömda stränder."

65.

Jag tror på honom, åt hvars allmaktsära
Allt synligt och osynligt hyllning skänker,
Som skapat himlarna, allt hvad de bära
Allt liflöst, allt som känner, allt som tänker;
Som lidit skymf och smälek för sin lära
Och en oskyldig död för menskors ränker;
Som steg från himlen ned till jordens dalar,
Att lyfta oss från jord till himlens salar.

66.

Jag har ej boken, som den evigt höga
Gudmenniskan till tröst och sällhet gifvit;
Hans ord på papper ritadt gagnar föga
För den, som har det i sitt hjerta skrifvet;
Men våra vapen söker nu Ditt öga,
Och din åstundan än ej uppfylld blifvit;
Du skall som vän dem se, ty mig tycks båda,
Att du som ovän vill dem aldrig skåda.

67.

På Gamas vink hans tjenarskaror springa
Att hämta upp mångfaldig rustning snarligt;
Och harnesk, pansarskjorta de nu bringa,
Och mångt skjutgevär, på afstånd farligt,
Och spjut och lans och stålsatt solblank klinga,
Hvars udd är hvass och får handteras varligt,
Och partisaner, kograr, pilar, bågar
Och mången sköld, der olik färgprakt lågar.

68.

Och krut och handgranater man betraktar,
Och fyllda bomber, som allt motstånd håna;
På Gamas bud Vulcani tjenshop aktar
Sig från att eld-kanonens åska låna;
Ty hvarje hög och väldig själ föraktar
Bland så lättskrämnda hopar, att förvåna
Med all sin makt; det tillhör svaghet bara,
Att visa sig bland får ett lejon vara.

Vid det, som här af vaksam Mor bemärkes,
Der spejande kring allt hans blickar sväfva,
Alltmer uti hans inre hatet stärkes,
Och ilskna uppsåt själen genombäfva;
Men i det yttre endast godhet märkes,
Och mildhet lyser fram i hvar åthäfva;
Ett diktadt välbehag åt allt han skänker,
Tills han kan visa hvad hans hjerta tänker.

70.

Om lotsar Gama bad, att flottan föra
Till Indiens kuster, som hans åtrå lifva;
Hvar möda de på stormigt haf sig göra
Skall med en rik belöning ersatt blifva;
Och Moren lofvar allt, men hemligt röra
Sig önsknningar i giftig barm, att gifva
Dem säkra lotsar, att dem genast följa
På sista färden öfver Stygens bölja.

71.

Och detta hat, som han så ilsket döljde
I djupet af sin själ, från den stund närdes,
Då han lärt känna, att de trog et följde
Den sanning, som af Davids son oss lärdes —
O djupa gåta, evigt nattomhöljde!
Hvars nyckel ingen menskohand beskärdes:
Att aldrig den, som himlens vän är vorden,
Skall sakna bittra fiender på jorden.

72.

Med sällskapet den bittra Mor omsider
Från flottan skiljes med en låtsad värma;
Hans ömma afsked mot hans tankar strider;
Hans åtbörder en hjertlig mildhet härma.
Den lätta båt för vinden seglet sprider
Och ses i vågig fart sig stranden närma,
Der han mottages af de sinas skara,
Och gläds i eget välkändt hem att vara.

73.

När från sin ljusa ætherthron den store
Thebanen, född af fadrens höft, nedsänker
Sin blick och ser, hur Lusi söner vore
Ett mål för Morens hat och arga ränker,
Hans hjerta gläds. I grund de allt förlöre
Och min förblifve segren: så han tänker;
Men då den fina list i själen spinnes
Han ifrigt med sig sjelf så orda finnes:

74.

«Om ödet ej vill från det domslut vika,
Att detta folk från vesterns regioner
Skall vinna segrar, stora, ärorika,
På Indianska krigiska nationer;
Skall jag, så rikt begåfvad och tillika
Den fadrens son, som råder öfver throner,
Lugnt lyckan se i gysamt sköte bära
En annan, som fördunklar så min ära!

75.

Väl detta land, för segraren begärligt,
En gång den store Grekens välde röjde,
Hvars hjeltesvärd, af Gudars gunst förfärligt,
Allt kufvade och under oket böjde;
Men bör nu ske, att ödets makt så herrligt
En ringa hop till sådan ära höjde,
Att jag och Filips son och Romarn skåda
För Lusitanarns namn vårt namn i våda!

76.

Det skall ej ske! — förr'n Gama med sin skara
Det så förväget sökta landet finner,
Min list för honom ställer sådan snara,
Att Orienten aldrig mer han hinner.
Till jorden vill jag! — svek jag ej skall spara,
Att styra Morers hat, som redan brinner;
Ty den kan alltid rakt mot målet draga,
Som vet den rätta tid att iakttaga».

77.

Då så han talar, ses han snabb nedsväfva
Till Africa i vredens fulla ifver,
Der iklädd mensklig skapnad och åthäfva
Från välkändt Prasso snart han sig begifver;
Men för att bättre listens trådar väfva,
Till skepnaden en gammal Mor han blifver,
Som de i Mozambique den Vise kalla
Och som af Schacken vördas och af alla.

78.

Så går han in med allvar på sin panna
Till Schacken på en tid han läglig pröfvat,
Och säger, hur de folk, som der fått stanna,
Från strand till strand med mord och plundring ströfvat;
Från skilda kustland rykten det besanna,
Hur vildt de farit fram och allting röfvat;
Hur deras sed det är att kasta ankar
Med fridens löften och med plundrings tankar.

79.

«Och vet än mer! — jag säker kunskap vunnit,
Att dessa Christna, som med blodigt sinne
Kring hafvets vida rymd, hvarhelst de hunnit,
Med rof och mordbrand tecknat sig ett minne,
En list, re'n länge påtänkt, mot oss spunnit,
Och se i hoppet deras stund nu inne,
Att här med mord och plundring allt förstöra
Och barn och qvinnor bort i trädedom föra.

80.

Jag känner ock, att Gama skall sig ärna
I land helt tidigt här att vatten taga;
Men elakt uppsåt föder fruktan gerna,
Och därför många honom hit ledsaga;
Då bör ock Du med väpnad makt dig värna
Och lägga Dig i tyst försåt, att draga
Oväntad fram, ty ej beredd på fara
Han med sitt folk lätt faller i Din snara.

81.

Och hinnes dock ej målet dit du sigtar,
Undslippa några döden, som dem ännas ;
Ett annat knep jag uttänkt, som ej svigtar,
Ett herrligt råd! — var glad, ty du skall hännas ;
Gif dem en listig lots, som kosan rigtar
Dithän, der flottan åt förtviflan lemnas,
Att hopplöst de förtvina eller dödas,
— Likgodt på hvilket sätt — blott de förödas.»

82.

Knappt den erfarne gamle ordat detta,
Som glädjande i Schackens öron klingar,
Förr'n denne, att ett tacksamt hjerta lätta,
Kring Gubbens hals sin arm med värma slingar,
Och skyndar strax att ställa allt till rätta.
Man samlar krigare och vapen bringar,
Att Portugiserna, som källor söka,
Må med sitt hjertblod deras flöden öka.

83.

Ett redskap nu för sina ränker tjenligt
Han väljer, att som lots till skeppen sända,
En man, som äger list att handla enligt
En afgrundsplan, och kraft att den fullända,
Han honom lär, att dit der allt är menligt
För hatad flotta slugt dess kosa vända,
Att Lusi folk, om nu de undgå döden,
Må räddas blott att lida värre öden.

84.

Apollos vagn re'n upp ur vågen skjuter
Och med sin strålgans Nabaths berg förgyller,
Då Gama sjelf med tappert folk besluter
Att söka land sin vattenbrist att fylla;
Hans manskap trofast till hvarann sig sluter,
— Om Morens list de lika tankar hylla —
Och nalkas stranden med en noggrann spaning;
Ty ofta sanning bor i hjertats aning.

85.

Sin misstro Gama kan med skäl förklara;
Ty då för lots en gång till dem han sände,
De så oväntadt helt fiendtligt svara,
Att de från sig hans fordna tillit vände;
Då fel det vore, att sig ej förvara
Der list och trolöshet man redan kände,
Ses han mot deras land så varsamt skrida
Med tvenne båtar, väl beredd att strida.

86.

Men af de Morer, som på stranden tåga,
Från önskad vattenhämtning dem att värja,
Bar en till vapen giftig pil och båga,
En annan sköld och liten Morisk värja;
De hoppas fienden skall landa våga
Och snart i laggda garn sig hopplöst snärja.
Att svårt det vågspel ej må synas heller,
En liten flock sig fram som lockmat ställer.

87.

Och på de sandiga och hvita stränder
Krigslystna Morer fram och åter skrida.
Med svärd och sköldar vinka svarta händer,
Att reta Portugisarne att strida.
Att hundar mot dem visa ilsket tänder,
Ett ädelt folk kan icke länge lida;
Med ens så snabbt på strand de alla springa,
Att hvem den förste varit visste inga.

88.

Som älskaren på blodig vädjebana,
Då han ser henne, för hvars gunst han svärmar,
Uppsöker tjuren, att till strid uppmana,
Och hoppar, hvisslar, hotar, råmning härmar;
Men tappert djur i följd af medfödd vana
Med nedböjd hornbeväpning raskt sig närmar,
Och råmar, sluter ögat, jord uppslungar,
Och nedslår, mördar allt, hvar det framljungar.

89.

Så ifrån båtarne en eld utbryter
Och obevekliga kanoner rasa,
För slungad kula ymnigt blodet flyter,
Den jemnt i luften hvina hörs och frasa;
De Morers mod i bäfvan sig förbyter,
Och hjertat skälfver af en iskall fasa.
Af fruktan fly ifrån sitt bakhåll alla;
Men de, som visat sig, för kulan falla.

90.

Dock Portugisen än ej nog sig hämnat;
Han vildt förföljer dem han käckt fördrifvit;
En by, som utan värn och skydd de lemnat,
En bomb besökt och ren åt lågan gifvit;
Nu ångrar Moren, att han nånsin ämnat
Sig på ett riddartåg, så dyrköpt blifvet,
Förbannar kriget, hvaraf landet öddes,
Och fåvisk gubbe och den stund han föddes.

91.

På flykten han afskjuter matta pilar,
Ty bågen darrar i den skrämdes händer;
Han slungar stock och sten i det han ilar,
En ilsken yrsel allt till vapen vänder,
Sin ö och allt försakar han och hvilar
Ej förrn han hinner fasta landets stränder,
Och re'n han öfverfar den arm begärligt,
Som hafvet slingar kring hans ö så kärligt.

92.

Och några tungt de lätta båtar lasta,
Då andra fästa vid sin hemkomst hoppet,
Men öfver dem de runda vågor hasta,
De dricka vattnet och ge åter opp'et;
De små kanoner dånande aflasta
Pangayer och kanoter midt i loppet;
Så Portugisen rätta lönen skänker
Åt trolös gerning och åt ilskans ränker.

93.

Han nu till flottan rikt belastad drager
Med krigets byte och med segrens ära,
Och vatten se'n i ostördt lugn intager,
Ej motstånd fanns och ingen ovän nära.
En väldig ångst nu Morerne betager;
Det bittra hatets lågor hjertat tära,
Att de ej utan hämnd må blifva heller,
Man till det andra sveket hoppet ställer.

94.

Med låtsad ånger Moren fredsbud sände,
Och fred han fick; men listig plan fullföljde.
Ej ens en aning Portugisen kände,
Att kriget så med fridens larf han höljde;
En lofvad lots som fredssignal anlände
Och i sin barm sitt onda uppsåt döljde;
Ty han till dödens frid dem skulle föra; —
Det var den fred, som Moren ville göra.

95.

Men Gama längtar åter ut på vågen,
Han upphör ej för önskad mål att svärma,
En gynnsam vind drar manande i tågen,
Att nu är tid mot Indien sig närma;
Vid lotsens ankomst blef han glad i hågen
Och mottog honom med en synbar värma.
Snart flottan, följande dit lotsen leder,
För fria vindar åter seglen breder,

96.

Och börjar glad sin muntra seglingsvana.
Re'n klyfves åter Amfitrites bölja,
Och Nerei döttrar på den våta bana,
— Ett troget, gladt och vänligt sällskap följa; —
Nu Gama, som ej kan de ränker ana,
Dem Moren hyser och vet slugt att dölja,
Vill sig om Indien nogsammt underrätta
Och om de land de se, förr'n de nå detta.

97.

Men falske Moren, som så väl fått reda
På alla ränker Bacchi ilska spunnit,
Vill trældoms eller dödens qual bereda
Åt Lusi söner förr'n sitt mål de hunnit;
Om Indiens hamnar vet han sig utbreda;
De säkra svar på alla frågor vunnit.
Det tappra folket trodde allt han sade,
Ty ingen misstillit än vaknat hade. —

98.

Han sade äfven, ej om ord förlägen,
Med Sinons svek, åt Trojas ofärd egnad,
Att icke fjerran var en ö belägen,
Af gammalt Christet folk ren länge hägnad;
Hos Amiraln, att veta allt benägen,
En sådan nyhet väckte hjertlig fägnad,
Och rik belöning lofvas, om han förde
Dem till den ö, som detta folk tillhörde.

99.

Och just derhän den falske Mor vill komma,
Att Gama, säker, denna färd skall yrka;
Ty ön är ej bebodd af Christne fromma,
Men af illsinta folk, som Mahom dyrka;
Der — hoppas han — de Christne ej undkomma;
Ty denna ö är till sitt väldes styrka,
Långt mer än Mozambique; de henne kalla
Quiloa, känd och fruktad utaf alla.

100.

Och glade ditåt re'n de kosan taga;
Men då Cytherens prisade Gudinna,
Som ser dem från sin säkra bana draga
Och oförtänt gå hän att döden finna,
Ej vill, att de, som henne så behaga,
Sitt ädla blod i fjerran land se rinna,
Hon manar vindar upp, som stå i stäfven
Och mota den och lotsens planer äfven.

101.

Då Moren ser, att ej hans svek-vill lyckas,
Han blifver dock sitt låga uppdrag värdig.
Strax till en annan list hans tankar ryckas,
Och med ett nytt förslag han snart är färdig;
Han säger dem: "då alla mödor tyckas
Förgäfvos nu med motvind, så ihärdig,
Jag vet en annan ö, den snart vi skåda,
Der Christet folk och Morer samfält råda«.

102.

I dessa ord ej någon sanning bodde,
— Så i hans barm jemnt ilskna uppsåt svalla —
Ty *der* fanns ingen, som på Christus trodde,
Och Mahoms lära dyrkades af alla;
Men Amiral'n vid Morens tal berodde
Och skeppen vändas, af mot ön de falla;
Dock ej — så skyddsgudinnan styr hans tankar, —
I hamn han går; på redde kastar ankar.

103.

Den ön låg tätt invid de fasta landen,
Hopträngda vågor skilda stränder löga;
En praktfull stad låg på den sköna stranden
Med byggnader i ädel smak och höga,
Som mötte fjerran från vid himlaranden
På hafvets vida öken seglarns öga;
En åldrig konung såg man *der* befalla,
De både ö och stad Mombaça kalla.

104.

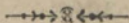
Då Gama kommit till de fagra stränder,
De fröjdas alla, i det hoppet glade,
Att träffa här i vidt aflägsna länder
Ett Christet folk, — hvad svekfull Mor dem sade, —
Se båtar gå från land, dem kungen sänder,
Som kunskap re'n om främlings-folket hade;
Ty Bacchus skyndat honom underrätta,
I skepnad af en annan Mor, om detta.

105.

Väl är det vänskapsbud de sände bringa,
Men gift låg doldt i allt hvad godt de båda;
Ty vänskapstankar ägde de dock inga,
Hvad man, då sveket höljdes af, fick skåda.
O, grymma faror, som oss jemnt omringa!
O lefnadsväg, ej nånsin fri från våda!
Så mest vi hotas, der vi gå mest trygga!
Så svigtar jorden, hvart vårt hopp vi bygga!

106.

Till sjös så mången storm, så mången fara,
Och dödens jemna hot i ombytt skepnad;
Till lands så månet krig, så mången snara,
Och grym nödvändighet mot menskan väpnad;
Hur kan den svaga nånsin sig förvara!
Hvar finna tillflykt undan all sin häpnad?
Då sjelfva himlen, fast han klar är vorden,
Dock hotar en så värnlös mask på jorden,

.....

Andra Sången.

1.

Den tid var inne, då den ljusa stjerna,
Som under dagens stunder sakta skrider
Hän till det sökta mål, som nås så gerna,
Sitt sista sken utöfver jorden sprider,
Och i sitt hvilorum, som vågor värna,
Af nattens Gudom öppnadt, går omsider;
Då kom beskickningen med nidingstankar
Till glada skeppen, lagda nyss för ankar.

2.

Och en af dem som främst fått sig uppdraget,
Att leda sveket, sig till Gama vänder:
«O store hjelte, som så modigt dragit
Den salta vägen genom Neptuns länder;
Din ankomst har vår kung med fröjd betagit.
En varm inbjudning genom oss han sänder,
Att på hans ö du vänligt täcktes landa;
Han vill med råd och dåd dig gå tillhanda.

3.

Han ber ock, — då han brinner af åhåga,
Att dig få se, som ryktet så tillbeder, —
Att du, hvad utan fruktan du kan våga,
Till hamnens lugn din flottas kosa leder,
Och åt ditt folk, trött att kring hafven tåga,
En nödig hvila i hans land bereder;
Ty efter mödans stund natur'n begär-den,
Och mödor visst det haft på långa färden.

4.

Om för dess varor dina tankar fika
Levantens guldförsedda kust att hinna,
På söta kryddor äro vi ock rika,
Och helsodroger du hos oss kan finna;
Och söker ädelstenar du tillika,
Rubin och diamant stå här att vinna;
Du kan hos oss förse dig öfverflödigt
Med allt hvad dyrbart, som du aktar nödigt».

5.

Glad för den ynnest han af kungen röjer
Hörs Gama sändebudet tacksamt svara.
«Så länge solen under vågen dröjer,
Jag kan ej hamnen söka utan fara;
Men när dess ljus ur hafvets sköt sig höjer
Och lyser vägen flottan har att fara,
Jag utan fruktan hastar att uppfylla
Din Konungs bud, som mina känslor hylla».

6.

Sen frågar han om det, — som lotsen sade —
På deras fagra stränder Christne bodde;
Det sluga sändebud, som snaran lade,
Besannar, att på Christus många trodde;
Nu Gama, gäckad, i sitt hjerta hade
Ej misstro mer, men dervid lugnt berodde;
Att han vid detta folk sig kunde trygga
Och på så trolös grund förtröstan bygga.

7.

Af några dock, ur fångelserna dragne,
För missdåd dömde att sitt lif tillsätta
Och med på långa färden endast tagne,
Att våga i ett vådligt fall, som detta,
Han sänder tvenne nu, de mest förslagne,
Att sig bland falska Morer underrätta
Om stad och välde, och att Christne finna;
Ty dem att se af lust de alla brinna.

8.

Med dem till Kungen sändas rika skänker,
Att i den godhet, som han tycks dem ärna,
Befästa honom. Gama ej misstänker
Att i så vänligt skal bor giftig kärna.
Från skeppen sällskapet med sina ränker
Hän öfver vågen söka hemmet gerna;
De två gesandter helsas der så kärligt;
Men falsk var tanken, fast det yttre ärligt.

9.

När nu de två aflemnat de medbragta
Vänskänkerna åt kungen, gå de båda,
Att staden, nogsam spejande, betrakta;
Men det var litet hvad de der få skåda;
Ty varsam Mor vet att så väl sig akta,
Att, hvad de önska se, för dem förråda;
Der ondskan herrskar hemlig fruktan säger,
Att ock en annans bröst den ondskan äger.

10.

Men han, hvars anlet evigt ungt förblifver,
Två mödrars son, som i sin hämnd ej rastar,
Som hemligt hvarje hjul i sveket drifver
Och på de seglandes förderf jemnt hastar,
Hän till ett hus i staden sig begifver;
Kring mensklig form en sjelfvald drägt han kastar,
Och visar sig som Christen och tillreder
Ett praktfullt altar, der han fromt tillbeder.

11.

Han målar der utaf den helge anden
En herrlig bild, som kunde sinnet häfva;
Den hvita dufvan i de blåa landen
Sågs öfver rena Jungfrun sakta sväfva;
Och tecknade af säkra konstnärshanden
De helga tolf på duken stå och bäfva,
Då under himlens dån eldtungor falla,
Att nya språk dem lära, ned på alla.

12.

Och dit de två beskickade man leder,
Der svekfull Bacchus detta narrverk drifver,
I hjertlig bön till jord de falla neder
Inför den Gud, som verlden lagar gifver;
Semeles son nu rökelsen förbreder,
Och fylldt af vällukt hela rummet blifver;
Så, för att länka sina planers kedja,
Den falske Gud den sanne får tillbedja.

13.

De Christne två så gästfritt emottagas
I Morens hus och öfver natten dröja;
Ej märka de hur listigt de bedragas,
Då sjelft det heliga var svekets slöja;
Men knappt man ser den östra himlen dagas
Och Titans dotter ljusa pannan höja;
Knappt solen, vaknad till den långa färden,
Sin första strålblick kastat öfver verlden;

14.

Förrän de Morer, hastande begärligt
Från stranden med de två, dem Gama sände
Och Morisk Kung bemött så mildt och kärligt,
Med ny inbjudning sig till flottan vände;
Då Gama trodde, att de handla ärligt,
Och ingen fruktan mer för fara kände,
Och fick om landets många Christne höra,
Beslöt han flottan in i hamnen föra.

15.

De två berätta: att på ön de funnit
En Christen prest vid heligt altar dröja;
Att dagens stunder under fröjd förrunnit;
Att tryggt de slumrat under nattens slöja;
Att folk och konung deras hjertan vunnit
Med gästfri godhet, den de jemnt fått röja;
Att man kan tro och vara dock försigtig,
En yta mindre ädel och uppriktig.

16.

Den ädle Gama mottog ock med värma
Och synbar glädje Morerna, som komma;
Der lasten vet, att dygdens yttre härma,
Den lätt bedrager, lättast dock de fromma;
De trolöse nu uppå skeppet svärma
Från sina båtar, dem de lemna tomma;
Och alla kommo de så hjertligt glade,
Som om det sökta rof de redan hade.

17.

Med vapen man på stranden tyst förser-sig
Och slugt de alla krafter sammankalla,
Att, när på strömmen flottan ankrad ter-sig,
Med samlad styrka öfver henne falla;
Med denna argalist man tillförser-sig,
I hamn att döda Portugiser alla,
Och att de oförtänt så plikta borde
För allt hvad ondt i Mozambique de gjorde.

18.

På skeppen re'n de börja ankar häfva
Med taktfull sång, allt efter sjömäns vana;
Och milda vindar uti seglen sträfva,
Att föra dem mot hamn på lodad bana;
Men Erycina, hvilkens blickar sväfva
Jemnt kring sitt kära folk, dess lott att spana,
Då hon den fara ser, som mot dem smyger,
Med pilens snabbhet ned till hafvet flyger,

19.

Att Nerei hvita döttrar sammankalla
Och alla vattens blåa Gudaskara.
Väl må hon, hafvets dotter, der befalla!
Väl hafvet må sitt sköna barn försvara!
Sin fruktan hastigt yppar hon för alla,
Och alla skyndsamt nu med henne fara,
Att hindra flottan till det mål att hinna,
Der säker undergång den skulle finna.

20.

På upprördt haf det lätta skum re'n gungar,
För silfverfenors slag re'n vågen hoppar;
I ifrig brådska Clotho vattnet slungar
Och högt kring henne glittra salta droppar,
Och Nisa skuttar fram, Nerina ljungar
Med all sin kraft hän öfver vågens toppar;
De runda vågor lemna väg omsider,
Af fruktan för de snabba Nereider.

21.

Och från en stark Triton, hvares anlet brinner,
Diana vreda spejarblickar kastar;
Han under bördan stolt och glad sig finner,
Den ljufva tyngd hans skuldra ej belastar;
Och redan man det sökta stället hinner,
Der flottan fram med spända segel hastar;
Man nu fördelar sig och snabbt omgifver
De lätta skepp, dem vinden framåt drifver.

22.

Och rakt mot Gamas förstäf med sin skara
Gudinnan skyndar fram att den förmena
En vådlig väg hän till förderfvets snara.
Mot vindens kraft de nu sin kraft förena.
Sjelf trycker hon, att hindra skeppets fara,
Emot den hårda mast sin barm, den lena,
Och rundt omkring de andre det omslinga,
Att från fiendtlig hamn dess kosa tvinga.

23.

Som tunga korn af idog myrflock dragas,
Fast bördan mer än sjelfva bärar'n väger,
Att den må fly, då den af vintren jagas,
Tryggt till sitt välförsedda vinterläger;
Den sträfvar jemnt, men under mödan dagas,
Att mera, än den trott, den krafter äger;
Så sträfva nymferne, fast sjelfva svaga,
Att Lusi folk och skepp ur faran draga.

24.

Och skeppet re'n, trots raska sjömäns ifver,
Allt jemnt tillbaka genom vågen glider,
Allt lifligare det på däcket blifver;
Man sätter seglet till, man rodret vrider,
Med stegradt rop man arbetet bedrifver;
Förgäfves styrman ropar ut omsider,
Att framför sig han kunde klippor skåda,
Som hota skeppen med en ryslig våda.

25.

De råa sjömän nu entonigt häfva
Sitt vanda skri då de sitt arbet göra;
Vid detta rop de rädda Morer häfva,
Som om en stridssignal de fingo höra;
I ängslig ovisshet de alla sväfva,
Hvem brådskan gäller, om det dem kan röra;
Strax fruktar man sitt svek förrådt och tänker,
Att straffet kommer nu för ilskna ränker.

26.

Och plötsligt till de snabba båtar hasta,
Uppskrämda, några af de Morers troppar;
I hafvet andra utan hejd sig kasta
Och häfvas simmande på vågens toppar;
Och snart hvar Mor, — ej törs en enda rasta, —
För sjelftänkt fara rädd, från däcket hoppar,
Att hellre sig åt trolös bölja gifva,
Än i sin oväns händer längre blifva.

27.

Som kring ett träsk, i någon skog beläget,
Då grodor — Lysiskt folk i forndomstimma —
Gått opp en stund ur vattnet öfverväget,
Och någon menskas spår med ens förnimma,
De hoppande från alla håll så träget
Nedstörta uti pölen, för att simma
Mot välkänd hvass, dit bäfvande de syfta
Och sina hufvun blott ur vattnet lyfta,

28.

Så flydde Morerna; den lots tillika,
Som skolat flottan i förderfvet leda,
Och tror man vet, hur *så* man velat svika,
I hafvet störtar, att sin flykt bereda;
Men att de fasta klippors hot undvika
Och det så ljufva, kära lifvet freda,
Lät Amiralens skepp sitt ankar falla;
Så göra ock de styrande på alla.

29.

Men då nu Gama för sig sjelf betänker
De Morers skräck, hvarmed de flykten taga,
Hur lotsen snabbt sig ned i vågen sänker,
Han tror sig klart den arga list uppdaga;
Och då han ser, att det, som räddning skänker,
Är icke ström och vind, — ty dessa draga
Hän mot de dolda skär, — han visshet äger,
Att det är underverk och tacksamt säger:

30.

«O händelse, hvem kunnat väl dig ana!
«O underverk, som här så klart vi skåda!
«O list, den så oväntadt vi uppspana!
«O falska folk, som velat så förråda!
«Hvem kunde väl på så försåtlig bana
«Af egen vishet räddas ur all våda,
«Om ej en högre makt deruppe sträckte
«Sin hand till hjälp, der menskans kraft ej räckte?

31.

«Väl lät en mild försyn oss re'n förkunna,
«Hur liten säkerhet hvar hamn här skänker;
«Väl klart vi sett hvad Morerna oss unna,
«Hur all vår tillit man med falskhet kränker;
«Men då hvad menskans vett och klokhet kunna
«Är blott en ringa makt mot svekets ränker,
«Må, himmelska försyn! du oss bevara,
«Vi snärjas utan dig i listens snara.

32.

«Och om vi arma, som kring hafven jaga,
«Så till medlidande dig kunnat röra,
«Att blott af allgodhet du velat draga
«Oss från ett folk, som ämnat oss förstöra,
«Må i din vishet det dig nu behaga,
«Att till en lugn och säker hamn oss föra,
«Ack! — eller låt oss snart det landet finna,
«Som, i din tjenst, vi trängta så att hinna!«

33.

Och denna bön hör Erycina gerna;
Lätt stegras hjertats eld, då re'n den brinner;
Farväl hon tager af hvar hafvets tärna,
Som ser med vemod, att hon snabbt försvinner;
På himlens stjernfält stjerna efter stjerna
Hon far förbi, hon tredje sferen hinner,
Hon längre fram till sjetta himlen ljungar,
Der Fadren thronar, Konung öfver Kungar.

34.

Och resans skyndsamhet och tankar, fäste
På resans mål, så hennes skönhet lifva,
Att luften, stjernorna och himlens fäste
Af kärleksåtrå genomvärmde blifva;
Från ögonen, der Amor har sitt näste,
Gå krafter ut, som lif och värme gifva,
Vid hvilka ishöljd pol sig eldad finner
Och kalla sferen genomglödgd brinner.

35.

Och att än mer i Fadrens kärlek gälla,
Som dock så väl kan kära dottren lida,
För honom vill den sköna sig framställa,
Som för Trojanen fordomdags på Ida;
Om jägaren, som fick så grymt umgälla,
Att han Diana såg i badet skrida,
Dig hade sett, ej hundar honom slaktat,
Han dött af kärlek, då han dig betraktat.

36.

Och vågigt gyllne lockarne nedsväfva
Kring skuldrorne, som mer än snön förblända;
Vid det hon framgår barmens kullar bäfva,
Der Amor skalkas utan återvända;
Från hvita gördeln flammor jemnt sig häfva;
De minsta af dem hjertats lågor tända;
De fina pelarstöd begär omringa,
Som huldt likt murgrönsrankor dem omslinga.

37.

Med tunnhväfdt tyg höljs, af en blygsam vanas
Medfödda drift, hvad ingen blick må röja;
Af ögat dock de skära liljor spanas,
Så illa gömda af den tunna slöja,
Att *all* dess skönhet ej må ses, men ansannas
Af uppväckt trängtan och begären höjas
En allmän tjusning sig i himlen sprider;
Vulcan af afund, Mars af kärlek lider.

38.

I hennes anlete, i blickens flamma
Satt mildhet, men ock sorg, fast lugn och stilla;
Lik mön, som under lek af ovarsamma
Men kära älskaren handteras illa,
Hörs klaga, men ock skratta i detsamma,
Med ord bestraffa och med miner gilla;
Så nu Gudinnan, som ej like äger,
Än gladt än sorgfullt till sin Fader säger.

39.

«O store Fader, att det folk ej svika,
Hvars välgång var mig kär, jag alltid velat
Din önskan vinna för dess väl tillika,
Helst då en mäktig ej min tanke delat;
Men då jag sett din kärlek från mig vika,
Och känner ej mitt brott, ej hvad jag felat;
Må Bacchus göra som han vill omsider,
Jag ber ej mer, mitt hjerta endast lider.

40.

Mitt arma folk! — för hvilket jemnt jag fäller
Så mången tår, som — ack! — förgäfves rinner;
Min kärlek dem för olyckor blottställer,
Sen all min önskan *så* ditt motstånd finner;
Min varma bön, — jag vet det, — mer ej gäller,
Då ett jag ber, det motsatta jag vinner;
Nå väl! då du dem, som jag älskar, stjelper,
Vill jag dem hata; kanske hatet hjälper.

41.

Bland vilda folk de blifva rof för döden
För det att jag» — hon tystnar i detsamma;
Dess kinder, fuktade af tårars flöden,
Som friska rosor under daggen flamma;
Som om dess hjerta hade luft af nöden,
Hon vill, men kan ej något ord framstamma;
Nu sträfvar hon, nu vill hon börja åter;
Men ej den store Ljungarn det tillåter.

42.

Och detta ömhetsprof hans bröst betvingar,
Det skulle rört den hårda tigrens hjerta;
Nu med den ljusa blick, som klarhet bringar
På himlen, och förskingrar nattens svärta,
Han kysser tåren bort och armen slingar,
Af kärlek hänförd, kring dess lif, det smärta;
Om han allena varit nu med henne,
Snart verlden haft en Eros ej, men tvenne

43.

Men hennes tårar ymnigare trilla,
Då under smek hans mun vid hennes dröjer;
Så ock en mor, som agat först sin lilla,
Dess skrik med sina kyssar blott förhöjer;
Han hennes hjerta, att dess oro stilla,
Med utsigter i framtiden förnöjer;
En blick i ödets bok han henne unnar,
Och detta smeksamt tröstande förkunnar:

44.

«Mitt sköna barn, Du kan din fruktan spara
För dina Lusitaners väl, ty föga
Förmår hos mig Olympens hela skara
Mot denna ömma tår i detta öga;
Snart du, — jag lofvar det, — skall få erfara,
Hur Roms och Greklands bragder, väldigt höga,
Förglömmas för den ära dina vinna
I dessa sökta land, som snart de hinna.

45.

Ty om en vis Ulysses räddning vunnit;
Från evig trældom i Calypsos snara;
Om till Illyrisk strand Antenor hunnit
Och till Timavi källa med sin skara;
Om käck Æneas vägen tryggad funnit
Emellan Scyllas och Charybdis fara,
Skall ock ditt folk, hvars mål jag högst må prisa.
Gå att för världen nya verldar visa.

46.

Du skall, min dotter, se dem städer bygga,
Och fasta slott och murars värn uppföra;
Se råa Turkars tappra leder rygga
För dina jemnt, som deras makt förstöra;
Se Indiens Kungar, fria nu och trygga,
Som slafvar engång deras Kung tillhöra;
Se dem åt landet, der de herrar blifva,
Med bättre lagar frid och hägnad gifva;

47.

Och se för hjelten, som i ständig våda
Dock raskt och ifrigt hän mot Indus sträfvar,
Neptun sin fruktan darrande förråda,
Fast ingen fläkt hän öfver böljan sväfvar;
O händelse, så underbar att skåda!
Att hafvet våldsamt midt i lugnet bäfvar;
O folk! som djerfs så stora planer hvälfva,
Att Elementerne af fruktan skälfva.

48.

Och en gång der, dit strömmen nu stängt vägen,
En säker hamn en glad inbjudning sänder
Till seglaren, om hvila angelägen,
Och trött af färden ifrån Vesterns länder;
Af hela kusten, som till svek benägen
Sökt lemna nu ditt folk i dödens händer,
Det tager skatt engång, sen den fått veta,
Att det är vådligt Lusi söner reta.

49.

För dem det Röda Haf skall ängsligt svalla
Af skräck och blekna, trots sitt ryktes ära;
Och Ormus rike, ansedt stort af alla,
Två gånger kufvas okets tyngd att bära,
Och vilda Morer uti striden falla
För egna pilar, att sig blodigt lära,
Att de, som gå att krigets faror hvälfva
Mot Lusitaner, strida mot sig sjelfva.

50.

I Dius fästning segrens bästa kransar
Ditt tappra folk med hjeltebragder vinner;
Två gånger fienden den hårdt kringkansar,
Två gånger skam och död han endast finner;
Och Mars med afund ser och knappt sig sansar,
Att Lusi son hans äras höjd upphinner;
Och mången Mor, som för dess murar stannar;
Den falska Mahom döende förbannar.

51.

Från Morerna ditt folk skall Goa vinna,
Som engång vidt omkring sitt välde breder,
Den hela Orients beherrskarinna,
Ty segren följer jemnt dess tappra leder;
Hon, som en hög och mäktig segrarinna,
Skall hedningen, som afgudar tillbeder,
I bojor slå, en neslig lott, men ärnad
Hvart land, som drager mot ditt folk i härnad.

52.

Du skall se härar mot Cananor draga,
Det dina med en ringa hop försvara;
Se dem ett mäktigt Calecut intaga
Och käckt det riktbefolkade bevara;
Vid Cochim skall en hjelte dig behaga,
I blodig strid höjd öfver hvarje fara,
Att aldrig cittran än besjöng en seger,
Som mera rätt till evig ära eger.

53.

Så kring Leucate Mars ej fador sprider
Då, när Augustus hämnande sig vänder
Vid Actium i borgarkrigets tider
Mot Romaren, som från Auroras länder
Från Bactrien, efter blodigt vilda strider,
Och från den vidt besjungne Nilens stränder
Kom segrare med bytens rika lottning,
Sjelf slaf dock hos Ægyptens täcka drottning;

54.

Som kriget med en härjande förbredning,
Af dina tändt, kring hafvets rymd skall brinna,
Då de besegra både Mor och hedning,
Och på sitt svällande triumftåg vinna
Det rika, gyllne Chersonesens ledning,
Och till det vidt aflägsna China hinna,
Och fjerran öar på den långa banen
I lydnad ta och hela Oceanen.

55.

Och så min dotter Lusitanen visar
En mer än mensklig kraft i krigets öden,
Att ej finns mod, det verlden så beprisar,
Från Cadix' blåa vik till Ganges flöden,
Och från Magellans sund till Nordsjöns isar,
Som dennes mod i farorna och nöden; —
Ja — kunde man till lif de döda kalla,
För Lusitanen veko de dock alla».

56

Så sagt: — han strax att flottans väl bereda,
Böd Majas snabbe son till jorden ila
Och i en lugn och säker hamn den leda,
Der trygg den njuta kan en önskad hvila;
Dock — att sig Gama må ur snaran reda
Och vid en svekfull kust ej längre hvila,
Han böd Merkur i drömmen uppenbara
För honom landet, dit han tryggt kan fara.

57.

Och genom luften ses Cyleniern sväfva,
Med täta vingslag ned mot jord han skjuter;
I handen ses han Gudastafven häfva,
Hvarmed de trötta ögon han tillsluter
Och manar Orci skuggor upp att bäfva,
I dagens ljus, och öfver vind besluter;
En hjälm hans hufvud pryder efter vana, —
Så till Melinda styr han snabbt sin bana.

58.

Och med sig har han Fama, att förkunna
De ädla Lusitaners pris och ära;
Ty vi ett frejdadt namn vår aktning unna,
Och de, som äga det, bli för oss kära.
Så blifva vänner ock åt dessa vunna,
Och alla tungor deras lof frambära;
Re'n i Melinda sig en trängtan breder,
Att se det tappra folkets art och seder.

59.

Och till Mombaça strax han sig begifver,
Der rädda flottan dröjde vid dess stränder,
Att mana folket, att med skyndsam ifver
Fly från så misstänkt ort ur ilskans händer;
Ty der ett afgrundssvek sitt verk bedrifver,
All kraft och konst förgäfves man använder;
Der gagnar icke list, ej mod, ej snille,
Om himlens makter oss ej bistå ville.

60.

Sin halfva bana natten hunnit sluta,
Och fjerran stjernor, som på himlen vaka,
Sitt milda ljus kring verldens rymder gjuta,
Och menskor ro i sömnens armar smaka;
Den höga Gama vill ock hvilan njuta,
Och hämta kraft att flottans väl bevaka,
Och slumrar in för några korta stunder;
Men manskapet gör vaksamt sina runder.

61.

I drömmen han Cyleniern får skåda,
Som säger: «fly, o Lusi son, fly varligt;
Ty här du går bland snaror jemnt i våda
För illsint Konungs svek, fly! här är farligt:
Dig gynna vind och himmel; fly! de råda;
Klar luften är och hafvet gladt; fly snarligt!
En annan konung skall dig huldt mottaga
Och gästfritt vårda dig, — upp! — dit att draga.

62.

Här de en blodig gästfrihet utöfva,
Likt Diomedes, som så grymt förödde
Hvar gäst, som kommit att hans godhet pröfva,
Och lemmanne för sina hästar strödde;
Här väntar dig, om längre du djerfs töfva,
Busiris' altar, der hans gäster blödde;
O vill du dig från undergång bevara,
Fly undan en så vild och trolös skara!

63.

Om längs åt kusten du din kosa leder,
Ett mera ädelt land du snart skall hinna,
Der solens strålar ljunga lodrätt neder
Och dag och natt med lika längd förrinna;
Der säkert skydd åt flottan man bereder,
Hos Kungen skall du verksam vänskap finna,
Som vill med gästfrihet ditt sinne lifva,
Och säker lots till Indien dig gifva».

64.

Så sagt; — från Gamas ögon sömnen jagas,
Han vaknar upp och med förvåning finner,
Hur af ett hastigt skimmer natten dagas
Och snabbt en stråle genom rymden brinner;
Klart ser han det beslut, som måste tagas:
«Att fly en strand, der blott försåt han finner».
Att lemna reddan han nu flottan bjuder:
«Sätt seglen till!» — hans glada stämman ljuder; —

65.

«Ty vind och våg oss ut på hafvet kalla.
Att himlen gynnar oss är fast besannadt;
Ett bud från stjerneborgen, att befalla
Till snar afsigling, vid mitt läger stannat».
Strax hasta nu de raska sjömän alla,
En del till ett hvarf, andra till ett annat;
Re'n under sång ur vågen ankar't höjdes
Och seglen re'n af friska vindar böjdes

6.

Då nalkas på den nattomhöljda vågen
En skara Morer, blott på svek begifne,
Som kommit att afskära ankartågen,
Att skeppen må mot klipporne bli drifne;
Af Portugisen, vaksam jemnt i hågen,
Snart deras illgrep äro varseblifne;
Men när de alla nu sig røjde trodde,
De *flögo* bort långt mera än de *rodde*.

67.

Och re'n de skarpa kölar sönderdela
Det våta silfret och allt framåt skrida,
Och milda vindar uti seglen spela,
Som öfver rörligt fält så sakta glida;
Nu samtal ej om svunna faror fela,
Om ödens hot, mot dem de haft att strida;
Ty lätt ej glömmas dessa fasans stunder,
Då lifvet räddats endast af ett under.

68.

En aftonsol hört redan opp att strimma,
Och andra dagens första strålar lifvas,
Då tvenne båtar ses på afstånd simma
Och sakta fram af morgonfläkten drifvas;
När skeppen dessa Morers färd förnimma,
Åt friska vinden alla segel gifvas,
Att hinna dem; — den ena, att sig draga
Ur farans ångst, sågs snabbt mot kusten jäga:

69.

Den andra båtens manskap, mindre varligt,
Föll i de tappre Lusitaners händer;
Ej Mavors nyttjar här sitt svärd allvarligt,
Och ej Vulcanus åskans fasa sänder;
Ty svag och skrämmd den lilla hopen snarligt
Till ödmjukhetens hopp sig stilla vänder;
Snart utan motstånd man den lätt besegrat;
Med motstånd den sin våda endast stegrat.

70.

Då Gama längtat så en lots att vinna,
Som till det sökta landet flottan förer,
Han hoppas en bland dessa Morer finna;
Men ej hans hjertas önskan ödet rör.
Till ingen kunskap han bland dem kan hinna,
Om till hvad himmelstrek ens Indien hörer;
Dock säga alla, att om blott han ginge
Nu till Melinda, säker lots han finge.

71.

Den store Kungens godhet högt de prisa,
Hans yttre prakt och hjertats inre flamma,
Den nåd och mildhet, som han gläds att visa,
Och hur dock alla gladt hans bud hörsamma;
Ej de sitt tal behöfva att bevisa,
Ty af Cyleniern Gama hört detsamma;
Och glad han styr emot de länder stäfvén,
Dem drömmen prisat och nu Moren äfvén.

72.

Det var den glada tid, då Phoebus slungar
Från oxens tecken sina varma strålar;
Med Amaltheas fullhorn Flora gungar
På vårens vindar; allt i fägring prålar,
Och solen, som kring himlens rymder ljungar,
Den dagens helga högtidsfröjd bestrålar,
Då Han, som jorden styr och himlars fäste,
På allt hvad stort Han gjort inseglet fäste;

73.

När flottan nalkades den sköna trakt,
Der solen huldt Melindas stad belyser,
Med soltäkt prydd och vimplars glada prakt,
Ty helig vördnad man för festen hyser;
Banér och fanor utaf vindens makt
Utvecklas, fjerran färgens purpur lyser,
Och medan trämmor och trumpeter skalla,
Gladt närma sig Diones kämpar alla.

74.

Af folk det hvimlar på Melindas stränder,
Som går den glada flottan att beskåda,
Ett redligt folk, som ej sin tanke vänder
På svek, att fremlingarnes väl förråda;
De tunga ankar fästa sina tänder
I hafvets djup och hvilans stunder båda;
En af de tagne Morer sändes sedan,
Att säga Kungen, att de ankrat redan.

75.

Men Kungen, som det stora namn nu kände,
Som dessa ädle Lusitaner bära,
Välvilligt tog emot det bud de sände,
Glad att det tappra folk var nu så nära;
Med dessa rena känslor, som sig tände
Blott i ett hjerta, fullt af dygd och ära,
Han låter bedja dem i land att draga
Och hvad de älska i hans rike taga.

76.

Ej spår till svek man i hans ord kan blicka.
Hans inre blott af rena tankar lifvas,
Den ädla Riddarhär att vederqvicka,
Som länge nog kring hafvets öcknar drifvas;
Han gläds till deras bord att skänker skicka
Af lam och höns, som ock vid Tajo trifvas,
Han ädla frukter låter äfven bringa;
Med viljan jemförd är dock gåfvan ringa.

77.

Mildt mottog Gama buden, som anlända,
För välment gåfva han ock glad sig tedde;
Och andra skänker bli till Kungen sända,
Som han från hemmet länge haft beredde;
En purpurklädning, som kan ögat blända,
Och greniga koraller högt ansedde,
Som mjuka under vattnet vidt utgrenas,
Men upp i dagen höjde strax förstenas.

78.

Han sänder en i språket väl erfaren,
Med ädel Kung att knyta vänskapsband,
Och att urskulda, att ej främlingsskaren
Från skeppen finge gå med ens i land;
Den utmärkte gesandt, från flottan faren,
Till Kungen hastar snart från hunnen strand,
Och med ett språk, der Pallas ingaf tonen,
Sålunda talar inför kungathronen:

79.

«O store Konung, i hvars ädla händer
Olympen, hög och rättvis, makten gifvit,
Att tygla vilda och otämnda länder,
Der lika älskad Du som fruktad blifvit;
Af alla hamnar här vid östrens stränder
Man din som tryggast och som bäst beskrifvit,
Och därför vi till dig så glade ila
Att hvad vi tarfva finna här, och hvila.

80.

Ej som en vildsint röfvarhord vi jaga,
Roflystet, fridförstörande, kring verlden;
Ej väcka vi, att folkets skatter taga,
Dess häpnad först med lågorna och svärden;
Vi från Europas fjerran kuster draga,
Att Indien söka på den långa färden,
Trots alla stormars hot och vågors svallning;
Så är till oss vår store Kungs befallning.

81.

Dock — hvilket folk vid dessa haf man finner!
Barbariskt, grymt, med vilda rofdjurs seder;
Att flottans nöd är störst då hamn den hinner,
Och grafvens frid den hvila man bereder.
Tror man, att falskhet i vårt hjerta brinner,
Då sådan skräck vår ringa hop förbreder,
Att alla listens garn de kring oss slinga,
Att till förderf och undergång oss bringa?!

82.

Men, milde Konung! på ditt ord vi bygga,
Och all misstanke har från oss försvunnit;
Vi finna Dig och dervid gladt oss trygga,
Som förr Ulyss Alcinous har funnit;
All fara nu vi anse laggd tillrygga
Se'n till Din säkra, lugna hamn vi hunnit,
Dit högre makter visat för oss vägen;
Du derfor visst är till allt godt benägen.

83.

Och må du Konung ädelt ock undskylla
Vår amiral och ej tro skälet vara,
Hvi han ej kommit att Dig se och hylla,
Det, att han fruktat här en svekfull snara;
Men vet att Gama vill i allt uppfylla
Sin Konungs bud, som låtit högt förklara,
Att fast han flottan lagt i hamn till hvila,
Får han i land dock ej från flottan ila.

84.

Och då en pligt det är att undersåter,
Som lemmar, hufvudet sin lydriad visa,
Du visst, som sjelf är Konung, lätt förlåter,
Att han sin Kung vill med sin lydriad prisa;
Hans hjerta ej att tacka Dig aflåter
För all den nåd du velat oss bevisa;
Hvad dig han skyldig är han ej kan glömma,
Så länge floderna mot hafvet strömma.»

85.

Så sade han; sitt läf nu alla höja
För tappra folket, som från vesterns zoner,
Sträckt ut sin färd så vidt och vågat plöja
Så många haf i skilda regioner;
Men Kungens tankar med beundran dröja
Vid aningen, att mäktigast bland throner
Den Kungens är, hvars vilja, då den tydes,
På ett så fjerran afstånd troget lydes.

86.

Och blick och min hans välbehag uttrycka,
Då han den aktade gesandt hörs svara:
«Ej någon fruktan störe här Er lycka,
All misstros oro kunnen här j spara!
Den glans, med hvilken edra värf sig smycka,
Må väl ett mål för verldens hyllning vara!
I deras bröst bor ingen ära inne,
Som emot eder bära afvogt sinne.

87.

Att folket qvar på ankrad flotta blifver
Och landar ej, ett bruk att iakttaga,
Jag ser med ledsnad, men mitt bifall gifver,
Då sådan lydnad må mig högt behaga;
Och då er lag den seden föreskrifver,
Vill äfven jag, att ej i land de draga.
En sällsam trohet vill jag icke störa,
Att sjelfviskt blott min egen önskan höra.

88.

Men när i morgon dagens ljus sig tänder
Och östrens flammor solens ankomst båda,
Min färd jag till den tappra flottan vänder,
Som jag så länge önskat att få skåda;
Om trött hon hunnit mina lugna stränder
Från stormars våld och mången hafvets våda,
Det blir min fröjd att henne vederqvicka,
Och skall förråd och lotsar villigt skicka.»

89.

Latonas son, då Kungen slutat hade,
Sågs af det snabba spann i vågen dragas;
Gesandtens slup, som glad från stranden lade,
Af lätta fläktar hän till flottan jagas,
Der lifvas alla af hvad denne sade,
I alla sorgsna bröst med ens det dagas:
Nu säkert man det sökta Indien hinner!
Och nattens tid i festlig fröjd förrinner.

90.

Och uppåt strålände konsteldar sväfva,
Likt darrande kometer, och förvåna;
Kanoners åskor genom luften bäfva,
Och strand och våg och himmel höras dåna;
Och snabbt sig brinnande eldkulor häfva;
Cyclopers alla konster de nu låna;
Ett högljudt jubel höjes utaf alla
I festens fröjd, och instrumenter skalla.

91.

Och gladt man svarar dem från Morens stränder
Med stråleldar, som hvirflande framrusa,
Eldhjulet snabbt i luften sig kringvänder
Och dolda svafvelflämmor ur det rusa,
Och folket glädjerop mot himlen sänder
Och hafvets böljor som i flämmor brusa,
Och stranden lågar — så från ömse sider
Gå eldar ut liksom i vilda strider.

92.

Men redan ljusnar åter himlens dager,
Att menskorne till nya mödor väcka,
Ur österns port går Memnons moder fager,
Bortjagar drömmarne, som sömnen gäcka,
Och skuggors flor från jordens blommor drager,
Som vakna upp, i daggens perldrägt täcka,
Då Kungen från Melindas stränder ljungar
Till ankrad flotta, som på hafvet gungar.

93.

Blott för att se, på stranden skaror tåga;
Af folk det hvimlar, som allt jemnt sig närmar,
De lätta kapporna af purpur låga;
I siden glänser hopen, som der svärmar;
I festlig glädje de för spjut och båga,
Som spänd till strid en nytänd måne härmar,
Blott grenar af de sköna palmer bära,
Som lemna kransar dem till segrarns ära.

94.

En praktfull slup, som lydig minsta fläkten
Framflyger nu, de mångas blickar spana;
På den far Konungen i morgonväkten,
Af rikets herrar följd, på vågig bana;
Han kommer prydd i rika konungsdräkten,
Med kunglig ståt, allt som det var hans vana;
En lätt turban, med bräm af guld och siden,
Af bomull väfd, var kring hans hjessa vriden.

95.

Den yppigt rika damastkappan strålar
Med Tyrisk färg, som alla eftertrakta;
Af fina guldets prakt halssmycket strålar,
Mot arbetet var guldets ej att akta;
Dolkfästet skimrar af demanters strålar
Från rika gördeln, herrlig att betrakta;
Sandalens sammet, som kring foten sitter,
Var höljdt af guld och ädelstenars glitter.

96.

Utaf en tjenare en skärm af siden,
Hvars rund var fästad på en gyllne lans;
Hölls emot solen, re'n i höjden skriden,
Att skydda Kungen mot dess strålars glans;
En vild musik, af örat knappast liden,
I slupens förstam larmar utan sans;
De böjda horn förutan samklang skalla,
Allt vildare de gälla toner svalla.

97.

Och följd af sina hjeltar Lusitanen
Med icke mindre ståt sin slup belastar;
På öppet haf att möta Melindanen
Han med sitt ädla sällskap glädtigt hastar,
Klädd, som den högtförnäme Castilianen;
Fransysk är manteln dock han kring sig kastar.
Af Venetianskt satin, som tyckes glöda
Af folkets liffärg, af den yppigt röda.

98.

Och i hans guld-armknappar solens strimma
Med återkastad strålgmans herrligt spelar;
Benpansar'ts rika broderier glimma
Af den metall, som lyckan få tilldelar;
Och kring den fina lifrocks fickor strimma
Guldspetsarne; det gyllne svärd ej felar
Vid sidan, enligt med Italiens seder,
Och fjädren böjes från barreten neder.

99.

I festlig drägt sig ock hans sällskap tedde ,
I färg, som Tyrus från sin mussla tullar,
Och andra glada färger, som beredde
En rik afvexling, hvart än ögat rullar;
Det hela, sedt i solens strålar, bredde,
Hänsväfvande på runda vågors kullar,
En färgprakt, himlens lik, då man ser låga
Thaumanti dotters sköna glitterbåga.

100.

Gällt ljudande trumpeters toner väcka
Det glada mod och allas hjertan lifva;
Tallöse vimplar sig för vinden sträcka
Från Morers båtar, som kring flottan drifva;
De dånande kanoner stundtals täcka
Med tjocka rökmoln solens klara skifva;
Allt mera larm de tända åskor göra,
Att Moren uppskrämd håller hand för öra.

101.

Men Kungen, som besteg re'n Gamas julle,
Sågs hjelten varmt i sina armar sluta,
Och all den hyllning, han som Konung skulle
Mottaga, Gama ock lät honom njuta;
Man utaf Morens min och blickar, fulle
Af undran och förvåning, kunde sluta,
Hur högt det ädla tappra folk han aktar,
Som från så fjerran kust till Indien traktar.

102.

Och månet löfte nu till Gama skedde
Om allt, som i hans makt stod att beskära;
Om någon brist sig uppå flottan tedde,
Han, för att få, behöfde blott begära;
Och Lusi söner, fastän förr ej sedde,
Dock genom ryktet blifvit honom kära;
Änskönt, — hvad dock hans vänskap icke störde —
Förr med hans trosförvandter krig de förde.

103.

Kring hela Africa är känd — han sade —
Den ära de med sina bragder vunnit,
Då till sin makt det sköna land de lade,
Der förr man Hesperiders trädgård funnit;
Det minsta, som de tappre utfört hade,
Och dock det största, som till honom hunnit,
Han prisar högt och icke ord han sparar;
Men så den Lusitanska hjelten svarar:

104.

«O milde Konung! Du som ensam öfvat
Medlidande med Lusi trötta söner,
Som på de vilda hafven länge pröfvat
All nöd och motgång man på vågen röner;
Må han, som alltid halp, fast hjälpen töfvat,
Som styrer jord och himmel och som löner
Det goda menskan gör, dig lön förunna
För all din nåd; — hvad ej vi svaga kunna.

105.

Bland alla dem, som Phoebi stråle bränner,
Hos dig allena skydd och värn vi finna;
Din lugna hamn mottager oss, som vänner,
Och Æols stormar här oss icke hinna;
Så länge fästet sig kring polen spanner
Och stjernornas och solens facklor brinna,
Skall du fortlefva i en evig ära,
Hvart ryktets vingar än mitt namn må bära.

106.

Så sagt; till skeppen öfver blåa kullar
Till Morens ögonlust, de sig begifva;
Att allt han må få se, på sina jullar,
Kring alla de, ett efter annat drifva;
Vulcani låga jemnt mot himlen rullar;
De dånande kanoner festen lifva;
Man, när de tystna, hör trumpeter klinga,
Och Morers horn, som gälla svar frambringa.

107.

Men då den ädle Moren var belåten
Med hvad af skeppen han fått se och pröfva,
Jemnt skakad af den förr ej hörda låten,
Af dessa åskor, som hans sinnen döfva,
Han tystnad bjuder och lät ankra båten;
Att hos den Lusitanska hjelten tölva,
Och genom honom sig till visshet leta
Om hvad han iörr på ryktets väg fått veta.

108.

Och Moren gläds att deras samtal nära
Med skilda ämnen; än han talet leder
Hän på de krig, som de med verldskänd ära
Fört med det folk, som Mahomet tillbeder;
Än vill han om det fjerran Spanien lära,
Om Gamas hemland och dess folk och seder,
Än om grannrikena framkastas frågor,
Och än om färden öfver hafvets vågor.

109.

Men framför allt Du, tappre höfding! gifve
Mig noggrann skildring om ditt land, som svälde
Till sådan makt; du dess klimat beskrifve,
Och denna jordfläck, der ditt hem du ställde;
Du gamla hjelteminnen ock upplifve,
Och säge mig hvem ett så mäktigt välde
Har grundat; hur det stigit genom segrar;
Hvad ryktet redan sagt min vetlust stegrar.

110.

Förtälj oss äfven, hur dig vindar drifvit
På vredgadt haf från fjerbelägna stränder;
Hur många skilda seder varseblifvit
Du har i vilda Africanska länder;
Förtälj, ty re'n guldbetsladt solspann gifvit
Åt vagnen fart, som ljus kring verlden sänder;
Ur svala morgonrån den ses ila,
Och vinden slumrar, haf och vågor hvila.

111.

Men hur än tiden gynnar, mer dock bränner
Begär att höra hvad du oss skall säga;
Ty hvem är den, som ej af ryktet känner
Det stora namn, som Portugiser äga?
Tro ej att mörkret så vår själ omspanner,
Att Melindaner, liksom vildar pläga,
En sådan råhet i sitt hjerta bära,
Att de ej vörda ädla bragders ära.

112.

Med öfvermod Giganter fordom våga
Ett fåfängt anfall mot Olympens fäste;
Pirithous och Theseus dristigt tåga
Mot Plutos mörka fasansfulla näste;
Ej mindre hugstor dåd är nu i fråga,
Än dessa värf, som världens undran fäste;
Mot himmel och mot helvet vreden lossa
Är större ej, än Nerei välde trotsa.

113.

Dianas helga tempel störtar neder
I mordbrandsflammorne, som vildt uppbränna
Det Ctesiphonska verk och konstnär'ns heder,
Att verlden evigt Herostrat må känna.
Om lust till ryktbarhet oss så förleder,
Att man den söker med en dåd som denna,
Bör väl af *den* en evig ära vinnas,
Hvars stora hvärf förtjena *så* att minnas.

Tredje Sången.

1.

Nu värdes du, Calliope! mig lära,
Hvad Gama för Melindas Kung beskrifvit!
Må med odödlig sång du, hulda, ära
Ett dödligt bröst, som dig sin kärlek gifvit!
Må läkarkonstens Gud *då* evigt bära
Dig, som med hopom Orphei moder blifvit,
I troget hjerta, och ej mera pläga,
Som fordom, mellan dig och andra väga.

2.

Gif, hulda nymf, att jag min önskan vinner,
Att Lusi folk ett rättvist låf må njuta,
Och verlden skåda, hur i Tajo rinner
Det vatten Aganippens källor gjuta.
O lemna Pindi blommor; (re'n jag finner
Apollos helga bad mig tätt omsluta,
Jag annars säger, att du fruktan hyser,
Att icke mer din käre Orfeus lyser.

3.

Och alla lyssnande af längtan brinna
Att höra Gama och hvad stort han hade
Att säga dem; — djupt tycks han sig besinna;
Men lyfte snart sitt hufvud upp och sade:
«Du! Konung om mitt folk vill kunskap vinna
Ifrån den tid sitt välde det grundlade;
Du till ett okänt fält ej vill mig visa,
Mitt land och landets hjeltar skall jag prisa.

4.

Att andras pris med fröjd i ljuset draga,
Af gammalt är en vana, god och värdig;
Mitt tal man skall, jag räds, för misstänkt taga,
Då till de minas låf jag är så färdig;
Men skulle Dig att höra *allt* behaga,
Ack, då för kort den längsta tidrymd är-dig;
Dock Du befallt, att lyda Dig jag väljer,
Och mot min pligt *i korthet* allt förtäljer.

5.

Jag lofvar dock — och det mitt mod skall lifva
Att i mitt tal skall endast sanning vara;
Hur jag de minas bragder skall beskrifva,
Mot deras värde kan det dock ej svara;
Men att en gifven ordning nu må blifva
I det Du önskar utaf mig erfara,
Vill om det stora landet först jag nämna,
Och se'n af vilda krig en tafla lemna.

6.

Emellan kräftans zon — det mål mot norden,
Hvaröfver solens strålvagn aldrig hinner, —
Och *den*, som för sin köld är skräck för jorden,
Liksom den medlersta, för det den brinner,
Europas stolta makt är utsträckt vorden;
I vester och i norr man badad finner
Dess strand af Oceanens stolta bölja;
Den södra Medelhafvets vågor skölja.

7.

Till Asien från det håll, der dagen randas,
Det gränsar, skildt dock af den flod, som gliden
Ned från Riphæerne går hän att blandas,
Iskall och ormande, med Moeotiden,
Och af det vilda haf, som fador andas,
Som såg en retad Grekmakt förr i tiden
Der, hvarest nu vi ej af Troja finne,
Det fordom mäktiga, mer än — ett minne.

8.

Och der dess länder sig mot polen närma,
Hyperboreers kalla berg vi skåda,
Och dem, der Æols stormar evigt svärma,
Hvars namn påminna ock om stormars våda:
Der Phoebi strålar ha så kraftlös värma,
Att de, som annars lif och fröjd bebåda,
Förmå ej snön, hvaraf de nejder skina,
Och källornas och hafvets is upptina.

9.

Der lefva Schyterna, en talrik skara,
Som fordomdags, — hvad häfderna oss lära —
Den äran mot Ægyptens folk försvara,
Att namn af världens äldsta folkslag bära!
Den, som så skild kan från det sanna vara,
— Ack menskotankar många villor nära! —
Må, att en väg till sanningen sig bana,
Uppå Damasci fält det efterspana.

10.

Der ligger Lapplands snöbetäckta yta,
Och Norges kala fjellbygd der ock finnes,
Och Scandinaviens ö, som stolt kan skryta
Af segrar, dem Italien nog minnes;
Der ock, då vågorna sitt fångsel bryta
Och öppet haf från frusna vintren vinnes,
Man Svenskars, Preussares och Danskars skara
Ser af Sarmater-sjön en arm befara.

11.

Från fjerran Ister till det sundets flöden,
Åt hvilket Helle gaf med namnet lifvet,
Bor Thraciern, som möter modigt döden,
Hvars land för Mars ett älskadt hemland blifvit;
Der Rhodope och Hæmus sinä öden
I Ottomanens händer tvungne gifvit,
Som har Byzanz, förslafvad, äfven inne —
Så hånas Constantini stora minne.

12.

Och Macedonien ligger der helt nära,
Det sköna land, som Axii bölja tvager;
Och j, o ljusa länder! evigt kära
För tapper dåd och snillet's tända dager,
Der talarkonsten vann sin högsta ära,
Och fantasien vann sin bästa lager,
Att till Olympens höjd ert Hellas svingar
Med segrars glans; men ock på snillet's vingar.

13.

Dalmatien är dernäst; vid viken röjes,
Der förr Antenor sina murar ställde,
Ett stolt Venedig, som ur vågen höjes;
Från ringa början steg det snart till välde.
Der hafvet kring en arm af landet böjes,
Som genom hjeltebragder hastigt svälde
Till verdens första makt; men höga värdet
Den fick så väl af snillet som af svärdet

14.

Från tre håll skyddas af Neptun dess stränder,
Och bergens murar värna det mot norden;
De Appenniner dela dessa länder,
Som gynnade af Mars beherrskat jorden;
Men styret kom i himlens portvakts händer,
Och segervana kraften flydd är vorden;
För forntids ära fattigdom nu röjes,
Ty blott af ödmjukheten Gud förnöjes.

15.

Sen kommer Gallien, hvars namn får följa
Med Cæsars namn, hvarhelst hans ära hinner
Der Seine och Rhone och Rhenen fälten skölja,
Der svalkande Garonnens våg ock rinner
Från bergen, som Pyrenes aska dölja,
Ur hvilkas sköt, — så man af sagor finner —
Då de i fordomtima en gång brunno,
Störtfloder utaf guld och silfver runno.

16.

Europas hufvud att som krona smycka,
Utvecklas här det ädla Spaniens land;
Väl mången fått den kronan till sig rycka,
Ty lyckans hjul hvälfs af ostadig hand;
Dock skall ej våld, ej list, ej nyckfull lycka
Förstöra detta hjeltars fosterland,
Så länge folkets tappra bröst sig hvälfsva
Med krigisk lust och tillit till sig sjelfva.

17.

Midt emot Tanger tyckas berg försöka
För Medelhafvets vågor stänga banen;
Men utväg genom välkänt sund de söka:
Det sista svåra arbet af Thebanen;
Och många riken Spaniens välde öka,
Omgifne af den blåa Oceanen,
Så mäktiga och herrligt sköna alla;
Man vet ej hvilket man förnämst skall kalla.

18.

Ett Taragonien, som modigt fejdadt
Förr med Parthenope och landet vunnit;
Navarra och Asturien, som hejdadt
De Morer, hvilka blott dess gränser hunnit.
Det har Galizien och ett stort och frejdadt
Castilien, i hvilket Spanien funnit
Befriaren, som herrligt styrt det glada.
Det har ock Leon, Betica, Granada.

19.

Men der Europas hjessa ses begjutas
Af ärans glans, der herrskar Lusitanen;
Der hafvet börjar och der landet slutas,
Och Phoebus hvilar sig i Oceanen:
Der låter himlen segrens ära njutas
I väldigt krig med ilskne Mauritanen,
Som jagas bort och rädda flykten ställer
Till Africa; men får ej ro der heller.

20.

Der är mitt glada fosterland, det kära,
Och låter himlens nåd mig här fullända
Mitt stora värf och vända hem med ära,
Vill i dess dalar jag min lefnad ända.
Det namnet «Lusitanien» fått bära
Af Lusus eller Lysa, barn — kan hända —
Af Bacchus eller af hans krigskamrater:
Den första stam, som styrt mitt hemlands stater.

21.

Der föddes herden, hvilkens bragd utvisar
Den högsta höjd, dit manlig kraft än nådde;
Ej någon fanns, som ej hans rykte prisar,
Sen Rom dess glans fördunkla ej förmådde;
Den gamle, hvilken egna söner spisar,
Har velat der — så vise Gudar rådde —
Ett stort och mäktigt kungarike grunda;
Men med dess uppkomst gick det till sålunda —

22.

En Konung Alfons styrde Spaniens länder;
I blodigt krig mot Morerna han drager.
Med honom segren går hvart han sig vänder
Och raskt han lif och land från många tager;
Från Herkuls stoder flög till Caspiens stränder
Snart Alfons rykte, krönt af segrens lager;
Att vinna namn drog mången dit att strida,
Och stred på lif och död vid Alfons sida,

23.

Långt mer dock kärleken till tron dem drifvit
I stridens larm, än lust till pris af verlden;
För den de egna larer öfvergifvit
Och gjort från älskadt hem den långa färden;
Men sedan månget storverk de bedrifvit,
Och mången seger krönt de tappra svärden,
Den store Alfons, att belöna färdig,
Vill ge enhvar den lön, som han är värdig.

24.

Och Henrik, en af Ungerns Kungasöner,
En pröfvad hjelte, främst i gunst han ställer,
Och honom ock med Portugal belöner,
Ej verldskänt då och ej beprisadt heller;
Af bästa profvet likväl Henrik röner,
Hur högt han hos Castiliens Konung galler,
Då han Theresia, hans dotter, vinner,
Och så med ens gemål och rike finner.

25.

Se' Agars ättlingar han qväsa hunnit
Med stora segrar, vidt kring jorden sporde,
Och många närbelägna länder vunnit,
Och gjort allt hvad hans ädla hjerta borde;
Han sig för dessa värf belönad funnit
Snart med en son, som fadrens glädje gjorde
Och lärde ryktet se'n kring verlden bära
Det tappra Lusitanska rikets ära.

26.

Re'n Henrik hem ifrån de helga landen
Och från Jerusalems eröfring dragit,
Der han vid Jordans flod gått rörd på stranden
Och dopets vatten sett, som Christus tvagit;
Ty då ej fiende var mer för handen,
Och tappre Gothfrid re'n Judeen tagit,
Drog mången ock, som i hans hjeltedater
Deltagit, hem till sina egna stater.

27.

När, hunnen till en frejdad lefnads ände,
Den ädle Ungrarn, prisad högt i lifvet,
Med all sin kraft ej ödets slag afvände,
Men anden gaf åt honom, som den gifvit;
I späda sonen arten snart man kände,
Af fadren han en trogen afbild blifvit.
För ingen vek han i de tappras rader;
Man väntat sådan son af sådan fader.

28.

En gammal sägen, kanske falsk, man hade,
— Hvem spårar sanningen så långt tillbaka? —
Att modren under sig nu riket lade,
Och kunde ny förmälning ej försaka.
Och sonen arflös gjorde hon och sade:
Att Henrik erhöll, då hon blef hans maka,
Som brudskänk riket, — hvad af alla kännes, —
Att hela landet därför var blott hennes.

29.

Men då Prins Alfons — så de honom kalla
Med hans stamfaders namn — såg sig frånryckas
Sitt ärfda land, och modren der befalla
Med dess gemål, och med hans krona smyckas,
Uti hans hjerta Mavors känslor svalla,
Och sen han väl betänkt hur allt kan lyckas,
Och hur hans rike bäst kan återtagas,
Med raskt beslut de tappra svärden dragas.

30.

Och re'n Guimaraens slätter blodbestänkas
Med inhemskt blod i krigets vilda lekar;
Af grymma modren alla pligter kränkas;
Sin son hon kärleken och riket nekår;
Ej kan en tanke af försoning tänkas
Utåf den stolta qvinnan, som ej tvekar
Att, söfd i sinlighetens lena snara,
Mot Gud och modrens pligt få trolös vara.

31.

Förr Prokne och Medea grymma tagit
På barnen hämnd för deras faders brott;
I egna söners blod de stålet tvagit;
Theresia dock en värre synd begått.
En oren kärlek och herrsklystnad dragit
Den grymma fram; den ena lasten blottat
Dref Scylla att sin gamla far förråda;
Men mot sin son Theresia drifs af båda.

32.

Men redan Prinsen segrande har hämnat
Den hårda modrens och styffadrens ränker,
Och folket, som ett krig nyss honom ämnat,
Med ens så lydigt honom hyllning skänker;
Och dock, af vreden villad, han utlemnat
Sin moder, att i bojor slås; — så kränker
Han sonlig pligt; men får snart lönen skörda.
Dem går ej väl, som ej föräldrar vörda.

33.

Ty redan samlas stolte Castiljaner,
Theresias oförrätt att hämnas, draga
De mot en ringa hop af Lusitaner,
Men hvilkas mod ej farorna försvaga;
I deras bröst på krigets mördar-baner
De helga englar kraft och mod injaga;
Nu de den vilda strid ej blott uthålla,
Men ängslig flykt bland fienderna vålla.

34.

Lång tid derefter var dock ej förfluten,
När en ofantlig här kom att ansätta
Kung Alfons, i Guimaraens innesluten;
Den lidna skymf de ville så upprätta;
Men Egas djerfs, i trohet oförtruten,
Sitt lif i pant för älskad Furste sätta;
Och räddar honom; i den lagda snara
Förlorad annars, ej beredd på fara.

35.

Egas, som ser, att motstånd fruktlöst blifver,
Och ej sitt land ett offer kan förneka,
Till Castiljanen går och löfte gifver,
Att till vasallpligt sin monark beveka;
Från uppskrämd stad fienden sig begifver;
Hvem kan på Egas Moniz' löften tveka!
Men ej den ädle ynglings själ bifaller
För något pris att räknas bland vasaller.

36.

Och den bestämda dag de re'n upphinna.
Castiliens Konung väntar hvarje stund,
En ny vasall i tappre Alfons vinna,
Och ödmjukt hyllas af den stoltes mund.
Dock icke vill den ädle sig infinna;
Men Egas, som så brutit sitt förbund,
Besluter offra nu det kära lifvet,
För det hans löfte illa uppfylldt blifvit.

37.

Och att sitt gifna hedersord ej gäcka,
Med barn och maka ses han här att draga.
Barfotade, i lumpor höljde, väcka
De ömkan blott, och hämndlusten förjaga.
«Kan, store Kung! för det jag vågat sträcka
För långt min tillit, hämnden dig behaga,
Se här jag kommer» — hörs den ädle tala —
«Att hvad jag lofvat med mitt blod betala.

38.

Se barn och maka, fria från allt brott,
Här inför dig! — må deras lif du taga,
Om sig ett ädelt bröst kan känna blott
Försonadt af att mörda grymt de svaga;
Här ser du mig, hvars hand och mund begått
Det straffvärda, må ensamt jag fördraga
Den grymhet Scinis förr mot gäster öfvat,
Och den Perillus uttänkt först, se'n pröfvat.

39.

Den dömde lik, som inför bödlen hinner,
Med dödens försmak re'n, sitt straff att få,
Och medan is i alla ådror rinner
Det slaget hoppas, som han fruktat så,
Inför en retad Kung sig Egas finner,
Der han nu ses ett lemnadt offer stå;
Men Kungen, när så sällspord tro han skådar,
Bevekes mer än vredgas och — benådar.

40.

O Portugisisk trohet skönt bevisad!
Han för sin Kung sitt lif på vågskåln lade.
Hvad mer har Persen gjort, så högt beprisad,
Då grymt sitt anlete han stympat hade!
För hvem Darii sorg så varmt blef visad,
Att suckande han tusen gånger sade:
«Jag hellre min Zopyr hellbregda funne
Än tjuge gånger Babylon jag vunne.»

41.

Re'n svajar mången Portugisisk fana,
Att Konung Alfons och hans lycka följa,
Och in i Morers land en väg sig bana
Bortom den klara Tajos glada bölja;
Re'n vid Ourique stå de segervana,
Der Saraceners härar fälten hölja;
En ringa hop mot dessa vilda skaror;
Men mäktig dock, ty den räds inga faror.

42.

All sin förtröstan satte hären bara
Till himlens Gud, hvars allmakt styrer världen:
Ty ack! så ringa var den döpta skara;
Blott ett mot hundra ljunga Christna svärden.
Hvart sansadt sinne må väl ock förklara
Ej modig blott, men öfvermodig färden
Till en så ojemn strid, och billigt undra,
Hur strid kan bli med endast en mot hundra.

43.

Der ses fem Moriske monarker vara,
— Den mäktigste bland dem de Ismar kalla, —
Och välerfarne i hvar krigets fara,
Och kände vidt för stora bragder alla;
Der käckä sköldmör lif och blod ej spara;
Likt mön, för hvilken mången Grek sågs falla,
Då skön som tapper hon för Troja kämpat, —
Likt dem ock, hvilkas törst Thermodon dämpat.

44.

Det klara, svala morgonljus förvisar
Från polen re'n de bleka stjernors tropp,
Då sig Marias son på korset visar
För Alfons blick, hans mod att lifva opp;
Och, brinnande i tron, nu denne prisar
Den helga syn och beder full af hopp:
«O Herre! straffa de otrognes skara,
Och må mot mig, som tror, du nådig vara!»

45.

Vid detta under allas hjertan svalla
Af helig låga för sin Alfons, medan
De denne hjelte till sin Konung kalla,
Af deras hjertan hyllad längesedan;
I mäktig fiends åsyn högljudt skalla
Mot himlens hvalf de varma jubel redan:
«Hell Alfons, Kung af Portugal, o hell!
Högt lefve Alfons! — mäktig, stor och säll.»

46.

Som en uppretad dogg, hvars vilda ifver
Af skri och tilltal äggas, våldsamt rycker
Emot en tjur, som på sin plats förblifver,
Ty han af hornens kraft sig tryggad tycker;
Men doggen än hans öron sönderrifver,
Än i hans sida ilskna tänder trycker,
Tills vid hans strupe hängande omsider
Han slutar segrande den starkes strider;

47.

Så i den nya Konungs barm sig tänder
För Gud och folk en helig hämndens låga,
Och mot barbarerna sin här han vänder,
En ringa hop, men färdig allt att våga;
Sitt allah-rop nu Morisk här uppsänder,
Och väpnar sig och fattar lans och båga,
Af lust att kämpa hvarje hjerta sjuder; —
Kring berg och dal det vilda krigsspel ljuder.

48.

Som då, när eldens flamma, lössläppt vorden,
Hän öfver torra sommarfälten susar,
Och lifvad af en väldig storm från nordens
Förtärer gräs och buskar, hvart den rusar,
En herdeflock, som på den gröna jorden
Inslumrat ljuft, af elden väcks, som brusar,
Och samlar brådskande med häftig ifver
Allt hvad den kan, och sig mot byn begifver;

49.

Så Moren ock bestört till vapen hastar
I blind förvåning utan hejd och sans,
Och på sin snabba stridshäst vildt sig kastar,
Dock ej att fly, nej! att få segrens krans;
Men ej den kække Portugisen rastar,
I svarta bröst han slungar säker lans,
Och många re'n halfdöda nederfalla;
På hjelp af alkoran en del hörs kalla.

50.

Med vilda anfall mot hvarann de ljunga,
Som om ett fjäll ifrån sin grund att tvinga;
Och fälten för det djurets hofvar gunga,
Som sågs vid Neptuns slag ur jorden springa;
Och svärdshugg delas bitande och tunga,
Åt alla håll de död och fasa bringa;
Ty fåfängt värja hjälm och sköld och pansar
Mot Portugisers goda svärd och lansar.

51.

Och hufvun rulla, arm och ben försvinna
För egare, som stympade förblöda;
Ur öppna sidor ses inelfvor rinna
Och rycka hemskt på bleka och halfdöda;
Förgäfves Moren söker platsen vinna,
Der varma, rykande blodströmmar flöda
Blodröda stå nu fälten, nyss så sköna
Med glada färger prunkande och gröna.

52

Re'n segrens ära Lusitanarns blifvit.
Trofeér samla de och byte skifta.
På blodigt fält, der Moren han fördrifvit,
Tre dagar Alfons' segerfanor hvifta.
Han åt sin hvita sköld en prydnad gifvit,
Af dagens ära att ett minne stifta;
Emedan han fem Kungar slog i striden
Fem azurblåa sköldar målas i-den.

53.

I dem de tretti silfverpen'gar pråla,
För hvilka Judas förr sin Gud förrådde;
Att minnet der i skiftrik prakt må stråla
Af honom, af hvars kraft han allt förmådde,
Lät Alfons i hvar sköld fem ringar måla;
Men då det helas tal han så ej nådde,
Den medlersta han uti korset väljer,
Och tvenne gånger denna skölden täljer.

54.

Från denna stora segerdag förrunnit
Re'n någon tid, då Kungen hastigt drager
Emot Leiria, der de slagne funnit
En tillflykt nyss, och snart han staden tager;
Med den Arroches starka borg han vunnit,
Och dig, som alltid lyst i ryktets dager,
Scabelicastro! som ser Tajo skölja
De glada fälten med sin klara bölja.

55.

Till dessa vunna städer ej han glömde
Att lägga Mafra, som ej motstå mäktar.
Bland Lunas kalla berg, de vidtberömde,
Snart hjelten Cintras svala lund inkräktar;
Det Cintra, der najader tro sig gömde
I källors djup för Amor, som dem jägtar;
Men äfven der den skälmske Gud dem finner;
Ty Amors låga under vattnet brinner.

56.

Och du Lisboa! i den vida världen
Bland sköna städer drottningen för alla!
Af talarn byggd, hvars ränker mer än svärden
En gång förmått, då Troja måste falla;
Åt Lusi makt du skänkte lydnadsgärden,
Sjelf lydd, hvarhelst de djupa haf än svalla;
Dock din besegrare är hulpen vorden
Af väldig flotta från den kalla norden.

57.

Till honom ock från Rehns och Elbens stränder
Och från det kalla Bretland härar flöda;
I fromma hjertan sig en ifver tänder,
Att den otrogne Saracæn föröda;
Och knappt de hunnit Tajos fagra stränder,
Förrän de gå i helig strid att blöda
Till Alfons hän, hvars stora namn de kände,
Och hvilkens här Ulyssis stad kringrände.

58.

Fem gånger redan månen var försvunnen;
Fem gånger sken på nytt hans fulla skifva;
Då blef med stormning staden öfvervunnen
Af tappra härar, som den tätt omgifva,
Uti en strid så hård och blodig funnen,
Som strid på lif och död kan nånsin blifva,
Då segrarne af mod och grymhet drifvas,
Och slagnes kraft af vild förtviffan lifvas.

59.

Så gaf sig ändtligen i segrarns händer
Den stad, som aldrig i de svunna tider
För väldig öfvermakt från Schythiens länder,
För *dessa* horder vek i vilda strider,
Som sträckt sin makt så vidt, att Ebros stränder
Och Tajos häfvat för den; att omsider
De Betis tagit, som af oro svallat,
Och så vårt sköna landVandalia kallat.

60.

Hvar ligger staden, som så stark befinnes,
Att den, då ej Lisboa sjelf det mäktar,
Står mot vårt folk, hvars bragd för evigt minnes,
Ty vidt omkring dess ryktes vinge fläktar?
Snart det, se'n först Estremadura vinnes,
Obidos, Torres-Vedras sig tillfäktar
Och Alamquer, der vattnet friskt ur fjällen
Neddansar sorlande och sköljer hällen.

61.

J äfven länder bortom Tajo! rika
På Ceres' guld — hvad verlden vet att nämna —
För hjeltens Gudamakt nu måste vika,
Och slott och borgar åt den starke lemna;
Räds nu o landtman att dig ock skall svika
Ditt hopp på skörden, som dig fälten ämna;
Ty Moura, Serpa, Alcaceras, Elvas
Se re'n i segrar'ns hand sitt öde hvälfvas.

62.

Den stolta stad, som en gång ädelt vågar
Sertorii dygd ett säkert skydd beskära,
Och den silfverklara strömmen tågar,
Från fjerran kommen, land och folk att nära,
Hän genom hundra konungsliga bågar,
Som lyfta högt sin hvälfda byggnads ära,
Kan mot GiralDOS mod sig ej försvara,
Mot Riddaren, som räds för ingen fara.

63.

Re'n för Trancosos sköfling hämnd att taga,
För Bejas stad har Alfons sig begifvit.
Ej kan han hvilans stilla lugn fördraga;
Ett namn förlänga skall det korta lifvet;
Ej gagnar motstånd länge här den svaga;
Men knappast har den arma stad sig gifvit,
Förrn vredgade besegrare ej töfva
På allt, som lefver, sina svärd att pröfva.

64.

Se'n med detsamma han Palmella vunnit.
Han ock det fiskrika Cezimbra tagit;
Och då hans lyckas stjerna stadigt brunnit,
En väldig här han äfven nederslagit;
Det staden fann, det ock dess herre funnit,
Som skyndsamt ned till dess undsättning dragit,
Och der sin väg han fram bland bergen banat
Ett så förfärligt möte icke anat.

65.

Bajadoz' Kung det var, som sågs dit neder
Med fyra tusen vilda hästar fåga
Och tallöst fotfolks guldbesmidde leder
Med krigets rustning och med krigsåhåga;
Men som när tjur'n, då Maj sin värme breder,
Hör, der bland kor han går med svartsjuk låga,
Ett menskofjät, af vrede strax uppbrusar
Och vildt mot sorglös vandringsman framrusar;

66.

Så Alfons ses fienden öfverfalla,
Som på sitt tåg ej anade en fara.
Hvar hjelten rusar fram, blodströmmar svalla;
De Morers Konung flyr, sitt lif att spara.
En panisk fruktan sprides snart till alla,
Och Kungen följes af sin hela skara;
Men endast sexti Riddare de voro,
Som bland fienden vållat sådan oro.

67.

Ej hvilar hjelten nu på segrens bana.
Fullföljande sitt mål han sammandrager
Från allt sitt land en tapper här, hvars vana
Var i hvar strid att vinna land och lager;
Snart svajade för Badajoz hans fana,
Och snart hans strid en önskad utgång tager.
Han så med konst och mod vet kriget föra,
Att staden tvangs de andra sällskap göra.

68.

Men himlens Gud, som ofta visast pröfvat,
Att sent mot syndar'n hämdens arm utsträcka,
— Kanske för möjlig bättring så han töfvat,
Kanske af skäl, dem aldrig vi upptäcka, —
Och dittills så sin nåd mot Alfons öfvat,
Att alla farors hot han kunnat gäcka,
Ej lemnar dock, att han sin lön må skörda,
En fångslad mors förbannelser ohörda.

69.

Ty in i staden, som han kringhvärfvt, hunnen
Kringhvärfvs han sjelf af Leonesers skara,
För det att Badajoz från dem var vunnen,
Och Leons stad vill Portugals ej vara;
Här blef förmäthenheten dyrköpt funnen,
— Hvad ofta vi i lifvets lopp erfara —
Ty knappt till strids hans hjeltesvärd är draget
Förr'n han mist benen, friheten och slaget.

70.

O glöm, Pompejus! ödets oförrätter,
Då ur din hand din segerära halkar;
Då Nemesis, som allt i jemnvigt sätter,
Med segrens palm din svärfars panna svalkar;
Fast floden Phasis och Syenes slätter,
Der ingen skugga hugnar blomstrens kalkar,
Och liniens heta trakt och Arcturs kalla
Af fruktan bäfva, när ditt namn hörs skalla;

71.

Fast rik Arab och den från honom skilda
Sarmat och Colchiern, hvars namn förbredes
Med gyllne skinnets rykte, och det milda
Judeen, der den sanne Guds tillbedes,
Sophene, Cappadocien och det vilda
Cilicien och Armenien, dit han ledes,
Den sköna tvillingsström, som från sin källa
Från heligt berg ses ren och klar nedvälla

72.

Och fast den strand, der Atlas vågor dåna,
Och Tauri snöfjäll, glittrande i dagen,
Sett dig. som segrare, må det förvåna
Dig ej, att dock Thessalien såg dig slagen!
Du skall se lyckan äfven Alfons håna,
Som färdig allt att taga, sjelf blir tagen;
Ty himlen böd: «*Du dig besegrad känne*
Utaf din svärfar, af sin svärson denne!»

73.

Då nu den store kung, som himlens aga
Så rättvist hemsökt, återvändt alltre'n,
Se'n han, fö gäfves kringhvärfd, hunnit jaga
Från Santarem den vilde Saracén;
Och se'n Ulyssis stad fått emottaga
Vincentz', den helige Martyrens, ben
Ifrån den helga udden, som kring jorden
Med den Martyrens namn än känd är vorden,

74.

En älskad plan med kraft att genomdrifva,
Den trötte Gubben hjeltesonen sänder
Med väl utrustad här att sig begifva
Mot Morers makt i Alentejos länder;
Och mod och stridslust unge Sancho lifva;
Vildt lågar kriget hvart hans tåg sig vänder;
Snart vid Sevilla strömmens vågor röda
Af Morers blod, det afskyvärda, flöda.

75.

Ej hvilar, eldad upp af dessa segrar,
Den kække yngling att af äran njuta,
Förr'n han med lika nederlag besegrar
Barbarerne, som Beja innesluta;
Snart ses han ock, ty lyckan modet stegrar,
Sitt djerfva företag med framgång sluta,
Och åt de slagne Saracener lemna
Allenast hoppet sin förlust att hämna.

76.

Från Atlas, himmelsbärrar'n, som Medusa
Till sten förbytt, re'n samlas krigar-leder;
Och hoptals komma de från Ampetusa,
Från Tingi, Anthei fordna säte, neder;
Abilas horder gladt till vapen rusa;
Och snabbt en liflig rustning sig förbreder
Vid hesa skallet utaf Morisk tuba
Bland allt det folk, som lydt den ädle Juba.

77.

Med denna här Miramolin ses falla
In uti Portugal på blodig bana,
Och tretton kungar, fruktansvärde alla,
Med sträng vasallpligt följa hjeltens fana;
Hvar denna massas vilda vågor svalla,
Kan alla krigets grymheter man spana.
I Santarem Dom Sancho inneslutes;
Men ingen fördel der af Moren njutes.

78.

Förbittrad han all möjlig krigslist öfvar,
Gör vilda anfall, dem han kunnat spara;
Förgäfves han ballistens fasa pröfvar
Murbräckans kraft och svekfull minas snara;
Ej något Alfons hjelteson beröfvar
Dess drift och lugna sans i hvarje fara;
Allt förutser han; och hvar Moren hotar,
Der saknas kraft ej, som hans anfall motar.

79.

Då fadren nu, som i en grånad ära
Sin lefnadsafton i *den* stad tillbringar,
Der öfver fältet, att dess grönska nära,
Mondegos flod sin klara bölja slingar,
Fått kunskap om sin son, den honom kära,
Och Morens här, som Santarem omringar;
Han lemnar staden raskt, trifs ej derinne,
Ty hur han åldras, åldras ej hans sinne.

80.

Och går sin son till hjälp i stridens våda
Med krigsvand här af ädla Lusitaner;
Hvad förr den *ene* gjort, blir lätt för *båda*,
Och snart förskingras slagne Mauritaner;
Stridsfältet höljdt af byte var att skåda,
Af kappor, mössor, skiftande turbaner,
Och hästar, vapen, rustningar; men öde
På andra fiender, än blott de döde.

81.

Och snart från Lusitanens sköna länder
Med hastad flykt de Morer sig begifvit;
Kalifen dock sig ej till flykten vänder;
Ty förrn han hinner, flyr från honom lifvet;
Nu ett oändligt tack och låf man sänder
Till honom upp, som denna seger gifvit;
Ty der med sådant hot sig faran breder,
Guds finger mäktar mer än krigarns leder.

82.

Så har den gamle, store Alfons vunnit
Sig friska lagrar åt sin kronas prakt,
När *han*, som ändtli'n allt har öfvervunnit,
Sjelf öfvervinnnes utaf årens makt;
Den bleka sjukdom redan honom funnit,
Och på den svage kalla handen lagt;
Så blef af Gubben snart den sista skulden
Vid Libitinas dystra altar gulden.

83.

De höga bergen sörja nu och klaga,
Och strömmarne med sorguppfyllda bräddar
Kring dystra nejder med sin saknad draga
Och tårbestänka dalens blomsterbäddar;
Men hans bedrifter genom verlden jaga
På ryktets vingar, som hans ära räddar,
Och i hans rike jemnt ett Echo häfves,
Som ropar: "Alfons Alfons!" — men förgäfves!

84.

Nu Sancho, hjelteynglingen, — som blifvit
Sin faders afbild så i kraft som mod,
Och prof derpå r'en i sin lefnad gifvit,
När han blodfärgat Gaadalquivirs flod
Och Morers här ur Andalusien drifvit
Med deras Konung utaf Ismaels blod;
Och än mer då hans hjeltearm *de* kände,
Som så förgäfves Bejas stad kringrände, —

85.

Sin ädle Faders krona emottager.
Han, då han styrt blott några år dess länder,
I härnad hän mot staden Sylves drager,
Hvars åkrar skördades af Morers händer;
Der hjelpes han att vinna segrens lager
Af Tyska hjeltar, som förbi hans stränder
Emot Judeen drogo öfver hafven,
Att vinna åter det och helga grafven,

86.

Och bistå i de helga företagen
Den röde Fredrik, som med korsets fana
Och väldig härsmakt för den stad var dragen,
Der Jesus gick sin smärtas tunga bana;
Ty Guido med sin här, af törst betagen,
Sig gaf åt Saladin den segervana,
Sen vattenbrist i staden stegrat nöden;
Då Moren ägde rikt af källors flöden.

87.

Den sköna flottan, hvilken stormar drifvit
Från hafvets oro till den lugna stranden,
Vill, då den sig i helig krigstjenst gifvit,
I blodig fejd nu räcka Sancho handen;
Och som Lisboa fordom fadrens blifvit
Förmedelst hjelp från de Germanska landen,
Så Sylves ock af sonen nu betvingas
Och med dess tappra folk till lydnad bringas.

88.

Och när från Mahomet han hunnit rycka
Så lysande trofeer, ej han lider,
Att Leonesen njuter frideus lycka
Uti ett land, så vandt vid vilda strider,
Förr'n oket han med väldig arm fått trycka
Uppå det stolta Tui, som omsider
Såg samma öde mången grannstad finna,
Den dina vapen Sancho! öfvervinna.

89.

Men medan segrars glada jubel skalla
Rycks han af döden bort; nu kronan gifven
Är åt hans son, som vördas djupt af alla,
Och andre Alfons tredje Kungen blifven;
Vid denna tid sågs Alcaceres falla
I Christna händer utur Morers rifven,
Som sin eröfring tvungos återlemna
Af våra svärd, som der sig blodigt hämna.

90.

Och Sanchos *namn*, se'n Alfons var hänsomnad,
Men ej hans *kraft* kom nu på thronen åter;
Ty denne Sancho var i vällust domnad,
En undersåte för dess undersåter;
Snart hans regeringstid var ock fullkomnad.
Då ej han styr, men blott sig styras låter,
Och af förtrognas lastbarhet berodde,
Man åt en annan spiran snart förtrodde.

91.

Ej Sancho skändlig dock, som Nero, blifvit,
Hvars brunst till maka har en yngling tagit,
Och blodskam — fasansfulla brott! — bedrifvit
Med modren se'n; ej så sin hand han tvagit
I folkets blod; ej har sin stad han gifvit
Till lågans rof och landet nöd ådragit;
Ej var han elak som Heliogabal,
Och ej i vällust söfd som Sardanapal.

92.

Ej herrskar han, liksom i fordna tider
Siciliens Herrar, som en vild tyran,
Och ej likt Phalaris han fasa sprider
Med nya plågor, som han grymt uppfann;
Men riket, vandt vid stora kungar, lider
Till Konung blott en öfverlägsen man,
Och vill att den, som skall ett folk befalla,
Skall ock i dygd ock kraft stå främst bland alla.

Derför Bolognas Grefve de inkalla.
I väldig hand han statens roder tog;
Och gladt till konung hyllas han af alla,
Så snart hans bror, den svage Sancho, dog;
Alfons den tredje lät han sig nu kalla;
Men då ett tryggadt lugn kring honom log,
Han vidga vill de anförtrodda landen;
För trångt var riket för den store anden.

94.

Algarvien, till brudskänk honom gifvet,
Han dock med hjeltearm till stor del vann;
Snart från dess gräns han Morisk härsmakt drifvit,
Som der i Mars en kallnad skydsgud fann;
Snart fritt och mäktigt Lusitanien blifvit
Igenom snillet, som hos honom brann;
Snart ingen makt han åt de Morer lemnat
I landet mer, till Lusi arfdel ämnadt.

95.

Nu kommer Dionys; hur värdig finnes
Han Alfons stam för sina bragders glans!
Hvar ädel konst med hyllning honom minnes,
Och Alexanders ära vek för hans;
Snart gyllne friden åt hans länder vinnes,
Och riket blomstrar vid den vises ans.
Af nya lagar, bättre bruk och seder
Ett herrligt ljus i fridsällt land sig breder.

96.

Han åt Minerva verkningskrets bereder,
Och i Coimbra reser upp dess thron,
Och till Mondegos slätter lockas neder
De Musers glada Chor från Helicon;
Och allt, som gjort Athens och konstens heder,
Framställes här utaf Latonas son;
Af lagren evigt grön han kransar skänker,
I hvilka nardus andas, guldets blänker.

97.

Och upp ur gruset stiga ädla städer,
Och starka fästen, tornbekrönta slott,
Och mången praktfull byggnad ögat gläder.
En ny gestalt det hela land har fått;
Men när han samlad vardt till sina fäder
Och höljt med ära sina dagars mått,
Bestiges thronen af Alfons den fjerde,
Ej god som son, men dock som Kung af värde.

98.

Det stolta öfvermod hos Castiljanen
Med högsint hjerta gaf han sitt förakt;
Än har, fast underlägsen, Lusitanen
Ej därför fruktat, för en större makt;
Men då den tappre såg att Mauritanen
För Hesperns land en farlig snara laggt,
Och härsmakt sändt emot Castiliens länder,
Med ädelt mod han strax till hjälp sig vänder.

99.

Semiramis ej med så talrik skara
Hydaspis stränder fordomdags betäckt;
Ej Attila, Guds gissel, Romas fara,
Som engång så Italiens bäfvan väckt,
Så manstark sågs med sina Göther vara,
Som nu de Morer, som sitt härtåg sträckt
Ner till Tariphass slätt att sig förena
Der med Granadas här, re'n stark allena.

100.

Då Spaniens Konung märkte, att sig vände
Så obetvinglig härsmakt mot hans land;
Han, som för eget lif ej fruktan kände,
Men för sitt folk, lagdt en gång förr i band,
Sin älskade gemål till Alfons sände,
Att be den tappre räcka hjälpsam hand.
Hon kom; en älskad dotter ej sin like
Har som gesandt, när sänd till fadrens rike.

101.

Maria huldt, af skönhetsglans omgjuten,
I höghvälfd kungaborg för fadren går,
Med vänlig blick, men ack för glädjen slutet
Och badande ännu i sorgens tår;
Kring hennes skuldrors elfenben nedfluten
Låg lock vid lock af hennes sköna hår;
Med fröjd hon hälsas uti slottets salar,
Men till sin fader gråtande hon talar.

102.

«Så vidt de Afrikanska land sig breda,
Det grymma folk sig rest med blodig håg.
Maroccós Konung skall de vilda leda,
Mot Spanien ställes deras härjningståg;
Ej sågs till strids så stor en makt sig reda,
Se'n jorden badades af hafvets våg;
Med raseriets våld de framåt sträfva;
Allt räds som lefver, ja! de döda bäfva.

103.

Och han, som du mig till gemål har gifvit,
Går djerf att möta Morers vilda band;
Med liten makt, ej fruktande för lifvet,
Vill han beskydda sitt förskräckta land;
Men snart de det och honom fråna mig rifvit,
Om du ej räcker nu en hjälpsam hand:
Ett uselt lif står då för mig tillbaka
Snart utan rike — ack! och utan maka!

104.

O Konung, för hvars makt Moluccas bölja
Af fruktan stelnar i sin snabba fart,
Dröj ej, befall ditt tappra folk dig följa
Till det betryckta Spaniens räddning snart;
Din uppsyn är så mild; — Du kan ej dölja
Din faderskärlek — O! jag ser den klart.
Bryt opp! — Ty eljest, när du Spannien hinner,
Du kanske ingen mer att hjälpa finner«.

105.

Ej annorledes stod nu den förskräckta
Maria, än då Venus för sin son
Æneas, hvilken storm och böljor jägta,
Stod bedjande vid Zeus, sin faders thron,
Och han med hjertats ömma känslor väckta
Låt sceptret falla, och med huldhets ton
Allt hvad hon bad så kärleksfullt beskärde,
Blott missnöjd, att ej mera hon begärde.

106.

Re'n på Evoras slätt, hvart ögat räcker,
Ses skaror hvimla fram i vapenglans;
Stridshästen gnäggande kring fältet sträcker;
I solen glittra harnesk, svärd och lans;
Trumpeten re'n med band utsirad väcker
Hvart hjerta upp ur fridens lugna sans
Till vapnens vilda lek i stridens fara,
Och berg och dal och himmel återsvara.

107.

Och midt i här'n sig höjer öfver alla,
Omskuggad af de kungliga banér,
Alfons den starke, skapad att befalla;
Han, hufvu't högre, ser på alla ner,
Och med sin uppsyn, hvart hans blickar falla,
Åt hvarje modfälld mod och styrka ger;
Så han till Spanien snart, der kriget brinner,
Med sköna dottren, landets drottning, hinner.

108.

De två Alfonser glädjas nu att vara
Förente; re'n de vid Tarifa ställt
Sig mot det blinda folks tallösa skara,
Som knappast rymmes der på berg och fält;
Ej fanns ett bröst, så härdadt mot all fara,
Så modigt, att det nu ej modet fält,
Om ej den fasta tron gett kraft omsider,
Att med de sinas armar Christus strider.

109.

Och Hagars ättlingar med hänskratt tycka
De Christnas makt mot deras alltför klen,
Och dela, förr'n de pröfvat svärdens lycka,
De sköna länder mellan sig alltre'n;
Men liksom Hagars son har vågat rycka
Till sig det falska namn af Saracen,
Han nu hörs kalla orätt och förväget
Det ädla fremlingslandet re'n sitt eget.

110.

Som förr då jätten, Filisteers hjelte,
— För hvilken Saul med skäl förfärad stod —
Såg mot sig värnlös herde spänna bälte,
Utrustad blott med stenar och med mod,
Han hädisk ord emot den svage mälte,
Belog den nakne piltens öfvermod,
Som svängande sin slunga honom lärde,
Att mer än menskostyrka tron har värde;

111.

Så Mauritanen ock förmätet hånar
De Christnas makt; hans blindhet ej förstår,
Att den en tapperhet från höjden lånar,
Mot hvilken helfvets makt ej stort förmår.
Spanjoren snart Maroccos Kung förvånar,
Med kraft från Gud mot fienden han går;
Snart Portugisen, trotsande all fara,
Spridt fasa bland Granadas krigarskara.

112.

Mot hårda harnesk svärd och lansar skalla;
Det blef en vild och blodig slagtning af;
Här Mahom, der San Jago de åkalla,
Allt såsom tron enhvar i sinnet gaf;
Mot himlen stiga skri från dem, som falla;
Jemnt nya källor öka blodets haf,
Der de halfdöda släcka ut den sista,
Af svärdet än ej släckta, lifvets gnista.

113.

Med sådan djerfhet Lusi son förödde
Granadas folk, att för ett enda slag
Dess hela makt liksom med ens förblödde;
Ej motstånd halp; mot hans all kraft var svag.
Så lättköpt seger endast stridslust födde;
Han ej har användt än nog väl sin dag;
Men hastar hän att bistå Castiljanen
Som stred på lif och död med Mauritanen.

114.

Re'n solens Gud är i sin eldvagn dragen
Till Thetis hus, att söka hvilans frid ;
I vester sönk den ärofulla dagen,
Hvars minne lefver dock evärdlig tid,
När Morens vilda här förskingras, slagen
Af konungarne i den hårda strid
Med sådant blodbad, att ej minnet äger
I verdens häfder än en så stor seger.

115.

En fjerdedel föll ej för Marii klinga
Emot den mängd, som här på fältet låg,
Då i den vattendryck, han låtit bringa
Åt härens törst, fiendens blod man såg ;
Ej Hannibal, som aldrig kunnat tvinga
Sitt hat till Rom, som fyllde upp hans håg,
Har sådan mängd af Romas ädle slagit,
Då tre mått ringar han af döda tagit.

116.

Och om så många du har kunnat sända
Till skuggorne uppå Cocytens strand,
Då du Judeens gamla bruk att ända
Från folket tog dess helga stad och land,
Din arm ej, Titus! mäktat *det* fullända,
Guds hämnd det var, Du medlet i hans hand ;
Ty så af Siare var kungjordt redan,
Och Jesus sjelf ju förutsagt det sedan.

117.

Och när till hemmet, trött att Morer öda,
Och höljd af lagrar Alfons återvänder,
Att skörda frid och ära, segrens gröda,
Bland älskadt folk i sina egna länder,
Han snart får se ett ädelt offer blöda
— O fasansfulla dåd! — för bödlars händer.
O sköna föremål för bittra öden!
Till drottning blef du krönt; men efter döden.

118.

Du ensam Amor, som förutan skoning
Med vådlig allmakt menskobjertan tvingar,
Till dödens qual, som om du kräft försoning
För visad trolöshet, den troгна bringar;
Grym må du nämnas; i ditt tempels boning
Hvar tår du fläktar bort med kalla vingar.
Är det en fröjd för dig, som allt förvaltar,
I menskoblod att bada dina altar?!

119.

Du täcka Inez! gick så lugnt och stilla
Din lefnadsväg, af ungdomsglädjen banad;
Du lefde lycklig i din drömverlds villa,
Der hvarje fröjd, men ingen sorg var anad;
Greps du af längtan gick du att den stilla
Ut i Mondegos ängd, för kärlek danad,
Och berg och dal det kära namnet lärde,
Som var ditt hjertas skatt, din lefnads värde.

120.

Och jemnt kring dig din furstes tankar jaga,
Med dig till himlens sällhet de sig höja;
De af din bild sin bästa näring taga.
Hur gläds hans hjerta att i allt dig röja!
I nattens ljufva drömmar, som bedraga,
I dagens tankar, som så flyktigt dröja.
Hvad helst han skådar och hvad helst han tänker,
Åt allt ditt minne fröjd och fågring skänker.

121.

Trots folkets önskan till gemål han aktar
Hvar kungadotter emot dig för ringa;
Dig trogen, andras fågring han föraktar;
Så kärlek kan det rena bröst betvinga.
Den gamle, stränge fadren, som betraktar
Med undran sonens nyck, vill folket bringa
Till tystnad, och sin son, som sällhet njuter,
Till värdigare val, och raskt besluter,

122.

Att Inez — kan derhän sig grymhet sträcka! —
Från verlden och sin son för evigt sända;
Med hennes blod han hoppades att släcka
Den kärleksslåga, som hon mäktat tända.
O raseri! — det svärd, som från att väcka
De Morers skräck, fått hem med seger vända —
Skall detta ädla svärd man lyftadt finna
Emot en svag, en skön en ädel qvinna?!

123.

De hemska bödlarne den arma föra
För Konungen, som rörd till miskund blifver;
Men folkets vilda rop han måste höra,
De fordra hennes död med ökad ifver.
Nu med en röst, som kunde klippan röra,
Sitt qvaluppfyllda hjerta luft hon gifver.
Blott på sin prins och sina barn hon tänker,
På eget öde ej en blick hon sänker.

124.

De milda ögon, hvori tårar bäfva,
Mot himlen, ren som de, den fromma höjde;
Hon sina händer mäktade ej häfva,
Ty tunga bojor dem mot jorden böjde.
Kring hennes söner sorgsna tankar sväfva,
Dess hela själ vid deras öde dröjde.
De arma små! — att så sin moder mista! —
Nu vänd till Kungen hörs hon *så* utbrista:

125.

“Om vilda djur, dem intet tycks beveka,
“Dem af naturen mord och blod behaga;
“Om dessa foglar, som all ömhet neka,
“Och efter rof med blodig lystnad jaga;
“Vid åsyn utaf barn sig känna veka
“Och ömt sig vårda om de späda svaga,
“Som de med Nini moder fordom visat,
“Och med de två, dem Rom som upphof prisat;

126.

«O Du! hvem Gud ett menskohjerta gifvit,
«— Om menskligt är, att mörda värlös qvinna,
«För det hon dyrbar för den furste blifvit,
«Som hennes kärlek vetat så att vinna —
«Låt dessa små, som intet ondt bedrifvit,
«Då jag är död, ett skyddsvärn i Dig finna!
«För deras skull, för min skull Dig förbarma!
«Hör oskulden, den talar för oss arma!

127.

«Om Du, att Morers rövvarhop betvinga,
«Med eld och svärd en rättvis död utbredde,
«Med nåd Du lif kan ock åt henne bringa,
«Som ej sin dödsdom med ett brott beredde;
«Men om min oskuldbön du aktar ringa,
«Var nöjd, om man i landsflykt bort mig ledde,
«Der Schytien fryser eller Libyen brinner —
«Mitt lif oskadligt der i gråt förrinner.

128.

«Sätt mig der öknens vilda sandfält häfves
«Bland Lejon och bland Tigrar, der att pröfva
«Bland dem, hvad jag bland menskor sökt förgäfves.
«Om de mot mig ej vilja miskund öfva;
«Der med den inre kärlek, som ej qväfves,
«För den du här mig lifvet vill beröfva,
«Jag vårda skall hans barn i alla öden
«Och minnas honom till en tröst i nöden«.

129.

Af talet rörd vill Konungen benåda;
Men hennes ord blott folkets hjertan isa,
— Så ödet vill — till mord de Kungen råda;
De ej medlidande med henne visa.
Och se nu blottas skarpa dolkars våda
Af Riddare, som sådan dåd beprisa,
Emot en qvinna. — Bödlar! — o att bära
Ett Riddersnamn och äga tigrans ära!

130.

Som Pyrrhus mot den täcka Polyxena,
Den gamla modrens sista glädje, höjde
Det grymma mordjern i den tro allena,
Att *så* Achilles maner han förnöjde;
Men hon med blickar, liksom engelns, rena
Log tröst åt modren, som förtviflan røjde,
Och likt ett menlöst lam sågs tåligt skrida
Till bålet hän att offerdöden lida;

131.

Så mördarne mot Inez. Dolkar funnit
Till hjertat väg, att der det brott försona,
Att hon den furstes ädla kärlek vunnit,
Som smyckat henne sen med drottningkrona,
Ur slocknadt öga sista tåren runnit,
Och dödens liljor funnos blott att skona;
Men mördarne ännu sig blodbestänka,
På straff, som komma, ej de vilde tänka.

132.

O sol! hvem undrar om du nu från jorden
Från denna åsyn bort din strålblick vänder,
Som från Thyestis spis den vänd är vorden,
Då barnen sattes fram af Atrei händer.
I djupa dalar! som förnimmen orden,
De sista hon från kalla läppar sänder,
Upprepen Pedros namn, som då J lärden,
I långa sekler än för häpna verlden!

133.

Som på en ros, då den som fagrast brinner,
— Allt fågningstillstånd är för blomman farligt —
Om från dess stjelk man henne sliten finner
Af ystra händer hastigt och ovarligt,
All färg förbleknar, allt behag försvinner;
Så ock för flickan, våldsamt borttryckt, snarligt
Dör purpur'n bort, som kinden fågning gifvit,
Och lifvets färg flyr med det ljufva lifvet.

134.

I långlig tid Mondegos döttrar alla
Med gråt omtala denna hemska döden;
Och deras tårar, som så ymnigt falla,
Förvandlas till en källas rena flöden.
Skön Inez kärlek de den källan kalla
Till evigt minne af den huldans öden.
Än stå kring källan blommor daggbestänkte,
Sorg gaf den vattnet, kärlek namnet skänkte.

135.

Men lång tid ej förrann förr'n Pedro hämnas
De djupa sår, dem minnet jemnt upprifver,
Då rikets tömmar i hans händer lemnas,
En annan Pedro mördarne utgifver,
Som flytt till honom, åt det straff dem ämnas;
Ty hat till menskors lif dem båda drifver.
Förbund de slöto, hårdt och orättfärdigt,
Det sista Romas triumvirer värdigt. —

136.

Till sträng bestraffning grym och häftig dömde
Han rån och mord och makars brutna tro;
Det var hans fröjd när han sin vrede tömde
På brottslingar; på nåd var ej att tro.
Men städerne hans rättvisa berömde;
Mot öfvermaktens våld de fingo ro.
Fler röfvare ock för hans domar dogo,
Än dem Alcides och Theseus slogo.

137.

En veklig son den hårde fadren födde,
— Hur dock natur'n motsäger sig ibland! —
Fernando, slapp och *liflös*, förr'n han dödde,
En liknöjd Konung, vådlig för sitt land;
Ty då Spanjorn bröt in och det förödde,
Stod riket värnlöst på förderfvets rand;
Der fanns ej mod, som kunde svärdet taga;
Så gör en svag Regent de tappre svaga.

138.

Var det ett himlens straff för det han röfvat
Från dess gemål den sköna Leonora,
Och rusad utaf kärleken ej töfvat
En annans make till sin Drottning kora;
Var det att menskan, hvars förnuft är döfvadt
I neslig lustas träldom, plär förlora
Sitt mod och vördnaden för hedrens lagar.
En låg passion den tappraste försvagar.

139.

På synden följer straff — så Gud har velat, —
Det hunnit till Tarquini höjder fram;
Ej hämnden Appii hufvud har förfelat,
Ej deras, som beredt Helenas skam.
Hvi kände David aldrig hjertat heladt?
Hvi härjas Benjamins glorrika stam?
Man ser det klart; — för straff ej Sichem sparas
För Dinas skull, ej Pharao för Saras. —

140.

Och se'n att hjeltens mod och kraft försvunnit
När oren kärlek väg till hjertat fann,
Man af Alcmenas sons exempel funnit,
Då i Omphales hof han satt och spann;
Antonius har inga segrar vunnit,
Sen Cleopatra honom öfvervann;
Så ock för dig, Chartag, vek lyckans stjerna
För kärleksslågan till Apuliens tärna.

141.

Men hvem kan rädda sig utur en snara,
Som kärlekguden med försåtlig akt
Bland snö och rosor, skiftande och klara,
Och guld och alabaster listigt lagt?
Hvem får ej för en sällsam skönhet vara
Som för Medusæ hufvud på sin vakt?
Ty hjertat, om en blick man skulle våga,
Blir strax väl ej till sten, men till en låga.

142.

Hvem såg en skönhet omhvärd af behagen,
Ett öga, hvari log en engels själ,
Inom hvars trollkrets han blef liksom dragen,
Och motstod orörd denna makt likväl?
Ifrån Fernandos skuld en hälft blir tagen
Af dem, som kärlek känt, som han, så väl;
När åter den, hvars hjerta ej kan ömma,
Långt mera brottslig visst lär honom dömma.

Fjerde Sången.

1.

När efter stormars tjut och hemska strider
I nattens mörker på den vilda våg
En vänlig morgon ljus och stillhet sprider,
Och man ser hamn, der förr man afgrund såg;
Strax solen himlens svarta moln försprider
Och fruktans ångest utur seglarns håg;
Så i det tappra riket det ock hände,
När Don Fernandos lefnadstid tog ände.

2.

Ty då de våra en Regent åtrådde
Med makt att hämnas mord och våld och brand,
Som i Fernandos tröga tid förmådde
Ostörde härja vårt så sköna land;
Sin önskans mål de innan kort ernådde,
Då spiran kom i Johans starka hand,
Don Pedros ende arfving, fadrens like
— Oäkta född — men likväl värd ett rike.

3.

Att himlen så beslutat, förutsade
Så månet klart och tydligt tecken jemnt.
En liten flicka i Evora hade,
För späd att tala, likväl «Johan» nämnt;
Hur kunde väl, om icke himlen lade
Sin kraft dertill, ett dibarn så bestämdt,
Upplyftande sin lilla hand, förklara:
«Don Johan Kung i Portugal skall vara.»

4.

Nu tvedrägtslågan öfver landet brände;
Knappt fans en barm, som ej var full af den;
Folkraseriets spår man igenkände
I blod och grymheter, hvart man drog hän;
För mördar'ns dolkar föllo vän och frände
Till Drottningen och Grefven, älskaren,
Med hvilken hennes skam kom snart i dagen
Allt mer och mer, sen enkans drägt blef tagen.

5

Till slut de Grefven, rättvist hånad, togo.
För svärdet han i hennes åsyn dör;
Och många andra snart med honom dogo;
Ty lågan brinner, löper och förstör;
Till tornets tinnar de en Biskop drogo,
Lik Hectors son han störtas derutför;
Det vigda stånd och altar — intet vörda s;
På öppna vägar rånas det och mördas.

6.

Man vid allt detta skulle lätt förgätit
De grymma blodbad Roma fått erfara,
Då Marius framfor vildsint och förmätet,
Och Scylla slog sin oväns flydda skara;
Men Leonor, som sorg för Grefven frätit,
För verlden vill sin känsla uppenbara;
Och vill se Spanien Portugal förvärfva,
Som hennes dotter, sade hon, bort ärfva.

7.

Beatrix dottren var, som vill försvara,
Förmäld med Spaniens Kung, sin faders thron;
Ty hon Fernandos dotter ansågs vara,
Fast modrens rykte störde denna tron;
Men Spanien, när hon låtit högt förklara,
Att fadrens rätta arfving var blott hon,
Församlar, att med väpnad makt det yrka.
Från skilda länder nu sin vapenstyrka.

8.

Från den provins, — som förr, om sagan gälde,
Af Brigo fått sitt namn — en härsmakt drog;
Och från de länder, dem ur Morens välde
Fernandos och Rodrigos seger tog;
Ej *de* för krigets faror modet fälde,
Som vände flitigt med den hårda plog
De Leonesers tegar och som stridde
Med Morer förr och fruktan bland dem spridde.

9.

Och af Vandalers stam, som lugnt berodde
Vid pröfvadt mod, kom ock ett herrligt tåg
Från Andalusiens fält, der skördar grodde
Och vattnades af Guadalquivirs våg;
Den ädla ö, der fordom Tyrier bodde,
Man ock till väldig strid sig rusta såg;
Än till ett troget minne af dess anor
Sågs Herkuls stoder svaja i dess fanor.

10.

Och se en mäktig hjälp Toledo bringar,
Omkring hvars herrliga urgamla stad
Sin lena arm den sköna Tajo slingar,
Som ifrån Concas berg nedhastar glad;
Af er Galleger, som ej fruktan tvingar,
En rå och smutsig hop drog ock åstad,
Med manligt mod att strida oförtöfvadt
Mot dem, hvars hugg de redan ofta pröfvat.

11.

Och krigets svarta furier äfven väckte
Biscajas vilda folk, som icke lätt
Tog fina seder an; men genast sträckte
Sin starka arm att hämnas oförrätt;
Asturiens och Guipuscoas länder räckte
En hjälpssm hand; i deras berg en ätt
Växt upp bland prisadt jern och tog nu gerna
Sitt svärd och gick, att sina herrar värna.

12.

Men Johan kraften sågs i hjertat bära,
Som Simson fordom bar den i sitt hår;
Fast ej han trodde just en fara nära,
Han snart beredd med sina få dock står;
Ej som om han ej kunde råd umbära,
Med landets ädlingar till råds han går;
Han ville veta hvad hans folk kan mena,
Ty aldrig många sig om ett förena.

13.

Ej saknas de, som strida emot alla
Med sökta skäl och ordrik envishet;
Som från den gamla ärans trohet falla
Till en ovanlig nedrig trolöshet;
Hos hvilka fruktan kan, den tröga, kalla,
Mer än en varm och hjertlig trofasthet;
Som neka Kung och land, och skulle tveka
— Likt Petrus — ej, om nödigt, Gud förneka.

14.

Men icke svek, när så hans land det gälde,
Nun Alvarez, den tappre, fast han såg
På sina bröder fruktans bleka välde,
Och vankelmodet i de flestas håg.
Han till de tacksamme sitt tal nu stälde
— Mer kraft än finhet uti orden låg —
Han vredgad stod med handen på sitt fäste,
Som om han trotsat jord och himlens fäste.

15.

«Hvad?! är bland Portugiser *en* att finna,
Som vägra kan en strid för egen härd?
Hvad?! skall vårt land, en herrlig segrarinna
I alla krig och fruktad af en verld,
Se trohet, kärlek, mod och kraft försvinna
Hos någon bland oss *så*, att han sitt svärd
Ej drar till dess försvar; men kan åskåda
Med trolöst lugn sitt fosterland i våda?!»

16.

Hvad?! stammen J ej från de hjeltar neder,
Som följt vår Henrik på hans segerbana,
Och *då* med mod, som *nu* ej fins bland eder,
Besegrat samma folk, vid krig så vana,
Och käckt förskingrat de folkdigra leder,
Och ärorikt eröfrat mången fana,
Och ändtlig sju berömda Grefvar tagit,
Och hem med rikt, omätligt byte dragit?!

17.

Hvem var den makt, som höll i ständig häpnad
Det folk, för hvilket J nu häpne stån?
Om ej hos edra fäder kraften, väpnad
Af Dionysius och hans ädle son?
Men om all tapperhet är er afväpnad
Utaf Fernandos brott och svaghet, — gån!
Vår nya Konung skall ert mod upplifva;
Som Kungen är, så plär ock folket blifva.

18.

J fått en sådan Kung, att slår der lika
Så modigt hjerta i *ert* bröst som *hans*,
Skall öfvervunnet *allt* för eder vika,
Hur mycket mer hvad förr re'n öfvervans;
Men söken j dock faran fegt undvika,
Ej af allt detta väckta upp till sans,
Välan! låt fruktan binda edra händer!
Ty jag vill ensam värna våra länder,

19.

Ja! *ensam* med vasaller och med detta
— Och nu han svärdet drog med kraftig hand —
Mig mot fiendens våld till motvärn sätta,
Och ingen taga skall vårt fria land;
Mig mana Kung och fosterland och rätta
Laglydigheten, ej för er ett band!
Jag ej blott fienden skall öfvervinna,
Men dem, som stå min Konung mot, ock finna!

20.

Som när bland ynglingshär'n, som inneslutit
Sig, enda resten efter Cannæs slag,
Uti Canusium, der den beslutit,
I segrarns hand att lemna sig, en dag
Cornelii svärd, sen fruktans makt han brutit,
Dref alla att besvärja, som en lag,
Att ifrån Roms ej skilja sina öden;
Men kämpa för sitt fosterland i döden;

21.

Så Nuno ock ses lif och kraft framkalla;
Ty när de hört de sista ord af hans,
Vek fruktan, den olägliga och kalla,
Som isat modet och stört ärans sans;
Snart på Neptuni djur de svänga alla,
Och tumla kring i fröjd och vapenglans;
Ett tusenstämmigt jubel Johan helsar:
«Vår store Konung lefve, som oss frälsar!»

22.

Men lägre folket knappt af fröjd sig sansar;
Högt prisas kriget för dess lands försvar.
Nu fäjas vapnen, putsas svärd och lansar;
Från fridens rost görs stridens rustning klar;
Man stoppar hjelmars och man pröfvar pansar;
Som bäst det anstår väpnar sig enhvar;
I tusen färger klär man sig till härlek,
Med valspråk och med minnen af sin kärlek.

23.

Med denna lysande härskara bryter
Den tappre Johan från Abrantes opp
Omkring hvars murar Tajos svalka flyter
Med vågor brusande i hastadt lopp;
Förtruppens hufvud ej den vishet tryter,
Som kunnat sprida ordning, mod och hopp
I den tallösa här, som sades följa
En Xerxes förr på Hellespontens bölja.

24.

Don Nuno menar jag, i sanning funnen
En gissel för de stolta Castiljaner;
Hvad förr för Franken och Italien Hunnen,
Den vilde, var på sina härjningsbaner.
En annan Riddare, knappt öfvervunnen,
I ädel ryktbarhet bland Lusitaner,
Den högra flygeln för till striden fram,
Rodriguez nämnd, af Vasconcelos stam.

25.

På venstra flygeln i de tappres leder
Den ädle Vasquez de Almada fans,
Som se'n Abranches Grefskap styrt med heder,
Och på den flygeln var befälet hans;
I eftertroppen riksbaneret breder
Från gyllne torn och sköldar ut sin glans;
Här Johan var, han öfverallt var nära
Och färdig att fördunkla Martis ära.

26.

På murarne så mången älskarinna
Och syster, mor och maka rädda stå;
Och många böner, medan tårar rinna,
Och många löften upp till himlen gå;
Men re'n de tappre till fienden hinna,
En tallös här, men bäfvande ändå,
Som dem med väldigt härskri emottager,
Fast hemlig fruktan allas hjertan gnager.

27.

Och strax stridsbådande trumpeter svara
Och pipors gälla ljud och trummors takt;
I alla fanor friska vindar fara
Och veckla ut de rika färgers prakt.
Det var den tid, då landtmännen förvara,
Hvad Ceres lemnat mildt i deras makt,
Och solen i Astræas tecken träder,
Och drufvans pressning åter Bacchus gläder.

28.

Castiliens trumpet, till strids att mana,
Vild och förfärlig re'n signalen ger;
Attabri berg det hör och Guadiana
Af fruktan vänder, törs ej framåt mer;
Och Douro hör det, Tajo på sin bana
Med häfvan skyndar sig mot hafvet ner;
Och hvarje mor, som fasansljudet röner,
Till hjertat trycker skrämde de kära söner.

29.

Hur färgen nu från månget anlet svinner,
Ty ångsten blodet hem till hjertat bär;
I stora faror man ock alltid finner,
Att fruktan större dock än faran är;
Och fins ej fruktan, syns att menskan brinner
Till hämnd och seger af så blindt begär,
Att hon förglömt, hur kärt är henne lifvet,
Hur kär hvar lem, som Skaparn henne gifvit.

30.

Till sin ovissa lottning kriget skrider;
Man re'n förtropparne framrycka lät;
Här för sitt fosterlands försvar man strider,
Och der för hoppet att eröfra det;
Pereira, hjeltars hjelte, främst nu sprider
Sin riddaräras glans kring sina fjät;
Hans starka arm högg neder och besådde
Med fienden den jord, som de åtrådde.

31.

Igenom luften spjut och pilar ljunga,
Och rymden fylld af deras sång befanns;
Och jorden dånar, fält och dalar gunga
För vilda hästars hårda hofvars dans;
På hjälm och harnesk falla slagen tunga,
Mot stålklädd rustning splittras svärd och lans;
Men fienderna skocka sig allt värre
Kring Nunos vilda hop, som gör dem färre.

32.

Och se hans bröder nu — o hvilken nesa! —
Mot honom rycka, — dock föll ej hans mod;
Ty att mot Kung och fosterland sig resa
Är större synd, än gjuta brödra-blod;
Exemplet ses bland förtruppen uppresa
En mängd affällige, som väpnad stod
Mot slägt och bröder, som i Cæsars tider,
Då Roma blödde uti borgarstrider.

33.

O du Sertorius! o Catilina!
O Coriolan! o alla förr i tiden,
Som med oheligt mod stått upp mot sina
Hemländer i den afskyvärda striden;
Om nu för detta brott den tyngsta pina
J der i Plutos dunkla rike liden,
O sägen honom, att förrädar-händer
Sig väpnat ock i Lusitanens länder.

34.

De våras förtropp skingrar mer och mer-sig
För fiendens allt större öfvermakt;
Men här var Nuno; som ett Lejon ter-sig
Der det bland Ceutas berg står på sin vakt,
När det af riddare omringadt ser-sig,
Som ströfvat öfver Tetuans fält på jagt,
Och utaf lansar retadt och besväradt,
Oroadt känner sig, men ej förfäradt,

35.

Och mörka blickar hotfullt på dem kastar,
Och i en medfödd vildhets öfvermod
Ej känner lust att fly, men dristigt hastar
Mot deras lansars täta skog med mod;
Så var ock Riddarn, ej hans klinga rastar;
Men färgar gräset med fienders blod,
Der föllo ock af hans, ty bröstet häfves
Af hjeltmod mot sådan mängd förgäfves.

36.

Ej Nunos fara undgick Kungens blickar,
Som vis härförare han allstäds var,
Och hjelten lyser ur hvar blick han skickar;
Med ord och handling lifvar han enhvar;
Som lejoninnan, när den vilda blickar
I kulan in, der hon tror ungen qvar,
Och ser, att när hon efter rof har ströfvat,
Masiliens herde har den käre röfvat,

37.

Hörs rytande bland berg och klippor fara;
Allt bäfvar hvart den vilda sig beger;
Så Johan vred far med en utvald skara
Till främsta flygeln som en ljungeld ner:
«O tappra tropp, hvars Kung jag gläds att vara!
O Riddare, hvem liknade väl Er?
Försvaren landet j, dess sköld och pansar!
Allt hopp om frihet bor i *edra* lansar.

38.

Här sen j mig er Kung gå främst bland eder
Mot spjut och pilar fram i stridens larm.
Enhvar nu kämpe mot fiendens leder,
Som äkta Portugis för äran varm!»
Så talar hjelten och till strids sig reder.
Sin lans han slungar nu med väldig arm,
Och för det enda kastet redan mången
Har här på jorden suckat sista gången.

39.

Och se! hur ärans helga flammor blossa
Nytända hos hans folk med ens igen!
Med ökadtt mod den ädle nu kan trotsa
I Mavor's lekar större faror än;
Nu ljunga svärden; slag på slag nu krossa
Harnesk och pansar först, och hjertan se'n,
Och många sår man fått och många gifvit,
Som om det vore lek att mista lifvet.

40.

Till Stygens stränder mången sänd är vorden,
Sen till hans inre jern och döden trängt;
Här föll Stormästarn för San Jagos orden
Af dem, som sjelf han fällde, blodbestänkt;
Den ock för Calatravas sönk till jorden,
Se'n först han många ned till jorden sänkt;
Pereirerna, affällingarne, föllo,
När inga band hos dem, ej lifvets, höllo.

41.

Af lägre folket mången onämnd vände,
Af ädlingarne ock, till Orcus ner,
Der Cerberus med hunger utan ände
Jemnt efter rof från denna verlden ser.
Att stoltheten hos hotande fiende
Må förödmjukas rätt, sitt riksbaner,
Den trotsige och höge Castiljanen
I stoftet trampas ser af Lusitanen.

42.

Men der allt vildare dock slaget blifver
Med hugg och skrik och mord och blod och sår;
Förändrad färg åt fältets blommor gifver
Det blod, som nu ur tusen källor går.
Hvad döden skonat flyr med ökad ifver;
Snart lansen mer ej någon ovän når.
Castiliens Konung ser sig öfvervunnen,
Och utom flyktens all förhoppning svunnen.

43.

Han därför låter fältet segrar'ns vara,
Glad att han lifvet räddat, om ej mer,
Och flyr med dem, som undgått stridens fara,
Dem fruktan fötter ej, men vingar ger.
Djupt i sin barm de dödens ångst bevara
Och smärtans qual, som allt förloradt ser,
Och denna tanke, grämmande och bitter,
Att fienden det rika rof besitter.

44.

Och några nu med bittert hån försmäda
Den förste, som tändt krigets facklas brand;
Och andra den roflystnes glupskhet häda,
Som nesligt fiker efter andras land,
Och störtar eget, som han borde gläda,
I qual och smärtor på förderfvets rand,
Och mången mor och maka djupt bedröfvar
Med sorg för män och barn, som kriget röfvar.

45.

Och segrar'n Johan, hölj'd af ära, blifver
Tre dar i lägret efter gammal skick,
Och gåfvor, pris och valfartslöften gifver
Åt honom, af hvars hand han segren fick;
Men Nuno framåt jemnt i fortsatt ifver
Sin egen väg till minnets tempel gick,
Den, som man tappert banar sig med svärden;
Och öfver Tajo styr nu hjelten färden.

46.

Och se hans stjerna lyser så benäget,
Att hvad han vill han lätt fullbordadt ser;
Ty de Vandalers land, vid vårt beläget,
Åt honom segren snart och byte ger;
Sevilla fann allt motstånd nu förväget
Och till hans fötter sönk dess fältbanér;
Dit sönk ock mången ädel Riddarfana,
Betvungen af hans här, den segervana.

47.

Så Castiljanen var i våra strider
Besegrad och förtryckt i långlig tid;
Tills folket önskar, som af fejden lider,
Sig ro, och segrar'n gaf de slagne frid;
Men himlens Gud till makar ger omsider
Åt Kungarne, som legat jemnt i strid,
Från England två, af furstestam upprunna,
I skönhet och behag ööfvervunna.

48.

Den tappre anden, van vid krig, fördrager
Ej saknaden af fiender att slå;
Och då till lands han ej till strid ser dager,
Vill han med verldshafvet en kamp bestå.
Han är den förste Kung, som modigt drager
Från hemmets stränder mot det fjerran blå,
Med svärd att tvinga Africa att ära
Hvad Christus lärt, långt mer än Mahoms lära.

49.

Se tusen foglar öfver silfret draga
På Thetis vilda stormbebodda fält,
För vinden öppna vingen de och jaga
Mot vandringsmålet, som Alcides ställt;
Abylas berg och Ceutas fjäll att taga
Och att utkasta Mahom gick dem snällt;
Nu hela Spanien fruktar inga faror
Af Julians förräderi och snaror.

50.

Så många år ej döden unnar hjelten,
Att han fullkomna fick sitt rikets ans;
Från jordens tält han rycks till stjernetälten,
Att få en himmelsk kronas högre glans;
Men att beskydda Lusitanska fälten
— Så ville han, som borttog denne — fanns
En ädel stam af lysande Infanter,
En framtids lyckas glada underpanter.

51.

Så lycklige ej voro dock de tider,
Då Konung Edouard på thronen satt;
Med ständig växling nyckfullt tiden skrider;
Ondt följs af godt, det sorgliga af gladt. ;
Hvar finns den stat, som aldrig motgång lider?
Hvar gick väl lyckans sol ej ned i natt?
Dock i sin stränghet denna lag ej gäller
Mot detta land och denna Kung ej heller.

52.

Han såg sin bror Fernando fånge blifven,
Den helige, som höga planer laggt,
Som för att rädda hären, hårdt omgifven
Af Morer, ger sig sjelf i deras makt;
Af kärlek blott till fosterlandet drifven
Han byter slafvens ok mot herrskarns prakt;
Då glömsk af eget väl han ej tillåter,
Att man för hans skull Ceuta öfverlåter.

53.

En Codrus, att ej fienden må vinna,
Lät lifvet vinnas af en smärtsam död,
Och Regulus, att Roma hjälp må finna,
Sig lemnar hjälplös sjelf åt slafvens nöd;
Men denna, att all Spaniens ångst må svinna.
Till evigt slafveri sig sjelf erbjöd.
Ej Codrus, Curtius, dem så högt man prisat,
Ej Decierna sådan trohet visat.

54.

Nu Alfons på den ärfda thronen höjdes,
— Ett frejdadt hjeltenamn uti vårt land —
Angränsande barbarers stolthet böjdes
Djupt ner i stoftet af den starkes hand;
Att han besegras kunde likväl röjdes,
Då med sin här han drog till Ebros strand;
Men Africa skall det otroligt finna,
Att någon mäktat honom öfvervinna.

55.

Han kunde ock de gyllne äpplen plocka,
Hvad förr Thyrinthiern gjort, men ingen ann;
Det ok, hvarunder än de Morer bocka,
På deras nacke lade väldigt han.
Sig palm och lager kring hans hjessa skoeka
Af segrar, dem han på barbaren vann,
Som skulle skydda Tanger och Arzilla,
Och Alcacer; men skyddade dem illa.

56.

Ty Portugiserne med storm intränga,
De skulle brutit demant-murar ned.
Att rödja hinderna, som vägen stänga
På ärans ban, är deras gamla sed;
Väl borde sången minnets gloria hänga
Kring Riddarne och deras bragder med;
Ty de med underverk af mod hembära
En ökad glans åt fosterlandets ära.

57.

Den bittert sköna äran att befalla
Och ärelystnan väpna se'n hans hand,
Att Arragoniens Ferdinand anfalla;
Ty båda önska sig Castiliens land.
Af många skilda folk, men stolta alla,
Ifrån Pyrenes fjäll till Cadix' strand
Nu samlar sig en väldig krigarskara,
Att Ferdinand, sin Kung, med mod försvara.

58.

Ej vill den unge Johan njuta friden
I hemmets salar nu; men skyndsamt går
Sin ärelystne far till hjälp i striden,
Och ej ett ringa bistånd fadren får.
Ur drabbningen och tusen faror skriden
Med klar och molnfri panna Johan står;
Fast man hans fader har tillbakadrifvit,
Kan ingen säga dock, hvems segren blifvit.

59.

Ty denne sonen, högsint och förslagen,
En ädel Riddare med kraft och mod,
Behöll orubbad fältet hela dagen
Och gjöt ut strömmar af fienders blod.
På sådant sätt Octavian blef slagen
Och segrande hans vän Antonius stod,
Då de gemensamt vid Philippi togo
En blodig hämnd på dem, som Cesar slogo.

60.

När öfver Alfons sig *den* natten sänkte,
Som dagas i en verld, för evigt klar;
Den trettonde, på hvilkens hufvud blänkte
Vår kronas guld, den andre Johan var.
Han för ett evigt namn nu pröfva tänkte,
— Hvad ingen jordens son än vågat har —
Auroras fjerrbelägna gränser hinna;
Han sökte *då*, *nu* söker jag dem finna.

61.

De hjeltar, som han sände, genomforo
Hispaniens, Frankrikes, Italiens land;
Snart från den hamn på öppen sjö de voro,
Der än Parthenope har ro på strand,
Neapolis, hvars spira jemnt med oro
Från ett till annat folk gick hand från hand,
Tills Spaniens herrar grepo den omsider
Och skänkte landet frid och gyllne tider.

62.

På det Sicilianska haf de sväfva
Mot Rhodi sandkust, re'n på afstånd spord,
Och sen mot ön, hvars strand ses grön sig häfva,
Utaf Pompeji död så ryktbar gjord;
De upp till Memphis, till de länder sträfva,
Der Nilens flöden vattna tacksam jord;
Till Ethiopien, högre opp beläget,
Som dyrkar Christus troget och så träget.

63.

De fara öfver Erythræisk bölja,
Der Israels folk gick utan skepp ändå;
Bakom dem i det fjerran blå sig dölja
De berg, dem Nebajoth gaf namn; de gå
Se'n Sabas kust förbi, den dofter hölja,
Ty skön Adonis' mor den älskat så;
De kursen sen förbi Arabien ställa,
Det steniga, det öde och det sälla.

64.

De in i Persiska hafsbugten tränga,
Der sagan än om Babels villa fanns,
Der Phrat och Tigris sina flöden många
Från källor, som åt dem ge evig glans;
Se'n — hvad Trajan ej vågade — de svänga
På Oceanen kring i vådlig dans,
Att söka Indus' rena flod. Om detta
Jag mycket har att längre fram berätta.

65.

De många obekanta folkslag skåda,
Gedros och Indier och Caraman;
Se skilda konster, bruk och vanor råda
Inhemska der vid fjerran Ocean;
Men ur så lång och dristig resas våda
Är icke lätt att länka hem sin ban;
De dogo alla der, ej någon vänder,
Ej stoftet ens, till hemmets kära stränder.

66.

Det syntes klart, att himlen velat gifva
Emanuel *den* lagren att förvärfva;
Att företaget måtte hjelten drifva
Till ädla bragder, lysande och djerfva.
Knappt han, som Johans kraft och anda lifva,
Fått dennes thron och höga planer ärfva,
Förr'n han i detta verk sin själ försänker
Och blott på verldshafvets eröfring tänker.

67.

Då han, som städse af begäret drifvits,
Att öka jemnt det kära landets makt,
— En pligt, som honom af förfädren gifvits,
Som sjelf han ömt uppå sitt hjerta lagt,
Och som af honom aldrig öfvergifvits, —
En gång, när solen nedgått i sin prakt,
Och klara stjernor, som på fästet ila,
Inbjudit, sjunkande, till sömnens hvila,

68.

Sig ned på gyllne hvilobädden sänkte,
Der sanning smyger drömklädd till vår själ,
Och af sin tanke lifvad länge tänkte
På sina pligter och på landets väl;
Sin vallmo sömnen på hans ögon stänkte,
Men söfde ej hans inre syn likväl;
Ty bäst han sof, han dock Morfeus äger
I skiftande gestalter kring sitt läger.

69.

Han tycker, att i luften han sig höjer
Så högt, att hjessan första sferen når;
Framför sig der han många verldar röjer,
Der månget vildt och okänt folkslag går;
Då hunnen dit, der dagen föds, han dröjer
Och, spejande hän i det fjerran, står,
Ser han i fjerrbelägna gråa fjällen
Två klara källor störta utför hällen.

70.

Blott vilda djur och fogelskaror bodde
I bergets skogar, ställda stam vid stam,
Der täta buskar sig kring träden snodde
Och stängde hvarje väg, som der gick fram;
Men ingen vandringsman den vägen trodde,
En menska än man aldrig der förnam;
Från Adams fall visst denna fläck på jorden
Af ingen menskofot var trampad vorden.

71.

Ur vattnet stigna, brådskande med spåren,
Mot honom, livvade af glädje, gå
Två män, som syntes hunna långt till åren,
Med ytan rå, men vördnadsvärd ändå;
Dropp efter dropp från spetsarne af håren
Kring kroppen rinner ifrån topp till tå,
I brunt den mörka hudens färg sig bryter
Och skägget, oklippt, nedåt bröstet flyter.

72.

Kring bådas pannor ser han, förr ej sedde,
Bekransningar af blad och blomsterband;
Den ene så utmattad sig betedde,
Som om han fjerran gått från källans rand;
Så trött af vandringsmödan han sig tedde;
Han syntes kommen från ett annat land,
Lik Alpheus förr, då han till Syracusa
Från Hellas kom, att famna Arethusa.

73.

Och denne, som den mesta vördna'n väcker,
Till Konungen utropar högt de orden:
"O Du, hvars spiras glans sig vida sträcker,
Och skall belysa än en del af jorden!
Vi, hvilkas rykte vidt, som solen, räcker,
Och hvilkas strand är frihets hemvist vorden,
Uppmana Dig, att nu — nu snart, — du sänder
Att rika skatter ta af våra länder.

74.

Jag den berömde Ganges är; Du finner
Min rätta vagga stå, der Eden stått,
Och denne Indus, — se! en källa rinner
På berget der, der han sitt ursprung fått;
Vi kosta Dig dock hårda krig, — men brinner
Hos Dig en rastlös, kraftfull vilja blott,
Skall efter oerhörda segrars ära
Hvart folk, som här du ser, ditt ok få bära."

75.

Den helga flod nu i sitt tal höll inne,
Och i en blink det gamla par försvann.
Emanuel vaknar med ett skakadt sinne,
Och genom merg och ben en rysning rann;
Men Phoebi tid att vakna var ock inne,
Och ljuset mer och mer på mörkret vann;
Re'n morgonen i purpurmantel prålar
Och berg och dal i bjerta färger målar.

76.

Då låter Kungen Rådet sammankalla;
Omtalar drömmen, som så sällsam var,
Och hvad han hört från Gubbens läppar skalla;
Och stor förundran väckes hos enhvar.
En sjöustrustning de besluta alla,
Och folket, livvadt, samma tanke har.
Enhvar vill med på flottan, som man sänder,
Att söka nya zoner, nya länder.

77.

Jag, som väl aldrig hoppats en fulländning
Af detta verk, hvad nu min själ begär,
Städs kände dock till denna höga sändning
Ett aningsfullt, ett trängtande begär;
Var det en slump, en nyckfull ödets vändning,
Var det af tillit, var jag Kungen kär,
Jag vet ej — nog! min Kung beslöt mig sända
Att detta svåra, stora verk fullända.

78.

Med nådig blick och huldhet, lagd i orden,
Min Konung mig, re'n vunnen, dubbelt vann.
"Allt stort och herrligt," sade han, "på jorden
Med möda blott och strid fullbringas kan,
Den, som är rädd för farans möte vorden,
Till ingen plats i ärans tempel hann;
Dens lif, som för ett ädelt mål förrunnit,
Har, hvad det mist i längd, i värde vunnit.

79.

Dig har jag valt bland alla till så härligt,
Så vågadt företag; men värdigt dig.
För min skull, vet jag, Du det ej besvärligt
Skall finna, hur än faror hopa sig."
Jag kan ej mer, jag ropar: — O begärligt
Mot svärd, mot eld, mot is jag ville mig
För Dig, min Konung, till ett offer bringa,
Och sörja dock, att offret var så ringa.

80.

Gif mig så svåra uppdrag, som de kända,
Dem Eurystheus på Alcides lagt:
Cleonas lejons, hydrans lif att ända,
Arkadiskt vildsvins och Harpyers jagt;
Att ändtlig ner till skuggorna mig vända,
Der Styx omslingar Plutos dunkla trakt;
Vill Du med större faror mig försöka,
För dig mitt mod skall sig med faran öka.

81.

Han rika skänker nu mig tacksamt gifver,
Min vilja ock ett vänligt loford får;
Ty att beprisas ökar dygdens ifver,
Och lättar vägen, som till äran går;
Snart mig en kär kamrat min broder blifver,
Han vill af kärlek följa mina spår.
Hans blod ej mindre varmt för äran svallar
Än mitt, och Paul de Gama han sig kallar.

82.

Niclas Coelho vill mig ock ledsaga;
För ingen möda denne hjelte vek.
I råd och dåd de verksam andel taga;
Dem vishet ej, ej nånsin modet svek.
Se'n söker jag ungt manskap sammandraga;
Ej saknas lust till vapnens vilda lek,
Och hjeltekraft och mod hos alla låga,
Som till så stora värf sig sjelfmant våga.

83.

Och skänker Kungen åt enhvar lät gifva,
Att ifrens flamma icke slockna må;
Med kraftfullt tal han söker kraften lifva,
Att deras mod i faran må bestå;
De Minyer samlats så, att sig begifva
På bräckligt skepp, att gyllne skinnet få
I vågad strid, och segla först af alla
Der det Euxinska hafvets faror svalla.

84.

Och der Ulyssis hamn mot seglarn breder
Sin famn, och Tajos lena silfvervåg
I hafvets bittra sköte rullar neder,
Till segling färdiga man skeppen såg;
Otålig ungdom sig till affärd reder
Med mod och lust och fröjd i hoppfylld håg;
Sjöfolk och troppar brinna att mig följa,
— Likgodt hvarthän det bär, — på hafvets bölja.

85.

Man af soldater ser på stranden sväfva,
I skilda färger klädd, en brokig tropp,
För äran glödande de icke bäfva,
Att gå att söka nya verldar opp.
Re'n lätta vindar börja vägen häfva,
Och vimplen svajar re'n i mastens topp;
Mot hafvet blickande, dit de sig ärna,
Hvart skepp tror sig likt Argo bli en stjerna.

86.

När så vi allt beredt, som var af nöden,
Till ett så långt och vågsamt vandringståg,
Bereder hvar sin själ att möta döden,
Som hotar sjömän jemnt på trolös våg;
Af honom, som styr jords och himmels öden,
Kring hvilken Englar stå med helig håg,
Vi be om nåd, att han vår färd må leda
Och framgång åt vårt företag bereda.

87.

Så gingo vi ifrån den helga kyrka,
Som ser från havvets strand mot himlen opp,
Med namn af stället, der först herdar dyrka
Den gudasände, verdens frälsningshopp;
Var viss, o Konung, att jag knappt har styrka
Tillbakahålla mina tårars lopp,
Hvar gång jag mins, hur afskedet mig smärtat
Och tviflets qual i aningsfyllda hjertat.

88.

Ur staden strömma menskor ut, — begifne,
En att en slägting, en att vänner se,
Och andra af nyfikenheten drifne, —
Hvart öga tolkar afskedsstundens ve;
Och vi af dessa sörjande omgifne,
Af tusen Prester beledsagade,
Som i högtidligt tåg be Gud och himmel,
Till skeppen vandra ned bland skarors hvimmel.

89.

På denna långa väg, så full af fara,
Oss alla re'n förlorade man ser;
Och qvinnans fruktan tårar uppenbara,
Och mannens suckarne, som hjertat ger;
Af mödrar, makar, systrar, som erfara
Af kärleken sin ångest stegrad mer,
I kall förtviffan tänkes: svårligt händer,
Att någon kommer mer till hemmets stränder.

90.

En ropar: O min son, skall jag dig mista!
Till stöd och tröst jag hade endast dig
För äldrens dar, de tröttsamma och sista,
Som snart i bittra tårar sluta sig;
Hvi lemna mig och låta allt mig brista,
O käre! säg, hvi hastar du från mig,
Att söka blott med outsäglig möda,
En graf — o ve! — der du blir fiskars föda?"

91.

En med utslaget hår: "min vän! min dyra!
Att lefva utan dig jag ej förmår,
Hvi våga på ett haf, der stormar yra,
Ett lif, hvarom ej du, men jag blott rår!
Hvi på så vågsam resa äfventyra
— Min älskade! — en kärlek, ljuf som vår!
O! vill du den och all vår fröjd bortgifva
Åt vinden, att för den med seglen drifva."

92.

Med dessa och med andra ord ledsaga,
Af kärlek rörde och medlidande,
Oss barn och gamla, åldrar, begge svaga,
Och sina känslor ej beherrskande;
Vi rundt omkring oss höra bergen klaga,
Liksom i stundens ve deltagande.
Från tusen källor sköljs den hvita stranden
Af heta tårar, tallösa, som sanden.

93.

Men ej på mödrar, ej på makar kasta
Vi någon blick, att deras qual ej se,
Och ej vårt mod med missmod nu belasta,
Och fåfängt qväljas utaf andras ve;
Om bord på våra skepp vi ifrigt hasta,
Med flit vi afskedstagandet bege,
Som, fast ett vackert bruk, dock smärta gifver
Åt den, som far; än mer åt den, som blifver.

94.

Men ibland folket, som på stranden dröjde,
En gammal vördnadsvärd gestalt man såg,
Som, skakande tre gånger hufvu't, röjde,
Hänblickande till oss, en vredgad håg;
Med sorg och fasa han sin stämman höjde,
Att klart vi hörde den på hafvets våg;
Vis i erfarenhetens skola vorden,
Ur hjertat sade han till oss de orden:

95.

“O herrskningslystnad! som så varmt begärer
Den tomhet, som man namn af rykte ger;
Svekfulla lust! som dig af folkgunst närer,
Med namn af ära, men en dunst, ej mer.
O hvilket grusligt straff, som rättvist tärer
Hvart hjerta, som bedåradt dig tillber!
Med hvilka faror, med hvad död och pina
Marterar grymt du dem, som äro dina!

96.

Du som så hård stör själens ro och lifvets,
En källa i en huslig krets till brott;
Af dig ur riken frid och lycka drifvits;
Allt du förhärjat, hvar du insteg fått.
Dig namn af stor och lysande har gifvits;
Fast neslig titel du förtjenat blott;
Man smyckar dig med namnet "ärans" dager;
Dess falska sken blott pöbelns blick bedrager.

97.

Nu, hvilka nya olyckor bereder
Du dessa menskors väl och detta lands!
Till hvilka faror, hvilka dödssätt leder
Du dem, allt rysligt höljande i glans!
Hvad land och hvilka gyllne grufvor breder
Du ut för dem, som byten lätt till hands!
Med hvilka palmer, rykten, namn och segrar,
Är det, som du nu mod och krafter stegrar!

98.

O slägte! Du, som från den dåren stammar,
Hvars synd ej blott dig jagat fjerran bort
Från Edens hem, der Engelns svärd nu flammar,
I världens öckenfält, på glädje torrt;
Men all den fröjd, som bland din lustgårds stammar
Du i din oskuld njöt, så ljuf, fast kort,
Förstört för dig, och guldets sköna tider
Bytt ut mot jernets, och din frid mot strider;

99.

Då ärelystnans tomhet dig förnöjer,
Och eldar med sitt gyckelspel ditt blod;
Då hjeltekraft i vildheten du röjer,
Och kallar djurisk grymhet Riddarmod;
Då du till dygd förakt för lifvet höjer,
Som dock bör alltid vårdas som en god
Och herrlig skänk, se'n han, som gaf oss lifvet,
Sjelf sitt med ångst i dödens makt har gifvit.

100.

Har du ej Ismaeliten dig helt nära,
Med hvilken jemnt i blodig fejd du stått?
Och följer han ej Mahoms helfvetlära,
Om du för Christi tro vill kämpa blott?
Vill skatter du och nya land begära?
Han land och städer har i ymnigt mått;
Och vill du blott för dyrköpt seger äras?
Han djerf och vapenstark plär ej förfäras.

101.

Fiender nog sig dina portar närma,
Och du vill söka dem i fjerran land;
Den kraft, som kan ditt fosterland beskärma,
Du öder ut på fjerrbelägen strand.
Bland obekanta faror vill du svärma,
Att prisas högt af ryktets mun ibland,
Som dig en stor och väldig herre säger
Af allt hvad Indien, Persien, Arabien äger.

102.

Förbannad vare du, som först på jorden
Med hissadt segel öfver vågen for!
O du är värd en afgrundspina vorden,
Om den har rätt, den lag, hvarpå jag tror!
Må cittran ej med klangåtföljda orden
Med sångens makt, oemotståndligt stor,
För denna bragd föreviga ditt minne,
Men med dig sjelf ditt namn, din ära svinne!

103.

Japeti son tog med från himlafärden
Den eld, som han i menskans bröst nedlaggt;
En eld, som sedan blixtrat vildt i svärden,
Och skymf och död — o grymma svek! oss braggt,
Hur mycket bättre vore det för verlden,
Om du Prometheus! brukat ej din makt
Och denna flamma ej din lerbild gifvit,
Som orsak sen till evig oro blifvit.

104.

Då Phaeton sin faders vagn ej pröfvat;
Ej Dedalus, i byggnadskonsten vis,
I luftens tomma rymd med sonen ströfvat,
Att ge åt hafvet namn, åt strömmen pris.
Fins stort, fins nesligt, som ej menskan öfvat
Trots eld och svärd och vågor, köld och is?
En ständig oro! — Aldrig lugnets trefnad!
Ack usla lott! — O jemmerfulla lefnad!

.....

Femte Sången.

1.

Då dessa ord den vördnadsvärde sade,
Från vingarne vi lossa alla band,
Och vindar komma, hviftande och glade,
Och skilja oss med makt från älskad strand;
Som bruket är på sjön, när ut vi lade
Ur hamn, ett rop steg mot de blåa land:
"En lycklig fart," och kölarne ej dröja
Att hurtigt fram sin vanda fåra plöja.

2.

Och ljuset då, som evig solgud tände,
Uti Nemeer-djurets tecken satt,
Och verlden, som med tiden åldras, vände
Sig i den sjette åldren svag och matt;
I den nu sol'n med jemn omväxling sände
Re'n fjortonhundra vårar dag och natt
Och nittio och sju dertill åt verlden,
När flottan började den långa färden.

3.

Af hemmets berg så småningom försvinner
Ett efter annat i den dunkla skyn;
Ej se vi Tajo mer; knappt ögat finner
Af Cintras berg en skymt vid himlens bryn;
Allt varmare vår bön för landet brinner,
Som sväfvar skönt än för vår inre syn,
Fast allt är svart, som i ett moln begrafvet,
Och vi se endast himmelen och hafvet.

4.

Snart vi inträngde i de regioner,
Dit före oss ej något slägte hann,
Förbi de nya öar, nya zoner,
Dit förr den ädle Henrik vägen fann;
De land, der Morerna rest sina throner
Och Antheus fordom sig ett välde vann,
Till venster lemnande; på högra handen
Vi kände ej — om än de funnos — landen.

5.

Förbi Madeiras stora ö gick färden;
Ön kallas så för skogar, som der stå;
Den första ö, som vi befolkat, är-den;
Dess namn hörs längre än dess rykte gå;
Den viker, fast den yttersta i verlden,
Dock ej för dem, som Venus älskar så;
Säg förr, var denna *hennes*, nämndes mera
Ej Cypren, Cnidos, Paphos och Cythera.

6.

Förbi Massiliens öde kust vi sträfva,
Der Azeneguer beta deras hjord;
Ej fältet ger, hvad de till nödtorft kräfva,
Och ingen källa är i landet spord;
Der smälter jernets kost i fogelns kräfva;
För ingen trädfrukt tjenlig är dess jord.
Det arma landet, som så allting felar,
Från Barbariet Æthiopien delar.

7.

Vi gå förbi den gräns, — dit solen hinner,
Då han styr opp sitt spann mot nordens land; —
Der bor en stam, hvars svarta färg påminner,
Att Phaeton haft solens vagn om hand;
Der Senegal med kalla vågor rinner
Och badar underbara folkslags strand;
Der vi det förberg gröna udden kalla,
Som kallats Arsenarium förr af alla.

8.

Då ur vår syn Canarierna svunnit,
Som äfven af "*de lycklige*" fått namn,
Vi snart den gamle Hespers döttrar funnit,
De Hesperider; der vi söka hamn.
Till detta land vi ej förgäfves hunnit;
Ty många under slöt det i sin famn;
Oss goda vindar in i hamn ledsaga;
Från land vi önska att förfriskning taga.

9,

Den ö, vid hvilkens lugna strand vi landa,
Sitt namn af krigaren San Jago fått,
Som gått i krig Spanjorerna tillhanda
Och Morerna beredt en sorglig lott;
Men knappt drog Boreas sin friska anda,
Förr'n ur sin ljufva hvila flottan gått,
Att åter på den salta oceanen
Mot fjerrbelägna målet länka banen.

10.

Längs Afrikanska kusten vi nu foro,
Med den i öster, på det vilda haf
Förbi de land, som bland Jalofer voro
Åt många smärre stammar delte af;
Förbi Mandingas stat, som fröjd och oro
Med ymnig glans-metall åt verlden gaf;
Åt hvilket Gambia dryckens svalka bringar,
Der den sig fram till Atlas' vågor slingar;

11.

Förbi Dorcaderna, der sagor mena,
Att fordom lefvat de tre systrarne,
Som alla blinda samsats att betjena
Sig af ett enda öga alla tre:
Du, med det sköna håret, du allena
Neptuni flamma tändt i vågorne,
Fast fulast af dem alla du på stranden
Uppfyllt med ormar den förbrända sanden.

12.

Sydvärlds alltjemnt den skarpa kölen hastar
På Oceanens rymder glad och fri;
Ej vid Leonas klippestrand den rastar;
Går Cap, som vi nämnt palmernas, förbi;
Den stora flod, der störtsjön vildt sig kastar
Med dån mot *våra* stränder, lemna vi;
Ej vid den välbekanta ön vi bida,
Som fått hans namn, som rörde Frälsar'ns sida.

13.

Snart våra blickar Congos rike finna,
Der ljuset är af Christi lära tändt,
Och der Zaires klara vågor rinna,
En väldig flod, som ej de gamle känt;
Nu från Calistos pol så långt vi hinna,
Att aldrig dit sitt milda sken hon sändt;
Ty re'n är liniens brand passerad vorden,
Som i två lika hälfter delar jorden.

14.

Och redan se vi en ny stjerna glimma
På nya Hemisferens blåa grund.
Den ej har varit sedd i fordomtima
Och äfven vi betvifla den en stund.
Af brist på stjernor ses ej fästet strimma
Så skönt och herrligt, som vår himlarund;
Och ingen kan besvara under solen,
Fins här mer land, fins endast haf till Polen?

15.

Så vi de heta Zoner genomforo,
Dit Phoebus årligen två gånger styr;
Två vintrar der och tvenne vårar voro
Hans verk, då snabb från pol till pol han flyr;
I stiltjens qualm och i orkanens oro,
— En vredgad Æols nyckfulla bestyr, —
Vi sågo björnarne, trots Junos lågor,
Af harm nedstiga i Neptuni vågor.

16.

Att hafvets alla vådor dig förklara,
Dem ingen menska fattat någon stund,
— Orkaner, som hvarann i rymden svara,
Och blixtrars vådeld öfver himlens rund,
Och svarta skyfall, mörka nätters fara,
Och åskors brak, som splittra världens grund, —
En spilld, en fåfång möda skulle blifva,
Om man mig än en jernröst kunde gifva.

17.

Ting har jag sett, dem sjömäns råa skara
Med blott erfarenhet till lärarinna,
Som sanna och osvikliga försvara,
Då allt de dömma så, som de det finna;
Och dem de män, som alla underbara
Naturens krafter inifrån besinna,
Af snilletts eld och lärdom ledde bara,
För falska och orimliga förklara.

18.

Det ljus, det lefvande, såg jag helt klarligt,
Som hålles heligt af hvar sjömans håg,
Då ett oväder uppsteg vildt och farligt
Och stormen tjöt i tackel och i tåg:
Ej mindre var det undret oförklarligt,
Och rysning väckande hos hvem det såg,
Att moln med sänkta rör från himlabågen
Drack ymnigt vatten ur den salta vågen.

19.

Jag tydligt såg — och ej jag medge kan,
Att ögat mig bedrog — en dunst sig häfva,
Som tunn och lätt alltjemnt sig uppåt spann
Och kretsande för hvarje fläkt sågs sväfva;
Den syntes, när till polens höjd den hann,
Liksom ett rör, så fint, att jag fick sträfva
Med all min synkraft, för att få den sedd;
Af ett skyämne tycktes den beredd.

20.

Så småningom till större växt den hinner,
Snart blir den större än den största mast;
Här den i tjocklek mister, der den vinner
Af vattnet, som den dricker utan rast;
På vågen står den gungande; snart finner
Man på dess topp ett moln med diger last;
Allt mer och mer i storlek den tilltager,
Ju större vattenmängd den till sig drager.

21.

Som röda iglen, den vi stundom skåda
På djuret, som i källans friska flod
Ovarsamt druckit, vid dess läppar låda
Och släcka törstens heta brand i blod;
Af drycken längd och tjocklek växa båda;
Han vidgas, fyller sig med hurtigt mod;
Så äfven nu den stora pelarn svällde,
Och molnet ock, som på dess topp sig ställde.

22.

Men knappt den fyllt sin massa, förr'n den smugit
Sin fot ur hafvet, der den törstig stod,
Och regnande kring himlafälten flugit
Och jordens floder dränkt i molnens flod;
At vågen ger den vågorna den sugit,
Men ingen sälta i dem återstod:
Må nu de lärde uti böcker leta,
Hvad de om detta himlens under veta.

23.

Om gamla filosofer, som kringfarit
Att se naturens under, månget land,
Sett hvad jag sett, der långväga jag farit
För alla vindar ifrån strand till strand;
I stjernors dolda krafter verlden varit
Då vis af skrifter utaf deras hand;
Allt sällsamt vore känt och utan blandning
Af någon dikt — en ren och luttrad sanning.

24.

Re'n den planet, som är oss närmst af alla,
Fem gånger på sitt snabba vandringståg
Sett hornen växa till och åter falla,
Se'n våra kölar plöjde hafvets våg;
Då från den höga mastkorg hörs det skalla:
«Land! land!» en röst, som muntrar allas håg;
Och upp på däck en glädtig skara hastar,
Som spejande mot öster ögat kastar.

25.

Som i ett moln då berg och dal sig bilda,
Så landet låg för oss vid himlens rand;
Snart ligga ankartågen redigt skilda;
Snart refva seglen vi, ej långt från strand;
Men att ett klart begrepp oss kunna bilda
Om ett så fjerrbeläget, okänt land,
Vi astrolaben först rådfråga ville,
Uppfunnen af djupsinnighet och snille.

26.

Vi se'n landstiga på den hvita sanden,
Och folket skingrar sig med varmt begär
Att underbara ting se i de landen,
Ty intet annat folk har framgått der;
Men jag med lotsarne blir qvar på stranden,
Att undersöka på hvad plats jag är;
Jag är betänkt, att ställets solhöjd finna
Och af mitt sjökort se'n upplysning vinna.

27.

Vi hade re'n, — så forskningen utvisar —
Stenbockens stora gräns tillryggalagt,
Och nalkades mot sydpol-cirkelns isar,
På jordens rund den minst oss kända trakt;
Men se! omgifven af mitt folk sig visar
En främling, svart och sällsam, som med makt
Blef gripen, der han sågs bland bergen jaga
Och honungskakors söta byte taga.

28.

Med ångstfull blick han kom och modet fäller,
Lik en, som ej i sådan nöd sig sett;
Han ej förstår *vårt* språk, vi *hans* ej heller;
Så vild ej vilden Polyfem sig tett;
Jag silfrets glitter för hans öga ställer
Och kryddorna, dem Indiens sol beredt,
Och guldets glans, som så kan allt uträtta;
Men honom rörde intet af allt detta.

29.

Nu lät jag visa ting till värdet ringa,
Små kulor af den klaraste kristall,
Och smärre klockor, som så ljufligt klinga,
Och sist en högröd mössa; men vid all
Den ståten kan han ej sin fröjd betvinga;
Hans blick och min förråda hjertats svall;
Så fick han gå med allt, och strax med ifver
Han sig till närbeläget hem begifver.

30.

Men knappast morgondagens sol oss gladde,
Förr'n vi en mängd af nakna negrer se,
Bland fjällarne på vägen till oss stadde,
Att söka skänker åt sig äfven de;
Snart äro de bland oss så hemmastadde,
Att ej Velloso tvekar sig bege
Bland berg och skogar med det lömska bandet,
I hopp att bättre kunskap få om landet.

31.

Velloso let uppå sin arm och nöjde
Sig med den djerfva tron, att trygg han gick;
Men då för länge re'n han borta dröjde,
Och ingen tidning jag om honom fick,
Jag fruktans ångst för äfventyrarn röjde;
Men bäst jag stod med ansträngd spejarblick,
Ses han en större fart mot hafvet taga,
Än då han förr sågs uppåt berget draga.

32.

Coelhos båt med skyndsamhet begifver
Sig till hans hjälp, men förr'n den stranden hann,
En neger kastade med vildsint ifver
Sig i hans väg, att ej han framgå kan;
En efter annan kommer — hvem beskrifver
Vellosos nöd; han hjälplös sig befann.
Jag skyndar dit; men medan åran hastar
En väldig negerflock sig mot oss kastar.

33.

Och nu ett moln af stenar och af pilar
Ned öfver oss i täta skurar far;
Det ej förgäfves sände sina ilar;
Ty detta ben har än ett minne qvar;
Men ej mitt folk, utmanadt, längre hvilar.
Snart de från oss få ett så kraftigt svar,
Att ej blott mössorna i purpur glöda;
De svarta fienderna färgas röda.

34.

Så snart Velloso utur faran hunnit,
Gå vi till flottan öfver rundad våg;
Se'n vi de vildas råa afsigt funnit
Och lömska ilskan i de svartas håg.
Af dem vi ingen bättre kunskap vunnit
Om Indien, än att det fjerran låg;
Och som vi trängta der en gång att landa,
Vi hissa seglen strax för vindens anda.

35.

Då sade en ibland de muntras skara
— Och en och hvar dervid i tysthet log —
«Välän! Velloso! att i bergen fara
Går uppåt trögt, men utför lustigt nog.»
«Ja du har rätt;» — hörs äfventyrarn svara —
«Men, då jag såg hur negerflocken drog
Mot er, jag sökte att min väg förkorta;
Jag kom ihåg, att *jag* från er var borta.»

36.

Och nu berättar han, att när han hade
Med Negrerna passerat berget, som
Vi hade sett; de vildt med tecken sade,
Att han blef mördad, vände han ej om;
Och när han gick, de i försåt sig lade,
Att de vårt folk, som till hans räddning kom,
Till andars dunkla rike måtte sända,
Och se'n till plundring sig med trygghet vända.

37.

Fem solar re'n vi sett i hafvet skrida
Se'n vi från dessa kuster kosan ställde;
På obese glad bölja skeppen glida
Högtidligt framåt, stolta af sitt yälde,
Och nattens väkter lugnt se tiden lida;
Ty milda flägtar hvita seglen svälde.
Med ens ett töcken, som förmörkar natten,
Sin fasa breder öfver skepp och vatten.

38.

Det kommer öfver oss så tungt, att alla
Af mäktig fruktan känna hjertat bäfva;
Med våldsamt dån de svarta vågor svalla,
Som när mot klippor bränningar sig häfva.
O Du! jag sade — som kan allt befalla,
Hvars allmaktsord ej någon mäktar jäfva,
Säg hvilken trollmakt denna fasa väcker;
Naturen har ej det, som så förskräcker.

39.

Knappt var det sagdt, när en gigantisk skepnad
I natten mot oss hotande sig trängde,
Nog ensam hos en verld att väcka häpnad;
I djupa hålor vilda ögon blängde;
Hans jättearm var som med åskan väpnad;
På högvälfdt bröst jordfyllda skägget hängde;
Ur svarta gapet gula tänder grina,
Och stormen hörs i strida båret hvina.

40.

Så stor var han, att Rhodos fåfängt skryter
Med sin Coloss, den verlden ändå prisar
Som ett af de sju undren. Tystnan bryter
Han ändtligen; den sträckta armen visar,
Att talet galler oss; doft stämman ryter,
Som ginge den från hafvets djup; den isar
Vårt blod, och håret reser sig på alla,
Som undret se och höra stämman skalla.

41.

Han talar: "O du mest förvågna slägte
Af alla tappra folk i alla tider!
Som efter krig, hvars våld så länge räckte,
Och mödor ej vill hvila ut omsider;
Men öfver kända gränser kosan sträckte,
Och fram på mina hafsdjup modigt skrider,
Dem jag årtusen skyddat, der ej egen
Ej någon fremlings köl än pröfvat vägen.

42.

Då du de djupa under kom att spana,
Dem här natur och våg med omsorg gömma,
Dit forskningen ej hittills sträckt sin bana,
Dem verdens störste vise knappast drömma:
Du höre mera sorg än du kan ana,
Som ödet på din väg alltjemnt skall tömma;
Ty i hvarthaf och land, som du vill vinna,
Du olyckan skall jemte segren finna.

43.

Af alla dessa skepp, hvars stolta skara
Går fram om mig med segel dristigt spända,
Skall detta himmelstrek ej något spara;
Men nöd och stormar öfver alla sända.
Af första flottan, som här vågat fara,
Skall ej en enda farkost återvända,
Förr'n jag en sådan aga fått den gifva,
Att skadan större skall än faran blifva.

44.

Här hoppas jag en blodig hämnd att finna
På honom, som mig först i sigte tagit,
Och dermed skall ej olyckan försvinna,
Som eder djerfhet öfver eder dragit;
Hvart år skall skeppsförlust om mig påminna,
Om ej min djupa aning mig bedragit.
Min vrede ofta skall så stegra nöden;
Att minsta ondt af alla vore döden.

45.

Den förste hjälten, hvilkens namn skall bredas
Kring jordens rund med oförvansklig ära,
Hit till en ny och evig graf skall ledas;
Det honom Gudars dolda råd beskära.
Här skall ett rum åt de trofeer redas,
Dem han från Turkisk flotta låtit bära;
De sköflade Quiboa och Mombaza
Här genom mig utkräfva hämnens fasa.

46.

Ett varmt och storsint Riddarsinne drifvit
En annan ädling se'n till dessa stränder;
Af makan följd, den skönsta kärlek gifvit
En älskare till lön, han hit anländer;
Men mera sorglig ingens lott har blifvit,
Och himlen från dem all sin mildhet vänder.
Han skeppsbrott lider; räddas dock ur nöden,
För att bevaras till mer grymma öden.

47.

Han ser de dyra panter af sin lycka,
De kära söner, hungersöden finna;
Ser roflystne och vilda Kaffrer rycka
All klädnads skygd ifrån den ädla qvinna;
Ser hennes fina, lena fötter trycka
Sitt nakna spår, der öknars sandfält brinna;
Ser all den fägring, hvarmed hon var lottad,
För vinden, kölden och för hettan blottad.

48.

De fåfängt klaga, ingen menskas öra
Hör deras jemmer, att dem bistånd räcka;
Ej någon kommer, att de arma föra
Ur skogars qualm, der de blott vilddjur väcka;
Tills hon med qual, som kunna stenar röra,
Neddignar i den famn, han knappt kan sträcka.
Af miskund döden höjer då sin lia,
Att båda med ett slag från qual befria.

49.

Än mera vidundret vill uppenbara
Af framtiden, när jag min häpnad tvingar
Och ropar: "Hvem är *du!* hvem *kan* du vara
Som till så stor förundran alla bringar?!"
Han böjde sig tillbaka re'n, att svara,
Och fasanfulla toner han frambringar
Med tung, svårmodig och ihålig stämma;
Det let som frågan ville målet hämma:

50.

"Jag är det stora Cap, dit ingen hunnit,
Det förr j namn af *stormens udde* gifvit;
Ej Ptolomeus, Mela mig ej funnit,
Ej Plinius, ej Strabo mig beskrifvit.
Här slutas Africa; ert mål j vunnit,
Dess aldrig sedda gräns min udde blifvit;
Långt bort mot södra polen *den* sig sträcker
Hos hvilken sådan harm er djerfhet väcker.

51.

Jag fordom var bland de Titaners slägte,
Hvars jättekraft emot Olympen ljungat;
Mitt namn var Adamastor; väl jag sträckte
Mitt hat mot honom ock, som väldigt slungat
Vulcani viggat; ingen mig dock räckte;
Ty jag på Oceanens vågor gungat
Och sökt Neptuni rike öfvervinna;
Då djerft de andra sökte himlen hinna.

52.

Mig kärlek dref att inga faror akta,
Och detta tåg att modigt företaga.
Jag himmelens Gudinnor sågs förakta,
Blott Pelei maka ville jag behaga.
O! när fränd strand jag henne fick betrakta
Den våta väg med Nerei döttrar draga,
Och som en svan med vågorna sig häfva,
Hvar fiber kändes utaf kärlek häfva.

53.

Men då jag ej fann troligt henne vinna,
— Att en gigant det kunde hoppas bara! —
Beslöt jag, att en väg till henne finna,
Mitt hjertas sak för Doris uppenbara;
Hon talade för mig till min Gudinna,
Som med ett småskälmskt leende hörs svara:
«Den nyμφens kärlek vore stark, som mättes
Och hölle sedan ut emot en jättes!»

54.

«Dock att mitt haf från krigets fador spara,
«Jag vågar allt; tror mig som Drottning böra,
«Fast med min skam, mitt rikets väl försvara!»
Jag genom Doris detta svar får höra,
Och anar ingen list, ej någon fara;
Ty kärlek plär de sina blinda göra.
Af lågande begär mitt hjerta sjuder,
Och hoppet dem en himmelsk näring bjuder.

55.

Så dårad jag nu krigets facklor släckte.
En natt uppfylls det löfte Doris gifvit.
Den hvita Thetis kommer; obetäckte
De fylligt yppiga behagen blifvit.
Ursinnig lopp jag fram och famnen sträckte
Mot henne, som för mig var mer än lifvet.
Kring hennes hals jag slingrar hänryckt armen,
Och kysser munnen, ögonen och barmen.

56.

O hvilken skymf jag nödgades att bära!
I hoppet re'n all sällhets höjd jag hinner,
Då det jag slöt intill mitt bröst så nära,
Ett berg, med skog och buskar fylldt, jag finner;
En sten jag skänker all min hyllningsära,
Då för den älskade mitt hjerta brinner.
Af fasa stum allt hopp jag öfvergifver,
Och, tryckt intill en sten, en sten jag blifver.

57.

Om ej min kärlek kunnat dig behaga,
O! nympf, hvars skönhet skulle himlen smycka,
Hvi ur så ljuf en villas fröjd mig taga?!
Likgodt, hvaraf den väckts, blott den var lycka.
Förbittrad, ja ursinnig, vill jag draga
Bort från en verld, der qual och blygd mig trycka,
Hän till en annan, der mitt arma hjerta
Ej hånadt blef, och ej beledd min smärta.

58.

Vid denna tiden mina bröder falla
För Gudars hämnd, som nu i grund förstör-dem
Och slungar berg på berg ner på dem alla,
Att bli med ens för alltid säkra för-dem.
Mot Gudar hjälper intet; fåfängt skalla
Nu min förtviflans rop, ej någon hör-dem.
Jag börjar känna, att de icke lemnat
Mig heller onäpst för hvad ondt jag ämnat.

59.

Till sten förvandlas hvarje ben och knota;
Mitt kött blir till den jord, som dem betäcker;
Och dessa lemmar, som så djupt sig rota,
En klippgrund bli, som vidtomkring sig sträcker;
Och jag den jätten, som djerfts Gudar hota,
Blir det aflägsna Cap, som än förskräcker;
Men för att dubbelt mina qual föröka,
Hör Thetis aldrig opp, att mig besöka.“

60.

Han slöt. — Doft ljud det ännu för vårt öra,
När ur vår åsyn hastigt han försvinner;
Och natten ljusnar, vi blott fjerran höra,
Hur vågen klagar, som ej stranden hinner;
Till Englars Chor, som värdes mildt oss föra,
Jag lyfter händerna; min andakt brinner
Och beder Gud de olyckor afvända,
Som Adamastor spådde skulle hända.

61.

Men redan Phlegon och Pyrois drogo
Med de två andra Phoebi strålvagn opp,
När vi det högland först i sigte togo,
Som fått sin massa af Gigantens kropp;
Levantens böljor nu mot skeppen slogo,
Der de längs kusten hastade sitt lopp.
Se'n litet ned de förts af vindens anda
Vi vågade för andra gången landa.

62.

Det folk, som dessa länder innehade,
Fast äfven det af Æthiopisk stam,
Mer menskligt i sitt skick och väsen hade,
Än det som sist gick ilsket mot oss fram;
Med dansar och med lustbarheter glade,
Af qvinnor följde, de i muntert glam
På stranden närma sig med hjordar feta
Och glänsande, dem de i ängden beta.

63.

Men qvinnan kom, en svart och solbränd börda
På oxens rygg, som makligt tågade;
De detta djuret der i landet vörda
Mer än de andra ibland hjordarne;
Och herdesånger på dess språk utförda,
I rim och prosa satte, klingade;
Med landtliga skallmejor andra äfla,
Att der med Tityri Camoener täfla.

64.

Och som de strax oss vänligt emottaga,
Behandla de oss menskligt se'n också;
Med höns och lam till våra skepp de draga,
Och andra saker de i byte få;
Då vi, som endast efter kunskap jaga
Om Indiens kust, dit håg och trängtan stå.
Af deras ord ej fatta deras tankar;
Vi göra flottan klar och lyfta ankar.

65.

Vi länge Afrikanska kusten höllo,
Den svarta, som Climenes son förbrännt;
Men sedan af från sydpolen vi föllo
Mot liniens flamma, den vi redan känt;
Snart vi i sigte denna ö erhöllo,
Dit före oss den andra flottan ländt,
Som stormens udde sökt, den de ock funno;
Men denna ö var gränsen, dit de hunno.

66.

Nu än i storm och än i stiltje rida
Vi böljans ryggar många, långa dar,
På nya vägar öfver hafvet vida,
Der hoppet blott ledsagarinnan var;
Se'n så en tid vi fått med hafvet strida,
Som fullt af oro ständig vexling har,
Med ens en ström med makt oss vägen stänger
Och hindrar skeppen, att framskrida länger.

67.

Och strömmens kraft, mot hvilken flottan stretar
Tillbakasatt alltjemnt, snart utan hopp,
Var starkare än vindens, som arbetar
Att god och gynnsam skynda fram vårt lopp;
Men hafvets motstånd ändtlig sunnan retar,
Att båda alla sina krafter opp,
Och nu med ens han i sin vredes ifver
Trots strömmens våld med makt oss framåt drifver.

68.

Re'n har den helga dagens sol upprunnit,
Då trenne Konungar af Österland
Tillbedjande en nyfödd konung funnit,
Som andra trenne uti sig förband;
På denna dagen åter hamn vi hunnit,
Tillhörig samma, förr omtalta, land
Vid en ansenlig flod, som vi af dagen
Gett namn, då flottan i dess hägn blef tagen.

69.

Förfriskningar af folket ymnigt räckas,
Och klara källors svalka var tillhands;
Men ack! vår största törst ej kunde släckas,
Ty ingen kunskap här om Indien vanns;
Betänk o Kung! hur svårt att evigt gäckas;
Att bland så många folk ej ett befanns,
Som oss den minsta kunskap kunde lemna
Om österns kära land, dit vi oss ämna!

70.

Betänk nu ock allt ondt, som vi erfarit.
Hur ofta vi stått nära att förgås
I land och haf, dem ingen förr befarit,
Der storm och hunger väpnat sig mot oss;
Hur af det långa hopp vi trötte varit,
Som ömsom tändt och ömsom släckt sitt bloss,
Helst när klimatet ock, som oss slöt inne,
Mot vår natur var af fiendtligt sinne.

71.

Förskämdt var stundom allt man fick förtära;
Var blott den svaga menskokropp till men.
Med ingen tröst jag kunde modet nära,
Ty hoppet gäckat oss för ofta re'n;
Tro mig, om ej den Lusitanska ära
Bott i den trupp, som följt mig, längese'n
I sådan nöd all lydnad varit häfven
Mot deras Kung och mot anförar'n äfven.

72.

Var viss, att eljest de, om fältherrn pröfvat
Mot dem sin makt, sig badat i hans blod,
Och kring hvar kust på rof och plundring ströfvat
I hungrig vildhet och förtviflans mod;
Men högt mitt folk må prisas, som bepröfvadt
Med hårda prof i all slags nöd bestod
Med stadig trohet och osviklig lydnad,
Ett äkta Portugisiskt hjertas prydnad.

73.

När ut ur flodens hamn vi ändtlig lända
Och åter plöja hafvets salta våg,
Mot öppna sjön jag låter flottan vända
Att vidga banan för dess seglingståg,
Att ej den kalla Notus må den sända
I fångenskap in i den bugt, som låg
Vid kusten af Sofalas rika länder,
Från hvilka guldet går till fjerran stränder.

74.

Se'n lemnas i Sanct Nicolai händer
Det lätta rodrets vård, som ditåt drog,
Der hafvet dånade mot klippestränder,
Det ena och det andra skeppets bog;
När hjertat, — der sig hopp, sig fruktan tänder —
Som sådan lit till bräcklig plankan tog,
Och ofta gäckadt, nu af tvifvel tryckes,
Utaf en ny, en fröjdfull syn hänryckes.

75.

Ty då så nära vi till kusten hinna,
Att berg och dalar våra blickar nå,
Vi se en flod mot hafvets sköte rinna,
Der spända segel fram och åter gå;
Det var en fröjd, i sanning stor, att finna
Här menniskor, som seglens bruk förstå;
Ty dessa kunna — så vi glade tänkte —
Oss skänka nyheter, dem de oss skänkte.

76.

De syntes stå, fast Æthioper alla,
Dock i förbindelse med bättre land;
Och när vi hörde deras stämmor skalla
Ljöd ett arabiskt ord för oss ibland;
Kring deras hufvu'n lena dukar falla,
Af bomull väfda med en konstrik hand;
Och fina azurblåa bälten dölja
Hvad blygsamheten manat dem att hölja.

77.

På svag Arabiska vi snart förnimma,
— Martitz förstod, fast illa sagdt, det bra —
Att ofta skepp kring deras kuster simma,
Som lika storlek med de våra ha,
Ifrån det land, som först ser dagens strimma,
Dithän, der kusterna mot syd sig dra;
Och att de se'n från syd mot östren fara,
Der äfven hvita menskor skulle vara.

78.

Rätt hjertligt här oss detta folk förnöjde,
Men nyheterna likväl ännu mer.
Då mycket gladt vid denna flod vi röjde
Jag åt den namn af «*goda tecken*» ger.
På flodens strand en pelare vi höjde,
— Jag sådana till märken medhaft fler —
Med namn af Englen, som följaktig varit
Tobias förr, då han till Gabel farit.

79.

Från mudder, tång och ostronskal vi rena
Och från allt styggt, som hafvets afgrund kläckt,
Vår flotta nu, hvars kölar på den sena
Och långa färden all slags smuts betäckt;
Af våra värdar, som så väl oss mena
Och på sin glada ö vår kärlek väckt,
Vi rik tillförsel alla dagar vinna;
Ej svek, ej list bland detta folk vi finna.

80.

Men ej blir hoppets ljufva fröjd, vi äga
På dessa stränder, länge ren och fri;
Med nya slag vet Nemesis uppväga
Snart denna sällhet, som vi lefva i;
Så himlens makter sina lotter pläga
Fördela; med det vilkor födas vi,
Att sorgen har varaktighet allenast;
Men allt det lyckliga förändras genast.

81.

En ryslig sjukdom, bland oss gängse vorden,
Den svåraste jag sett, snart mången man
Ryckt bort, som, fjerran skild från fosterjorden,
I fremlingslandet grafvens hvila fann;
Hvem, som ej sett det, tror mig väl på orden?
Att tandköttet greps så ohyggligt an;
Att det sågs växa till en hisklig svulnad,
Och hastigt öfvergick till var och bulnad,

82.

Som börjar med olidlig stank oss plåga.
Snart luften deromkring förpestad är.
Ej fanns en skicklig läkare att fråga;
En god chirurg fanns ännu mindre der;
Af blott instinkt nu många dristigt våga
En kur: man bort det ruttna köttet skär,
Som om det vore dödt, och rätt man gjorde;
Ty den dog säkert bort, som det ej torde.

83.

Och nu för alltid lemna vi de kära
På fjerran kust i dödens djupa blund,
Som på vår färd fått lida och umbära
Med oss så ofta uti farans stund.
Hur grafven dock för hvarje kropp är nära!
Hvar hafvets våg och hvarje kuller rund,
Om hemma eller borta, likväl äger
För hvarje ädelt stoft ett hviloläger.

84.

Så flottan ut ur hamnens hägnad skrider
Med mera hopp, men mera sorg också.
Längs kusten ner för sagta vind den glider,
Att någonstads en önskad kunskap få.
Vid Mozambique den ankrade omsider,
Hvars falskhet och hvars ilskna ränker då
Du känner r'en, som ock Mombazas djerfva
Och svekfulla försök, att oss förderfva.

85.

Tills himlens nåd gaf ljus åt våra öden,
Och trötta flottan till din hamn blef sänd.
Till helsa sjukdomen, till lif blef döden
Af din omvårdnad, mild och ljuslig, vänd;
Här vederqvicktes vi, här glömdes nöden,
Här gafs en tankens hvila, förr ej känd;
Och nu o Konung! om du hört allt detta,
Jag hunnit allt, hvad Du mig bad, berätta.

86.

Döm nu o Kung! om någon här på jorden
Än företog en färd, så svår, så lång?
Æneas ej; Ulyss, som lade orden
Så väl, så fjerran kring drog ej en gång!
Af hvem är hafvets rymd än spejad vorden,
I hopp om ännu mer af skaldens sång,
Till åttondelen af den jag, ledsagad
Af kraft och konst, sett och vill se uppdagad.

87.

Han, som så druckit Aganippens vätska,
Att Rhodus, Argos, Smyrna, Colophon,
Chios, Athen och Salamis stridt hätska,
En sällsam strid, om äran af en son;
Och han, som gått Roms äretörst att läska
Med ryktet af en sång, hvars guda-ton
I slummer Minci vilda vågor lullat,
Då sväld af stolthet Tiberns bölja rullat;

88.

Må sina hjeltar de i smickrad dager
Framställa, höljda af all sångens prakt;
Och dikta Polyfemer, Circer, Mager,
Sireners sång med all dess tjusningsmakt;
Hur hjelten ur Ciconers våld sig drager;
Hur allt hans folk, som i en fjerran trakt
Af Lotos smakat, mist sitt hem ur hågen,
Och huru Iotsen drunknade i vågen.

89.

De dikte vindar, som ur säckar brutit,
Förälskade Calypfers trånadslott,
Harpyers gift på hjeltars spis nedgjutet,
Och lefvande, som ned till Stygen gått;
Allt detta är, fast sången det omslutit
Med en oändlig glans, dock fabel blott,
Och öfverstrålas vida af den sanning,
Jag framställt ren och fri från diktens blandning».

90.

Af Amiralens tal hvart ord att fånga
Med spänd uppmärksamhet enhvar befanns,
Då han, som hänryckt alla, slöt sin långa
Berättelse om stora bragders glans.
Nu kungen prisar folket, som så många
Idrotter öfvat båd' till sjös och lands,
Och dess Regenter, som så hjeltemodigt
Bestått i månget krigståg, vildt och blodigt.

91.

De hörda bragder alla nu berätta
Emellan sig; — enhvar den störst han tror; —
Men ingen af dem kan sitt öga mätta
Att folket se, som från så fjerran for;
Men unge Deliern sin vagn, den lätta,
Förr illa styrd utaf Lampecias bror,
Till Thetis boning styr, der ljuft han rastar;
Och Kungen hem till sitt palats nu hastar.

92.

Hur ljuft är ett beröm oss rättvist gifvet!
Hur gläds den, som sin bragd besjungen fann!
Hvad stort och herrligt fäderna bedrifvit
Det vill, och mer, en ädel son ock han.
Afunden, tänd af andras rykte, drifvit
Till väldiga bedrifter mången man;
Den, som med tapper dåd sig utmärkt, väcktes
Helt visst af lagren, som åt andra räcktes.

93.

Achillis stora bragder ej så dyra
En Alexander för sitt hjerta fann,
Som hjeltens sångares klangfyllda lyra;
Blott *den* han prisar, *den* åstundar han;
Miltiadis trofé har snilletts yra
Och afund hos Themistocles tändt an,
Som sagt sig ingenting mer varmt begära,
Än att en skald besjög hans bragders ära.

94.

De sjötågen, — det Gama tror bevisat —
Som ha med skaldens sång kring verlden gått,
Ej så förtjent, att man dem högt har prisat,
Som *hans*, som jords och himmels undran fått;
Väl! — men den hjälten, som sin ynnest visat
Med ära, låf och skänkens rika mått,
Stämt Mantuanerns lyra, att den klingat
Æneæ låf och Romas namn bevingat.

95.

Vårt Lusitanien och Scipioner
Och Alexandrar och Cesarer har;
Men konstens milda makter sina throner
Der än ej rest, och råheten är kvar;
Octavius styrt hundratals nationer;
Dock skref han vers med sirlig hand och klar;
Ej undrar Fulvia, att hennes maka
Kan för Glaphira henne sjelf försaka.

96.

Då Cesar hela Gallien betvingar,
Vek ej för vapnens allvar konstens ans;
Än för han pennan, än han lansen svingar;
Hans tal, likt Ciceros, var kraft och glans;
Och Scipio, hvars hjeltenamn har vingar,
— Man vet — i skådespel erfaren fanns;
Och Alexander sin Homerus saknat
Ej vid sin hufvudgård, hvar gång han vaknat.

97.

Så ingen stor härförare har gifvits, —
Om Grek, om Romare, om än Barbar,
Som ej af lust till konst och lärdom drivits;
I Portugal det endast fallet var.
Det har ock ingen skald, ty sångarlifvets
Nedsatta pris allt anlag nedtryckt har;
Och sången ibland oss har inga vänner.
Den älskar konsten ej, som konst ej känner.

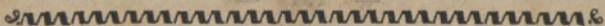
98.

Och därför, — ej naturen har skuld — man finner
Hos oss ej en Virgil, ej en Homer;
Ej uppstår, om ej seden snart försvinner,
Här en Æneas, en Achilles mer;
Hvad värre är, nationen sjunka hinner
Till sådan råhet snart och vildhet ner,
Att allt, hvad stort är, den ej mera skattar,
Och skaldens sång och tänkarns ord ej fattar.

Sin tack må Gama Muserna hembära,
Att de, af kärlek till sitt fosterland,
Hans namn, hans sjötåg, hans bedrifsters ära
Och mödor sjungit högt från strand till strand;
Ej han, ej någon af hans namn så nära
Och varmt med sig Calliope förband
Och Tajos Nymfer, att de därför bringat
Den gyllne lyran, som hans bragder klingat.

Blott broderkärlek och behof att gifva
Ett värdigt låf åt Lusi son, hvar gång
Han verkat något stort och herrligt, drifva
Tagiderna till varm och klangfull sång;
Må ingen då, den höga planer lifva,
På ärans ban gå fram med tveksam gång;
Ty på hvad väg hans stora mål än räcket,
För honom aldrig minnets fackla släckes.

Sjette Sången.

1.

Ej hednakungen vet, hur han skall finna
Nog fester upp för hjeltarne hvar stund;
De Christnas Konung önskar han att vinna
Och med så mäktigt folk ingå förbund.
Han fann det tungt, att ödenas gudinna
Ställt fjerran skild från Europeisk grund
Hans thron, och ej den ställt, mer välbelägen,
Der Hercules för hafvet öppnat vägen.

2.

Med lekar, dansar, allt, som glädje sprider
Och fina tonen — i Melinda har,
Och munter fiskfångst, som i fordna tider
Antonii fröjd hos Cleopatra var,
Dag efter dag bort under löjen glider
Bland fester och banketter alla dar;
Då på de rika bord jemnt nya rätter
Af frukt och fogel, kött och fisk man sätter.

3.

Men Gama fann ej rätt att längre dröja,
Helst vinden manande från stranden drog;
Snart verksamhet var bland hans folk att röja,
Från land man munförråd och lotsar tog;
Ej vill han stanna mer, han än att plöja
Af hafvets salta rymd har mycket nog;
Han går farväl den gode Hedning säga,
Som ber, att evigt deras vänskap äga,

4.

Och att de ofta på hans kust må landa.
Hans hjerta gläds att deras flotta se;
Hans högsta önskan är att gå tillhanda
Med allt sitt välde hjeltar såsom de.
Så länge kroppen lifvas af hans anda
Vill lif och krona han till offer ge
Åt en så god monark, åt folk så höjda;
Och högt vid sin uppoffring dock sig fröjda.

5.

Se'n Gama sagt ett ömt farväl med lika
Förbindlighet, han hissar seglen opp,
Och styr mot morgonrådnans land, de rika,
Det länge sökta målet för bans hopp;
Den lots han fått har ingen lust att svika;
Men trofast leder flottans snabba lopp.
Snart Gamas blick af landet afsked tager;
Så trygg kom han ej dit som dän han drager,

6.

Re'n seglande bland Orientens vågor,
På Indiens haf, han ser det läger, der
Hvar morgon solen föds i purpurlågor;
Re'n närmas målet för han själs begär.
När Bacchus ser, tänd af sin afunds plågor
Hur nära Lusi folk sin lycka är,
Den välförtjenta, han af vrede brinner,
Förbannar, rasar, all hans sans försvinner.

7.

Han såg den dom, som hela himlen fällde.
«Rom skall i Lisabon på nytt uppstå.»
Och fåfängt kämpas mot det höga välde
Hvars vilja styr, trots alla, allt ändå!
Förtviflad ändtlig från Olympen ställde,
Han ned sin färd, att hjälp på jorden få!
Steg i det våta rikets hof till Drotten,
Som, då allt skiftats, fått af hafvet lotten.

8.

I djupsta djupens svalg, de underbara,
Der hafvet gömmer sig på klippig grund,
Der vågen stiger upp, att vildt besvara
Den vreda storm i raseriets stund;
Der bor Neptun och hafvets gudaskara
I täcka Nereiders glada rund;
Der vattnet rum för dessa städer gifvit,
Som ha de våta Gudars hemvist blifvit.

9.

Han såg det djup, som än ej öga röjde,
Der marken fint och skäradt silfver var;
På öppna planen höga torn sig höjde
Ut af christall, igenomskinligt klar;
Ju närmare dess skimmer ögat dröjde,
Ju mindre säkert för sin tro det var:
Är det christall, som så med glitter prålar;
Är det ej förr demanters prakt, som strålar.

10.

Guldtimrade de höga portar pråla
Med perlor, musslans döttrar, sirligt prydde;
På gyllne grund de sköna bildverk stråla;
Vid dem ur Bacchi uppsyn molnet flydde.
Först konstnärn lät den gamle Chaos måla,
Hvars anlet, skiftande, förvirring tydde;
Lät ock de fyra elementer bilda,
Som alla verka; men till sysslor skilda.

11.

Der öfverst lät han plats åt elden gifva,
Af annat ämne ej i rymden närd,
Hvarfrån den sänks, att alla väsen lifva;
Sen af Promethei stöld den gafs vår verld;
Närmst denna lät han platsen luftens blifva,
Den svälvande, som dock fått sig beskärd
En omotståndlig makt, den ingen stänger;
Nej allt, om varm, om kall, den genomtränger.

12.

Han jorden lät på bergens grund sig stöda,
I gröna örter klädd och blommors prakt,
Hon lifvet gaf och en skiljaktig föda
Åt alla djur, som hennes sköt frambragt.
Det klara vattnets silfverformer flöda
Framslingrande i hvarje jordens trakt;
Det föder tusen skilda slag af fiskar,
Och med sin vätska hvarje kropp förfriskar.

13.

Afbildadt kriget stod, det oerhörda,
Då de Titaners hop mot Gudar stred;
Och Typhon vred sig under Ætnas börda,
Som hvirflande eldflammor kring sig spred;
Der stod Neptun, då han, att seger skörda
I strid med Pallas, stött mot jorden vred
Sin treudds kraft, och hästen blef oss gifven;
När Pallas gaf den fredliga oliven.

14.

Vid dessa ting den vrede Bacchus gjorde
Ett litet dröjsmål blott, och snart han är
I slottet hos Neptun, som, då han sporde
Hans ankomst, gick att emottaga der
Vid portarna sin gäst, som hedras borde;
Der stod Neptun, åtföljd af nymfers här,
Som se med en förvåning utan like,
Att vinets Gud besöker vattnets rike.

15.

«Må, o Neptun! — han sade — det ej falla
Dig undransvärdt, att här du Bacchus ser;
Ty lyckan, nyckig, orättvis mot alla,
Sig äfven afvog mot de stora ter:
Men sänd, att hafvets Gudar sammankalla,
Förru jag — om du vill höra — talar mer.
Mitt tal skall stora olyckor vidröra:
Ett ondt, som alla rör, må alla höra.»

16

Neptun, som anar re'n att få erfara
En sällsam sak, afsänder strax Triton,
Att sammankalla vattnets Gudaskara,
Som rest, en här, en der, sin herrskartron.
Triton, som skröt och yfdes af att vara
Neptuns och hafsnymfens Salacias son,
Var svart och ful och en groslemmad sälle,
Sin fars kurir, som tuben fått, den gälle.

17.

Hans bröst och skuldra utaf hår betäcktes
Från skägg och hufvud, fyllde utaf slamm;
Och vattnet dröp af dem; ej nånsin räcktes
— Det såg man klart — dem tukten af en kam;
Och svarta snäckor, som af hafvet kläcktes,
Bland hårets långa tofvar skymta fram;
På hjessan nyttjar han, ej fin i valet,
En mössa ej, men af en krabba skalet.

18.

Att lätt med simtag vågen genomvandra
Omslöts af ingen drägt hans nakna kropp;
Der hvimlar i dess ställe om hvarandra
Af hafvets smärre djur en tallös tropp,
Af krabbor, kräftor och af flera andra,
Som under Febi strålgans växa opp,
Hafsostron, måsshöljd mussla, brokig snäcka,
Som alla sina ryggar skalbetäcka.

19.

Re'n låter han mångvridna snäckan skalla,
Med all sin kraft bevingar han dess ton;
Den flög, ett ilbud, att till samling kalla,
Från en till annan hafvets region;
Knappt ljudet hörs, förrn hafvets Gudar alla
Sig ifrigt skynda till den Gudens thron,
Som murarne kring Ilium uppförde,
Dem sedan Grekens raseri förstörde.

20.

Af söner och af döttrar åtföljd rastar
Ej på sin ditfärd Gubben Ocean;
Och Nereus ock med makan Doris hastar,
Som hafvet fyllt med nymfer, dit sin ban;
Sin herdestaf Profeten Proteus kastar,
Sin hafshjord lemnande på betets plan,
Och kommer äfven, fast hans siarsnille
Insåg förut, hvad fadren Bacchus ville.

21.

Från annat håll Neptuns Gemål, den täcka,
Kom, — Celos barn, som han med Vesta fått, —
Så skön, så mäktig att beundran väcka,
Att hafvets vrede för en blick förgått;
Och dyrbart klädd, fast henne sågs betäcka
En fin och genomskinlig slöja blott,
Ut af hvars skir dess lemmar svagt förhöljas; —
Så mycket skönt gafs ock ej för att döljas.

22.

Som rosen skön sågs Amphitrit anlända,
— Det vore illa om ej hon der fanns! —
Följd af Delphinen, som förmått att tända
Dess hjertas eld, att af Neptun hon vanns;
Hur hennes blickar, hvart sin makt de vända,
Beherrska allt, besegra solens glans;
De båda hand i hand tillsammans foro,
Ty begge samma mans Gemåler voro.

23.

Och Ino, — hon, som fordom blef Gudinna,
Då makens raseri hon undångått, —
Kom med sin sköna son, som skulle hinna
Med namn af Gud till Gudars sälla lott:
Nu lekte han på strand, dit han att finna
De sköna musslor före modren gått;
Men stundom, bäst han lekande sågs springa,
Han flög att Panopeas hals omslinga.

24.

Och Guden, — som, född menska, fordom blifvit
Utaf en kryddas kraft förvandlad se'n
Till fisk;- en olycka, som honom gifvit
En rik ersättning, Gudaglorians sken, —
Kom gråtande det svek, som Circe drifvit
Med hans så kära Scylla, skön och ren,
Som älskat honom; men det gjorde båda,
Och gäckad kärlek till allt ondt kan råda.

25.

Re'n alla sig i salens rund befinna,
Den stora, ädla, gudatimrade,
Der ljufva rökelsers vällukter brinna;
Arabiens ambra doftar ej som de.
På rika soffor satt re'n hvar Gudinna
Och på Christallethroner Gudarne.
Sitt helsningsord åt alla fadren sade,
Som Thebes stora son vid sidan hade.

26.

Då bullret utaf helsningar, så ömma
Och många, lagt sig re'n i Gudars sal,
Begyinner Bacchus ur sitt hjertas gömma
Framdraga orsaken till sina qval;
De mörka moln, som öfver pannan strömma,
Bevittna känslor utan mått och tal.
Han blott, att vildt på Lusi folk fullborda
Sin ilskas afsigt, tog nu så till orda:

27.

«O Kung! hvars makt från pol till pol betvingar,
Af hafvets vilda rymd hvar region,
Du, som hvart folkslag under solen tvingar
Och sätter gränser för hvar jordens thron;
Du fader Ocean, som huldt omslingar
Med väldigt famntag hvarje verdens zon,]
Och hvars rättvisa domar föreskrifva,
Att hvarje folk inom sin sfer skall blifva!

28.

Och j, hafsgudar! som ej än tillgifvit
Den minsta skymf mot eder stora makt,
Af hvilka ingen än ohämnad blifvit,
Som genomdrog ert rike trakt från trakt,
Hvad har till denna sorglöshet er drifvit?
Hvad har i edra hjertan vekhet lagt,
Och gjort af all er stränghet er förgätne
Mot menskor, svaga, och likväl förmätne?

29.

J sett dem trotsa himlens allmakts lagar
Och storma fästet i sitt öfvermod!
J sett hur menskan djerft med seglet jagar
— Ursinnigt infall — öfver haf och flod!
J sett och ännu se vi alla dagar
En sådan stolthet och tilltagset mod;
Att haf och himmel innan kort besegras,
Och vi bli menskor, de till Gudar stegras.

30.

J sen, att denna svaga menskoskara,
Som af en min vasall sitt namn har fått,
Med öfvermod och stolthet, trots all fara,
Mot er, mot mig, mot hela verlden gått;
J sen dem nu ert vilda haf befara,
Hvad Romas stora folk ej ens förmått;
J sen dem gå i edra regioner,
Att härja allt och splittra edra throner.

31.

Jag såg, då Mynier sitt roder stälde
Och första vägen bröts till edra hem,
Hur Boreas och Aquilo sitt värde
Förenat med de andras strax mot dem;
Då vindarne, fast icke dem det gälde,
Fördrogo ej en oförrätt, så slem,
Hvad viljen j, som det tillhör att hämnas? !
Hvad hoppens j! skall längre tid dem lemnas?

32.

Ej vill jag, Gudar, komma er att mena,
Att blott för er skull jag från himlen gått;
Ej skymfens smärta gäller er allena,
Den gäller äfven mig i lika mått;
Ty all den glans, man sett mitt namn förtjena,
Den hyllningslager jag af verlden fått,
Då Indien vunnits af min segerlycka, —
Allt vill det djerfva folket mig frånrycka.

33.

Ty Gudars Gud och ödet, hvilka länka,
Som bäst dem synes, allt i denna verld,
Bestämt, att dessa hafvets hjeltar skänka
En större ära, än förr blef beskärd;
Här kunnen j, o Gudar, då betänka,
Att ondskan ock är i Olympen lärd;
Sen då, hur ingen undfår mindre ära,
Än den, som mest har skäl att den begära.

34.

Derför att lindring i min smärta vinna,
Jag hit ifrån Olympen mig beger;
Att här — hvad himlen mig förnekat — finna
Min Gudomsära hyllad än bland er.»
Mer vill han säga; men hans tårar rinna
Med störtadt lopp ifrån hans ögon ner
Och hämma talets bruk, — dock med detsamma
Hos vattnets Gudar tändes vredens flamma.

35.

Den vrede, som i Gudars hjertan tänder
Sig nu med ens, ej lemnar någon tid,
Att man till välbetänkta råd sig vänder;
En dyrbar stund förspildes ju dervid.
Till Æolus Neptun ett ilbud sänder
Att strax han lösa må till väldig strid
De starka stormarne med vilda hågen,
Att alla skepp må sopas bort från vågen.

36.

Väl hade Proteus velat anbefalla,
Hvad han nu ansåg för det bästa val;
Helt visst ett djuptänkt ord — så trodde alla —
Ty siar-anden bodde i hans tal;
Men plötsligt hörs ett sådant buller skalla
Bland Gudasamlingen i höghvälfd sal,
Att Thetis röt — som nu af vrede sjuder: —
«Neptunus må väl veta hvad han bjuder!»

37.

Re'n lät Hypotades befallning gifva,
Att öppna strax den starka fängselport
För vindarne; hans ord de vilda lifva
Mot Lusi folk, så modigt och så stort.
Strax jord och himmel nattomhöljda blifva;
En sådan storm ej förr en dödlig sport.
Allt mer dess kraft tilltager och dess ifver,
Den hus och torn och klippor nederrifver.

38.

Då man på hafvets djup beslutat detta,
Såg man den trötta flottan på dess yta
Sin långa väg med sakta vind fortsätta
Och glad på lugna vågor framåt flyta.
Vid östra himlaranden ej den lätta
Solvagnen börjat sina strålar bryta;
Den första vakten gick till ro; den andra,
Ur sömnen uppväckt, till sin plats sågs vandra.

39.

Betvungne utaf sömn och illa väckte
De kommo gäslande; för nedtyngd kropp
De sökte stöd vid rårna, svagt betäckte
Emot den skarpa vind, som blåste opp;
De sina lemmar ruskade och sträckte
Och gnedo ögat, fullt af sömnens hopp;
Man ändtlig medel deremot använder,
Och nu berättas sagor och legender.

40.

»Hur — sade en — skall bäst nu denna stunden,
Som är så tråkig eljest, göras kort,
Om ej med muntra sagor här i runden,
Som kunna jaga sömnen från oss bort?»
Då sade Leonard, som jemnt i munden
Sin kärlek bar och fann allt annat torrt:
«Jag vet ej bättre, för att tiden lätta,
Än kärlekssagor för hvarann berätta.»

41.

«Det duger icke — hörs Velloso svara —
Att orda i sin nöd om kärlekssvek;
Ty hafvets möda och dess jemna fara
Fördrar ej kärleken; den är för vek.
Nej hellre krig må samtalsämnet vara;
En rask, allvarlig, blodig vapenlek;
I mod och kraft vi vilja själen öfva,
Ty, tro mig, mod och kraft vi bäst behöfva.»

42.

Så tycka alla och en hvar nu beder
Velloso komma med en saga fram;
Väl! — sade han — «men ej jag vill för eder
Berätta fabler blott och nyhetskram;
Nej — jag en gammal tafsla för er breder;
Men lärom hjeltars hvärf af hjeltars stam;
Om tappre landsmän vill jag er förtälja,
Och må vi nu de tolf af England välja.

43.

Då Johan, Pedros son, i starka händer
Höll rikets tömmar mildt och välbetänkt,
Se'n han betryggat sina glada länder
Mot grannars makt, som fridens lycka kränkt:
Har i det kalla England, kring hvars stränder
Jemnt Boreas strör sin snö, Erinnys sänkt
Ett tvedrägtsfrö, att vilda strider nära,
Och att vårt Portugal må skördar ära.

44.

En dag vid Englands hof dess Herrar lifva
Hofdamerna upp till en häftig tvist.
Som vredens flammor tändt; blef den att kifva,
Blef den på allvar väckt, vet man ej visst;
Nog af, Hofherrarne den satsen drifva,
— Ty på förmättna ord de ej ha brist —
Att damer, lika dem, ej nog af ära
Besuto, för att namn af Damer bära.

45.

Om någon Riddare med vapenvana
Sig att förfäkta deras sak erböd,
På öppna fältet eller rännarbana
Han möte dem, att finna skymf och död;
De svaga qvinnorne, ej nånsin vana
Vid sådan smälek, kände i sin nöd
Sig sakna krafter sjelfva; därför vände
De sig, att söka skydd, till vän och frände.

46.

Men, då fienden råkade att höra
Till Rikets store, ingen enda fans
Af slägt och älskare, som vågar föra
Till Damernas försvar en väldig lans;
Med sköna tårar, mäktiga att göra,
Att hela himlens Gudaskara vans
För dessa anleten af alabaster,
De alla gå till Hertig af Lancaster.

47.

Han var en mäktig man, som fordom fäktat
Med Portugiserna mot Spaniens här,
Och funnit hvad de ädle hjeltar mäktat,
Hur dem benägen deras stjerna är;
Han äfven sett — då deras Konung äktat
Hans dotter, som, för hjeltens hjerta kär,
Höll segrarn fängslad i det lena bandet, —
Hvad kärleken förmådde i det landet.

48.

Sjelf vill han icke deras kämpe vara,
Att ej ett uppror väcka i sitt land;
Men — sade han, — då jag slogs, att försvara
De Portugisers rätt vid Ebros strand,
Fick jag hos dem ett sådant mod erfara,
Och sådan ädel Riddaräras brand,
Att endast de — hvad jag kan tycka — mäktas
Mot eld och svärd att eder sak förfäkta.

49.

Och kan det, stackars Damer, tjena eder,
Gesandter strax till Lusitanien gå;
Med artigt bref dess hjeltar fint jag leder
Till att er lidna oförrätt förstå;
Men skrifven j ock edra känslor neder
Med kärleksvarma ord, som allt förmå;
De vete edra tårar; der allenast
J fån — jag tror — ett kraftigt bistånd genast.

50.

Så var den vise Hertigs råd, och redan
Han nämnt för dem tolf tappre Riddersmän.
Att sin hvar Dam må få beslöts, emedan
De äfven voro tolf, bestämman den
Förmedelst lottning; sagdt och gjordt; och sedan
Enhvar fått namnet på beskyddaren,
De skrefvo strax, sin sak att anbefalla,
Enhvar till sin och Hertigen till alla.

51.

Gesandterne re'n ärendet meddelat.
Af fröjd dervid det hela hof genljöd.
Den store Kungen sjelf nu hade velat
Gå främst, men majestätet det förbjöd;
Och samma lust de hofmän alla delat;
Med varmt begär enhvar sig nu erbjöd,
Och blott till lycka synas de bestämde,
Som Hertigen till stridens kämpar nämnde.

52.

Att i den trogna stad, der, enligt saga,
Det stora namnet Portugal uppstod,
Ett skepp skall redas, att till England draga,
Bjöd han, som stark vid statens roder stod.
De tolf med hast sig nu i ordning laga
Och rusta ut sig enligt smak och mod,
Med vapen, hjälm, valspråk, lätta plymer,
Och hästar och mångfärgade costymer!

53.

Re'n de, som till det ädla företaget
De Hertiglige brefven föreslå,
Utaf sin store Konung afsked tagit,
Att från den mångberömda Douro gå;
Enhvar i detta tappra Riddar-laget,
Har lika skicklighet och kraft också;
Men en som namn utaf Magriço hade,
Nu så till sina vapenbröder sade:

54.

«Kamrater! önsknigar se'n länge buros
Hos mig, att andra länder se en dag,
Och strömmar fler än Tajos blott och Douros,
Och folk olika oss i bruk och lag;
Tills nu de kära planer jemnt afskuros.
Vår jord har under dock af tusen slag!
Nu vill jag se dem, må till lands jag fara!
Jag er i England skall till mötes vara.

55.

Görs det beslut jag fattat ej utförligt
Af den, som lifvets gränser innehar;
Om jag ej mötte eder som tillbörligt,
Att sakna mig en ringa saknad var;
För eder kraft blef likväl allting görligt;
Men om en inre röst mig ej bedrar,
Ej berg och flod och lyckans nyck förmena
Mig att med eder åter mig förena.»

56.

Så sagt han famnar vännerna och skrider
Till affärd ändtlig; re'n han genomhann
Castilien, Leon, — der i vilda strider
Hans hemlands Mars så mången seger vann, —
Navarra och Pyrenes berg omsider;
Här Spanien värn och gräns mot Gallien fann;
Sen han allt herrligt sett i Frankriks välde
Till Flanderns stora hamn sin väg han ställde.

57.

Dit anländ, många dagar hjelten dröjde,
— Var det med afsigt, var en slump det blott —
Men de glorrika elfvas sällskap plöjde
Den kalla Nordsjöns runda vågor brådt.
Snart stego de på Engelsk strand förnöjde,
Och r'en till Londons stad de alla gått,
Der Hertigen mottog dem glad med fester,
Och damerna upplifvade hans gäster.

58.

På utsatt dag och plats de tappre träda
Mot tolf af Englands bästa kämpar opp,
Som, skyddade utaf sin kung, framträda
I stål beklädda ifrån tå till topp;
Men damerna vid anblicken sig gläda
Af Portugisens käcka Riddar-tropp;
Den kommer klädd i brokig prakt och siden
Prydd med juveler och med gyllne smiden.

59.

Men hon, till hvilkens skyddsman lotten ställde
Magriço, som ej kom, tog sorgdrägt på
Derför, att ingen Riddare nu fällde
Till hennes skydd en väldig lans också:
Fastän de elfva sagt, att, om det gällde,
Blef ärendet uträttadt nog ändå,
Och segrens krans åt damerna dock vriden,
Om två, om tre än saknades i striden.

60.

På upphöjd skådeplats kring Kungen sällas,
Der på en thron han satt, re'n hofvets prakt;
Nu tre mot tre, mot fyra fyra ställas,
Som ödet vill och lotten förelagt;
Ej sol'n från Tajos trakt till Bactri källas
Sett än af andra tolf en väpnad makt
Så stark, så tapper, som de tolf, som hvälfva
Sin hjelteblick mot Lusitaniens elfva.

61.

De hästar tugga gyllne betselstänger
Och blicka vildt omkring åt hvarje kant,
Och solens glans från vapenglansen tränger
Tillbaka, skimrande, som från demant;
Stridskraftens olikhet ej blifver länger
För folkets spejarblickar obekant;
Mot tolf blott elfva! — men med ens bland alla
Ett väldigt jublande nu höres skalla.

62.

Nyfiket allas blickar voro vände
Hän åt det håll, der jublet först uppstod;
Och se! en väpnad Riddare anlände,
Till vapenlek beredd, på gångarn god.
Han helsande på Kung och damer vände
Sig till de elfva, och med glädtigt mod
Dem famnande i deras led sig ställde;
Magriço svek ej nånsin då det gälde.

63.

Då Damen hört, att han, som nu uppträdde,
Var den, som tagit hennes sak sig an,
Hon glad en drägt af Helles djur iklädde,
Som mer än dygden pöbelns aktning vann.
Re'n med signaler stridstrumpeten glädde;
Hvart Riddarhjerta vid det ljudet brann;
Nu sporras hästarne och gnistor stänkas
Kring deras fjät, och alla lansar sänkas.

64.

Och marken gungar, berg och dalar skalla
Vid detta anfall, som med vildhet sker;
Och hjertat bäfvar hos de andra alla,
Och fröjden plats för ängslig fruktan ger;
Här sågs en häst till jord med ryttarn falla,
Der föll en ryttare från hästen ner;
Här färgas rustningen af blodets droppar,
Der en hjelmbuske på en hästländ hoppar;

65.

Här sömnens tyngd, den eviga, belastat
En, som från lif till död gjort resan snar;
Och här en herre utan häst framhastat,
Och der en häst, som utan herre var;
Snart Englands stolthet de från thronen kastat,
Re'n några Britter flykten räddat har;
De som dra svärd, se'n först de brutit lansar,
Ha mot sig mer än harnesk, sköld och pansar.

66.

Men att med många, stora ord beskrifva
De vilda hugg och stygn de gett och fått,
Tillhörer dem, som ödslande fördrifva
En dyrbar tid med drömda sagor blott;
Må det tillräckligt ljus åt eder gifva,
Att våra segrande ur striden gått,
Och lagerhöljde glädt sig att beskära
De täcka Damer segrarinnors ära.

67.

Främst af all fröjd den glade hertig sätter
Att fira dessa tolf af hjertans grund;
Det sköna Dam-förbundet sysselsätter
Nu jägare och kockar hvarje stund,
Att fägna rätt med tusende banketter
Tolfmanna-härn i glada festers rund,
Tills åter den, trött af att borta dröja,
Sågs mot sitt kära hemland vågen plöja.

68.

Dock har Magriço, hjelten, längre töfvat
Af lust att se hvad verlden äger stort.
Hans mod af Flanderns Grefvinna pröfvadt
Blef i en vigtig tjenst, han henne gjort;
Då han ej *nu* först segeryrket öfvat,
Vid Martis faror van, man äfven sport,
Att han i strid en fransman nederlade,
Och samma öde som Torquatus hade.

69.

En annan af de tappre tolf drog neder
Till Tyskland, der han fick en envigs-tvist
Med en bedräglig Tysk, som argt bereder
Hans undergång, men sveks af egen list.«
Då så Velloso talar, vakten beder,
Att han må återta den tråd han mist
Och säga först allt hvad Magriço gäller,
Se'n den i Tyskland ej förgäta heller.

70.

Men bäst de lyssnade att höra mer,
Hörs från en utkik välkänd pipa klinga,
Och straxt matroserna man väckta ser
Till sina arbeten med ifver springa.
På styrmans bud toppseglet tages ner,
Ty vinden börjar att sin fart bevinga,
Gif akt — han ropar — ty snart stormen går
Ur svarta molnet, som der borta står.

71.

Knappt seglet tagits in, förrn stormen bryter
På hafvet ut med en förfärlig fart.
«Storseglet stryken!» — styrmans stämman ryter
Med ökad kraft — «storseglet stryken snart!»
Men vredgad storm ej sin natur förbyter,
Ej väntar tåligt, tills det struket vardt;
Med våld han det i tusen stycken rifver,
Det let, som verlden splittrats af hans ifver.

72.

Nu folkets ångstrop steg mot himlabågen;
Allt var i bäfvan och förvirring sänkt.
Då stormen splittrat seglena och tågen
Och vattenmassor in i skeppet trängt!
"Vräk öfver bord! — opp! — kasten allt i vågen!"
Beslutsamt styrmannen dem böd och strängt;
"J andre pumpen raskt! — må ingen svika;
Vi annars ej den våta graf undvika."

73

De modige matrosor genast hasta
Till pumpen; men man knappt till verket tog,
Förr'n nya fruktansvärda vågor kasta
Med våldsmakt skeppet på en annan bog;
Ej trenne sjömän, raska och handfasta,
Att styra rodet äga styrka nog,
Fast taljor de än här, än der anbringa;
Men mot naturn's är' menskans krafter inga.

74.

Med sådan vildhet vindarne framsusat,
Att deras våld ej kunnat rasa mer
Då, när att störta Babels torn de rusat,
Det väldigt murade, i gruset ner.
På vågens toppar, som allt högre brusat,
Det stora skepp den lilla bilden ger
Utaf en liten båt, som alla stunder
Beundras därför, att den ej går under.

75.

Från Paul da Gamas skepp stormasten sopats,
Af stormens vilda vrede bruten af,
Och re'n af folket, djupt försjunkit, ropats
Till honom, som sitt lif för verlden gaf;
Nu från Coelho's skepp, der ångsten hopats,
Gick bön på bön ur rädda hjertans qvaf,
Fast styrmannen lät tidigt seglen berga
Ser man ej utväg der sitt lif att berga.

76.

Än flottan tycks sig öfver molnen häfva
På den förbittrade Neptuni våg,
Och åter ned med fogelns snabbhet sväfva
Så djupt, som om den hafvets afgrund såg;
Ty syd- och ost- och vest- och nordvind sträfva
Att splittra världens grund med vredgad håg;
Den svarta, hemska natt man upplyst finner;
Af flammors skimmer hela polen brinner.

77.

Från närbelägna stränder höres klaga
De sorgsna Halcyoners dystra sång;
Ej tiden kan den lidna sorg försvaga,
Som hafvets raseri dem gjort en gång;
Förälskade Delfiner hastigt jaga
I hafvets grottor in med livvadt språng;
Ty för ovädrets vildhet fly de skygga;
Ej tro de sig i hafvets afgrund trygga.

78.

Så vilda åskor blefvo ej beredde,
Då jättar förr Olympen storma tänkt,
Af svarte konstnärn's hand, som tillberedde
Den blanka rustning han åt sonen skänkt;
Så flammande ljungeldar voro sedde
Ej på den dag, då Jofur verlden dränkt,
Och hon af menniskor behöll blott tvenne,
Som ombytt stenar se'n till folk åt henne.

79.

Hur många berg den vilda våg försänkte,
Framstörtande i allt sitt raseri!
Hur många träd, som skygd i sekler skänkte,
Ryckts upp af stormen, lemnad lös och fri!
De starka rötter väl ej nånsin tänkte
Att kastade en gång mot himlen bli;
Ej heller djupets sand, att, upp ur gruset
Af hafvet slungadt, skåda himlaljuset.

80.

Då Gama ser sig hotas, att gå under,
Så nära målet för sitt kära hopp,
Brådstörtad än i vredgadt hafs afgrunder,
Än slungad opp mot skyn på vågens topp;
Och tror för sig de korta livets stunder
Re'n räknade, han fylls af ångest opp
Och faller ödmjuk för den starke neder,
Som det omöjliga förmår, och beder:

81.

«O Du! hvars thron omgifs af Englars skara,
«Hvars allmakt jord och haf och himmel styr,
«Som täcktes Israels hela folk bevara,
«Att genom vågorna det torrskodt flyr;
«Som räddat Paulus ur så mången fara
«Bland alla hafvets vilda äfventyr;
«Och skydd åt honom och hans söner gifvit,
«Som dränkta verdens andra stamfar blifvit.

82.

«Då fri jag gått ur fruktansvärda faror
«Bland Scyllers och Charybders raseri;
«Gått andra Syrters, dolda bankars snaror,
«Ett nytt Acroceraunium förbi;
«Vid målet nu med mina trogna skaror,
«Hvi öfvergifver Du mig nu! — O hvi!
«Då ej du kan förtörnas af vår möda,
«När i Din tjenst vi så af kärlek glöda.

83.

«Säll den, som ren för Africanska lansen,
«Den ilsket skärpta, dödens ära led,
«Der han bland Morerna i vapenglansen
«Med heligt mod för Christi lära stred!
«Med frejdadt namn och krönt af lagerkransen,
«Han går till sensta efterverlden ned;
«Han genom lifvets mistning lifvet vunnit'
«Och döden ljuf för dödens ära funnit.»

84.

Då så han talte, vindarne, som brottats,
Likt vilda tjurar, råmande enhvar,
Förökat stormen, som, se'n skeppen blottats,
Hemskt tjutande i tåg och tackel far;
Blixt efter blixt från vredgad himmel måttats
Med fasansfulla åskors knall; det var
Som om från axlen fästet nederglidit,
Och elementerna inbördes stridit.

85.

Men se! — sin strålgfans kärleksstjernan breder,
Solgudens förbud, re'n vid himlens rand;
Hon, dagens glada härold, blickar neder
Med vänlig panna öfver haf och land;
Gudinnan, som den huldans vandring leder,
För hvem Orion flyr med svärdets brand,
När varse hon den kära flottan blifver,
Af fruktan rörs, men ock af vredens ifver.

86.

«Här ser jag åter Bacchi arga ränker,»
— Hon sade, — «ej han dock skall föra ut
«Sin ilskna plan, ty allt hvad ondt han tänker
«Upptäcks dock alltid utaf mig till slut;»
Så sagt, hon ned till hafvets djup sig sänker,
På vägen dröjande en kort minut,
Att bedja sina nymfer ej förgäta
Kring deras pannor friska kransar fläta.

87.

Och kransar snart af skilda färger glöda
Bland gyllne lockar täflande i glans;
Man skulle trott der växte rosor röda
Ur verkligt gull vid kärleksgudens ans;
Med kärleksflammor ämnar hon utöda
Allt vildt, som hos de ilskna vindar fanns,
Och visar dem de kära, sköna tärnor,
Som framgå täckare än himlens stjernor.

88.

Så skedde ock; ty vindarne knappt hunnit
Att se dem, förr'n den kraft, det raseri,
Hvarmed de kämpat förr, med ens försvunnit;
Enhvar förvandlas till vasall från fri.
Det var som om de hand och fötter funnit
Af håret, skönt som strålljus, bundna bli.
Till Boreas, som hennes hjerta hade,
Den skönsta nymfen, Orithia, sade:

89.

“Tro vilde ej, att du kan mig inbilla,
*Att nånsin du af kärlek till mig brann;
“Ty kärleken är mild, vill ingen illa,
“Och vredens våld man ej hos älskar'n fann,
“Vill sådant raseri du strax ej stilla,
“Haf då ej minsta hopp; ty jag ej kan
“Dig älska mer, jag rädes dig allenast;
“Till fruktans ångst förbyts min kärlek genast.“

90.

Med samma ord skön Galathea blidkat
Den vilde Notus, ty hon kände väl,
När hon sin tjusningskraft mot honom idkat,
Hur lätt hon gjort den frie till sin träl;
Hvad skall han tänka nu? — re'n hoppet vidgat
Hans hjerta; fröjd berusade hans själ
Vid dessa ord, som hennes tankar tyda.
Hur kunde han väl dröja nu att lyda?

91.

På lika sätt de andra nymfer hinna
De andra älskarne att tysta ner;
Snart alla hylla kärlekens Gudinna
Och ingen rasar, ingen vredgas mer;
Då Venus ser, att de af kärlek brinna,
Om evig gunst hon dem ett löfte ger;
Nu de i Cypri hand en ed afgifva,
På denna färd att henne trogna blifva.

92.

Re'n morgonen sitt sken i bergen sprider,
Der Ganges rullar sorlande sin våg,
Och efter böljors svall och stormars strider
Var lugn på hafvet och i folkets håg;
Då det från höga mastkorgen omsider
Hörs skalla, att man land i fören såg.
Gladt ropar Melindanska lotsen äfven:
"Det är Calcutta, som vi se i stäfven!"

93.

“Det är helt visst det land j sträfvat hinna,
“Det sanna Indien, som j skåden der,
“Och önsken j ej mer af verlden finna,
“De långa mödors slut ej fjerran är“ —
Men Gama kan af fröjd sig knappt besinna
Så nära målet för sin själs begär,
På knä han sjunker, lyfter sina händer
Och i en tacksam bön till Gud sig vänder.

94.

Han tackar hjertligt Gud! — och intet under,
Ty han ej blott får se det kära land,
Som han har sökt så många rädda stunder,
Bland faror jagad, ifrån strand till strand;
Men äfven nu, då, hotad att gå under,
Han hopplöst sväfvat på förderfvets rand
Bland stormars raseri, han hjälp ej saknat,
Lik en, som nyss ur svåra drömmar vaknat.

95.

O! blott på farans skräckomgifna banor
Bland nöd och trångsmål och i manlig strid
Tillkämpas under ärans ädla fanor
Odödligt namn och lagerskuggad frid;
Ej med att endast stödd på gamla anor,
På murket stamträd från urminnes tid
I veklig ro på gyllne bädd sig sträcka,
Den Moscoviters zobelpelsar täcka.

96.

Ej med banketter, yppiga och rika,
Med tomma resor, gjorda att förströ,
Och tusen nöjen, ej hvarandra lika,
För hvilkas gift de ädla krafter dö;
Och ej med lustar, som för lustar vika,
Dem lyckan vet i veka hjertan strö,
Som smickra blott och tåla ej förvandling
Till lust för någon stor, heroisk handling.

97.

Men med en väldig hjeltearm att vinna
En ära, den med skäl vi kalla vår;
Att klädd i hamradt stål i striden brinna,
Att kämpa mot ett haf, som vredgadt går;
Att käckt bestå, då intet skydd vi finna
I sydpols trakt, der isad kyla rår,
Att lifvet nära med förderfvad föda,
Som knappt kan kryddas af all arbetsmöda.

98.

Att med en min, af ingen skräck förvriden,
Med sansad uppsyn, oförställd och klar,
Stå fast, då kulan hviner het i striden,
Och arm och ben från närmsta granne tar;
Så danas i vårt bröst en kraft med tiden
Höjd öfver allt hvad stånd, hvad rikdom har;
Det stånd, den rikdom, som blott ödet gifver,
Som ej en rättvis lön för dygden blifver.

99.

Så ljuset sig i menskans själ förbreder,
Erfarenheten skaffar sans och frid;
Och lugn hon ser från sina höjder neder
På världens oro och dess lumpna strid;
Hon, der rättvisan statens roder leder
Och tar passionen ej till råds dervid,
Dock alltid, om hon än det ej åtrådde,
En utmärkt plats, som billigt var, uppnådde.

ANMÄRKNINGAR.

Första Sången.

- St. 1. Med Taprobana förstår Skalden sannolikt Ceilon.
- St. 4. Återgifves bättre sålunda:
J Tajos nymfer! för mig evigt dyra!
Som först min själ med snilletts eld bevingat,
Om alltid förr i glädtig skalde-yra
Min enkla sång till edert lof har klingat;
O! nu mig gifven mera högstämd lyra,
Och ädelt språk, fullt, rundadt, obetvingadt;
Ty Phoebus bjöd: «att eder flod skall bära
Ej afund mer till Hippocrenens ära.»
- St. 6. Med denna stance börjar skalden sitt tilltal till Konung Sebastian, åt hvilken han tillegnar sin hjeltedikt. Skalden benämner utan undantag alla Africanska folkslag Morer.
- St. 7. *Jag ser ditt vapen &c.* — Jemför 52:de stancen i 3:dje sången. Skalden hänsyftar på slaget vid Ourique år 1139, i hvilket Alfons slog fem Moriska furstar, och efter hvilken seger han blef af hären utropad till Konung. Dagen före slagtingen hade Christus uppenbarat sig för honom i en sky och lofvat honom seger. Till minne deraf upptog han ett kors i Riksbanneret.
- St. 11. *Rogert, Rodamont och Roland* äro hjeltar hos Bojardo och Ariosto.
- St. 12. *Nuno* (Nuno Alvarez di Pereira) Johan den förstes tappre fältherre, som särdeles utmärkte sig i det

krig, hvori Johan försvarade mot Spanien den krona, som Portugisiska folkets fria val lemnat honom, och mycket bidrog till den afgörande segren vid Aljubarota. — *Egas* (Egas Moniz) Alfons den förstes lärare och gouverneur. Hans samtida vän *Fuas*, (Dom Fuas Roupinho) blef i synnerhet namnkunnig för den undsättning, som han lemnade staden Porte de Mois, då den belägrades af Aben Juceph, Konung i Marocco. — *De tolf från England* — Jemför VI Sången, St. 42—67.

- St. 15. *Alfons den förste står der &c.* Alfons I Henriquez, med tillnamnet eröfraren, var Portugals förste Konung. Eröfringen af Lisabon år 1147, hvilken han verkställde med hjälp af Engelska Korsfararne, är en af hans mest lysande bedrifter. Han dog 1185, 75 år gammal, sedan han regerat 37 år. — *Och hans ur hvilkens segrar &c.* Konung Johan I, Pedro den stränges oäkta son, segraren vid Aljubarota år 1385. *Den andre Johan* var den kraftfullaste regent, som någonsin regerat Portugal. *Alfons III* regerade från 1248 till 1279; *Alfons IV*, 1325—1357 Dionysii son, var en tapper och krigserfaren Konung; men Inez de Castros mord är en outplånlig fläck på hans minne. Jemför 3:dje Sången St. 117—135. — *Alfons V* var beständigt betänkt på utvidgandet af sitt rikets gränser, lefde sin mesta tid i lägret och dog i pesten. Han regerade från 1438 till 1481.

- St. 14. De väldige Almejder och Pacheco
Och Castro, Alhuquerque &c.

Dessa voro de Portugisiska hjeltar, som underkuvade Indien och grundlade denna stora makt, hvaraf det för det närvarande återstår endast svaga kvarlevor. *De väldige Almejder*, nemligen Francisco de Almejda, Grefve af Abrantes, som var den förste vice Konungen i Ostindien, och hans son, Lorens Almejda. *Pacheco* (Duarte Pacheco Pereira) företog trenne tåg till Indien, det första med Vasco di Gama, det andra med Pedro Cabral, och det tredje och äro-

fullaste med de båda Albuquerqueerna. — *Albuquerque* intog Goa och Ormuz, var Francisco de Almejdas efterträdare som vice Konung i Indien, och erhöll tillnamnet den store. — Dom *Juan de Castro*, namnkunnig genom försvarandet af Diu emot Turkarne, var vice Konung i Indien under Johan den tredjes tid.

St. 17. *Två af din ätt &c.* Konung Johan III i Portugal, Konung Sebastians farfader, och Kejsar Carl d. 5:te, hans morfader.

St. 20. *Atlas' dottersson* — Mercurius.

St. 21. *Lusi tappra folk* — Lusus och Lysa voro namn på två af Bacchi vänner, från endera af hvilka det säges, att Portugiserna härstamma, hvarföre de ock fått namn af Lusitaner. Med Ulysses skola de hafva kommit till Portugal och varit honom behjelplice vid grundläggandet af Lisabon.

St. 26. *Med Viriat &c.* — Virati bedrifver vidröras längre fram i 3:dje sången 21 stancen. — — *den fremling, i hvilkens hind &c.* Då Sertorius blifvit utvald till härförare, fick han af några jägare en hvit hind, som sedermera alltid åtföljde honom och om hvilken han föregaf, att han genom henne fick veta Gudarnes vilja.

St. 31. *Från Spaniens stränder ett tappert folk &c.* De äldre Portugiserna ville ej afstå från namnet Spaniorer och kallade Spaniorerna alltid endast *Castellanos*. I de äldre upplagorne af Camoëns' skrifter kallas han «principe dos Poetas de Hispanha.» — *Nisa*, en gammal stad i Indien, helgad åt Bacchus.

St. 42. *Nu solen i de Gudars tecken brände,
Dem fruktan för Tyfé till fiskar vände.*

För att undgå den hundrahöfdade Typhons el. Typhoi raseri, som uppmanade Gudarne till kamp, förvandlade sig dessa i åtskilliga gestalter och Venus och Mars i *fiskar*, hvilka upptogos ibland himmels-tecknena.

- St. 46. *Hvad Padus vet, hvad Lampetusa kände.* Phaeton nedstörtade i Po; Lampetusa var en af Heliaderna, Phaetons systrar, som begreto vid Eridani strand den olycklige broderns öde, och hvilkas tårar förvandlades i bernsten.
- St. 73. *Den store Thebanen.* Bacchus, Thebes skyddsgud, säges vara född af Jupiters höft.
- St. 84. *Nabats berg* — Berg i Arabien, Nabath eller Nabajoth, Ismaels son, från hvilken Nabatheerna härstamma. 1 Mos. bok Kap. 25, vers 13. Med Nabaths berg förstår skalden trakten från Euphrates till Röda Hafvet.
- St. 98. *Sinon*, Ulyssis stallbroder, öfvertalade Trojanerna att införa Grekernas trähäst inom Trojas murar, hvilka derföre till en del nedrefvos.
- St. 99. *Quiloa.* Vid Vasco da Gamas ankomst till Indien voro Quilõa, Mozambique, Mombaca och Melinda små Africanska Konungariken. De utgöra hvad vi nu kalla kusten Zanguebar.

Andra Sången.

- St. 10. *Två mödrars son* — Bacchus, enligt fabeln för tidigt född af Semele och framburen sedan af Jupiter.
- St. 18. *Erycina*, — Venus, som fått detta namn af berget Eryx i Sicilien.
- St. 21. *Dione* — annars mor åt Venus, men här Venus sjelf.
- St. 27. *Grodor* — Lysiskt folk i fordomtima; (enligt Ovidii *Metamorphoser* VI Sången 315—381 v. blefvo Lysiska bönder af Latona förvandlade till grodor.
- St. 47. O händelse, så underbar att skåda!
Att hafvet våldsamt midt i lugnet bäfvar,
Det berättas i Barros' tredje Dekad, att när Gama år 1524 gick för andra gången till Indien, för att

tilltråda sin post som vice Konung derstädes, blef han midt under sin segling vid kusten af Camboja plötsligt öfverraskad af en stiltje, så att flottan blef liggande, alldeles orörlig. Strax derpå, utan att man förmärkte den ringaste förändring af vädret, började hafvet att blifva i högsta grad oroligt och vågorna att gå och skeppen att kastas på det fruktansvärdaste sätt. Då Gama såg manskapet betagas af häpnad och ångest, utropade han: «*Hvad frukten j? Sen j icke, att hafvet bäfvar för sina herrars fötter! Det erkänner vårt herravälde.*» Portugiserne, mycket fallne för att tro underverk, omfattade detta med så mycken större begärlighet, som det höjde deras ära, och voro nöjde med Gamas förklaring af detta naturfenomen, som troligtvis varit följden af en jordbäfning.

St. 49. *Och vilda Morer uti striden falla*

För egna pilar,

Då Albuquerque var sysselsatt med eröfrandet af Ormus, blefvo en gång i en drabbning Persernas och Morernas pilar tillbakakastade af en häftig stormvind på dem, som afskjutit dem, och sårade många.

St. 52. *Vid Cochim skall en hjelte dig behaga, — Eduard Pacheco,* som utmärkt sig vid belägringen af Cochim och nedergjorde flera af Samorinens talrika härar.

St. 57. *I handen ses han Gudastafven häfva &c.* Skildringen af Mercurius i denna vers är hämtad ur fjerde boken af Æneiden.

*Tum virgum capit: hac animas ille evocat Orco
Pallentes, alias sub tristia tartara mittit;*

Dat somnos adimitque, & lumina morte resignat.

Icke endast vid anläggningen af machineriets plan, utan äfven vid dess gång hela epopeen igenom, har Virgilius beständigt föresväfvat Camoëns.

St. 72. *Den helga dagens högtidsdrägt &c.* — Skalden menar sannolikt här Påskdagen.

St. 31. *Men hvilket folk vid dessa haf man finner &c.*
 Quod genus hoc hominum? quæve hunc tam barbara
 morem

Permittit patria? Hospitio prohibemur arenæ:
 Bella cient, primaque vetant consistere terra.

Virg.

St. 91. *Och gladt man svarar dem från Morens stränder
 Med stråtelddar &c.*

Det synes, som hade Morerna och Indianerna, äfvenså väl som Chineserna, mycket tidigt känt bruket af krut, men de betjente sig deraf endast vid allmänna fester. Hvad Camoëns här säger, stadfästas denna förmodan. Man ser, att Melindarne efterhärnade Portugisernas fyrverkeri, och att deras Konung öfverraskades och förskräcktes af kanonernas dån. Huru härmed må förhålla sig, finner man dock af Portugisiska Historieskrifvare, att Malabarerna strax efter Europeernas ankomst till Indien hade artilleri i sina arméer. Men de begagnade sig så illa deraf, att de föredrogo bruket af pilar, och detta var den förnämsta orsaken till de små Portugisiska härarnes öfverlägsenhet öfver de stora Indiska massorna.

Tredje Sängen.

St. 1. *Calliope* — Epopeens sånggudinna födde med Apollo Orpheus.

St. 3. *Och dem &c. hvars namn påminna ock om stormars våda* — Rhiphæerne eller Rhipeerna af Grekiska ordet ῥιπή.

St. 9. *Uppå Damasci fält* — Enligt skaldens tanke blef det första människopar danadt af jord på det fält, der Damascus är beläget.

St. 10. *Och Skandinaviens ö, som stolt kan skryta
 Af segrar, dem Italien nog minnes.*

Skalden hänsyftar på Italiens eröfring af Gótherna, som utgingo från de trakter, som nämnas här.

St. 15. *Från bergen, som Pyrenes aska dölja &c.*

Pyrene, dotter af Bebryx, Konung i den till Frankrike angränsande delen af Spanien, blef enleverad af Hercules. Då han en dag aflägsnat sig från henne, återfann han henne död och söndersliten af vilda djur. Han begrof henne på ett af de berg, som man sedermera kallade Pyreneerna. Diodorus Siculus omtalar en annan anledning till detta namn. Han låter det komma af ordet $\pi\tilde{\nu}\rho$, som betyder *eld*, och för att förklara denna ordledning, berättar han, att, då några herdar en dag hade gjort upp eld på dessa berg, uppkom en eldsvåda, som förstörde de stora skogarne, och att elden blef så stark, att metallerna smälte i bergets inre och nedströmmade från alla sidor. Camoëns, begagnande sig af Poesiens frihet, att rikta sig hvar den kan, har förenat begge dessa traditioner.

St. 17. *Det sista svåra arbet af Thebanen.* Herkules, son af Jupiter och Thebanska Drottningen Alcmena. Det sista af Hercules' sju svåra arbeten var att genomspränga bergen Calpe och Abyle, för att öppna en kanal för handeln. Det fullbordades, och Oceanen inströmmade genom öppningen och danade Medelhafvet, Ægeiska hafvet och Pontus Euxinus.

St. 18. *Parthenope: Neapel, på hvars strand nymfen Parthenope blifvit begrafven, eröfrades af Alfons d. V, Konung af Arragonien. Tarragona i Catalonien står ofta i stället för Arragonien. Betica, Konungariket Sevilla.*

St. 21. *Der föddes herden, — Viriatus, som från att vara herde och jägare blef anförare för en här, som i fjorton år försvarade Portugal mot Romarne.*

St. 24. *Och Henrik en af Ungerns Kungasöner — Camoëns följer här den vanliga Portugisiska sagan, som gör stamfadren för det Portugisiska Konungahuset till en*

Ungrare, under det de Fransyska Historieskrifvarne säga, att han var från Lothringen, och de Spanska, att han var från Constantinopel. Den sednare meningen härrör väl från ett missförstånd af Rodrigo Ximenes', Erkebiskopens i Toledo, ord. Denne skrifer i sin Spanska Historia, att Grefve Henrik var ex partibus Bisontinis, d. ä. från nejden af Besançon; men man läste ex partibus Byzantinis, d. ä. från Byzanz. Henriks sanna härkomst har Theodor Godofroy i sin skrift: *traité de l'origine des rois de Portugal*, bevisat ur ett ställe hos en onämnd Benedictiner-munk, som lefde på Henriks tid och skref Frankrikes Historia. Enligt dennes yttrande, förhåller saken sig sålunda. Konungen i Frankrike Hugo Capets son och efterföljare, Robert I, hade utom sin äldsta son Hugo, som dog före honom, tvenne andra söner, Henrik, som blef hans efterföljare, och Robert, Hertig af Burgund. Dennes son Henrik hade 4 söner: Hugo, Eudes, Robert, Henrik. Hugo försökte sig i Spanien emot Morerna, efterträdde sin år 1075 aflidne farfader i regeringen, och gick efter sin gemåls död i klostret i Clugny. Eudes blef, sedan brodern blifvit munk, Hertig af Burgund. Robert valde det andeliga ståndet och blef Biskop i Langres. Henrik blef stamfader för Portugisiska Konungahuset. Se T. J. C. Donner die Lusiaden von Camoëns pag. 390.

St. 31. — — *den ena lasten blott*

Dref Scylla att sin gamla far förråda;

Konung Nisus i Megara, Scyllas far, hade en purpurfärgad hårlock, vid hvilken hans rikes öde var fästadt. Minos, Konung i Creta, bekrigade Nisus; men förmådde icke besegra honom. Då afklippte Scylla, af kärlek till Minos, under det fadren sof, den betydelsefulla hårlocken och erböd den åt Minos, som skänkte den onaturliga dottren sitt förakt. I förtviflan kastade hon sig utför en klippa och blef förvandlad i en fogel.

- St. 38. *Den grymhet Scinis förr mot gäster öfvet
Och den Perillas uttänkt först, se'n pröfvat.*

Scinis var en stråtröfvare, som lät binda hvarje gäst, hvares besök han tillockat sig, mellan tvenne nedböjda träd och sönderslita honom. Theseus dödade *Scinis*. — *Perillus* förfärdigade åt tyrannen Phalaris en kopparoxe, hvori missgerningsmän långsamt stektes och blef sjelf slutligen stekt i den.

- St. 43. *Likt mön &c.* Penthesilea kämpade i Trojanernas leder. Hon var Amazonernas drottning, hvilka bodde vid floden Thermodon.

- St. 45. *Vid detta under* — Alla Spanska Historieskrifvare bevittna detta underverk. Alfons har sjelf berättat det och bekräftat det med en ed. Hans berättelse lyder i ordagrann öfversättning sålunda: «Förskräckelsen hade bemäktigat sig mina trupper vid åsynen af Morernas otaliga myckenhet. Jag var nedtryckt af sorg och svärmodighet, när jag plötsligt såg i öster en ljustråle, hvares glans förhöjdes hvarje ögonblick. Då jag fästat mina blickar på detta ljus, såg jag midt i det ett kors, mera skimrande än solen. Jesus Christus var fastnaglad derpå; en mängd små barn af förundransvärd skönhet omgaf det; de syntes mig vara englar. Herren värdigades trösta mig och sade med en mild stämma: Alfons! lugna dig, ty du skall segra icke endast här, utan i alla de slagtingar, som du skall lemna fienderna till min lära; du skall finna hos ditt folk tillgångar af mod och kraft, som du ej ens anade; det skall erbjuda dig titel af Konung; vägra ej att emottaga den.» Alfons blef samma dag utropad till Konung af Portugal. Han bortlade nu den dittills brukliga titeln af «Grefve af Portugal,» hvilken hans efterträdare, lydige den underbara synvillan, ej hafva återtagit.

- St. 32. *På blodigt fält* — — *hvista.* Efter den tidens begrepp om ära, var det ett säkert tecken på en fullkomlig seger, när segraren förblef tre dagar efter drabbningen lägrad på slagfältet.

St. 56. *Och du Lisboa — af talarn byggd* — En gammal tradition bland Portugiserna säger, att Ulysses grundlagt Lisboa och att efter honom staden fått namn af Ulyssipolis, hvaraf sedan blifvit Ulissbo och slutligen Lisboa.

St. 59. *Betis. Guadalquivir.*

St. 62. *Den stolta stad &c.* Evora, hvars vattenledning är ett af de skönaste minnen af Romersk konst. Sertorius lät bygga den, när Portugiserna valt honom till General, och Konung Johan den tredje har reparerat den.

St. 77. *Miramolia* — En Arabisk titel, som betyder de trognes beherrskare. Denne blef dödad af ett kastspjut, då han, efter nederlaget vid Tarifa, skulle passera Tajo.

St. 93. *Bolognas Grefve* = Alfons III, Sancho II:s broder, fick af skalden denna titel derföre, att han var förmäld med Mathilda, Grefvinna af Bologna.

St. 115. *En fjerdedel* — — *man såg*; När Marii soldater på ett tåg mot Cimbrerna klagade öfver törst, visade han dem en flod och sade: «Här kunnen j få dricka; men vattnet måste köpas med blod.» — «För oss dit» — svarade de — «att vi måtte få något vått, om det än är blod.» Marius förde dem mot fienden och Florus berättar: «ea cædes hostium fuit, ut victor Romanus de cruento flumine non plus aquæ biberit, quam sanguinis barbarorum.»

Ibm. *Då tre mått ringar &c.* — Detta skedde efter slaget vid Cannæ.

St. 134. *Skön Inez' kärlek &c.* Man ser än i dag i trädgården vid ett gammalt slott nära Mondego en källa, som bär namn af «a fonte dos amores de Inez.» Det är der en tradition, att denna källa var en mötesplats för Dom Pedro och Inez. Hvad Camoëns berättar, är fullkomligt öfverensstämmande med sanningen. Inez var i tysthet förmäld med Dom Pedro, som hade med henne flera barn. Inez' familie hade

fiender, som uppäggade Konungen mot henne, och kommo honom att anse denna hemliga förmälning, som ett himmelsskriande brott. Hon blef mördad, som Camoëns berättar, med en grymhet, värdig ett barbariskt tidevarf. När Dom Pedro bestigit thronen, lät han upptaga sin olyckliga älskarinna ur dess graf och sätta henne på en lysande thron och kröna henne till Drottning. Han svor, att hon hade varit hans lagliga gemål, och ville att hennes minne skulle äras, som om hon i lifstiden burit kronan. Han till och med förmådde sitt rikes Herrar att med vördnad kyssa sin tillbedda Inez' redan af döden förstörda hand.

St. 135. *Ty hat till menskors lif dem båda drivver.* Dom Pedro af Portugal och Pedro af Castilien buro båda tillnamnet «den grymme», oaktadt historien ej vet att tillvita dem annat än, kanske stundom för långt drifven, sträng och oblidkelig rättvisa. När Dom Pedro emottagit Portugisiska kronan, var hans första handling att ingå ett fördrag med Konungen af Castilien, hvarigenom de båda förpliktade sig, att utlemna de brottslingar, som flyktade ur ena i andra landet. Till följe häraf blef Inez' mördare, Pedro Coelho och Alvarez Gonsalvez, som efter Alfons IV:s död flyktat till Castilien, utlemnade. Den tredje mördaren, Diego Lopez, räddade sig genom flykten. Man berättar som ett drag af Pedros grymhet, att när Coelho presenterades för honom, slog han honom i ansigtet med en piska, som han höll i handen. Hans uppförande endast visar, hvilket djupt intryck Inez' mord gjort på honom. Coelho och Alvarez aflifvades. Några säga, att de blefvo lefvande brände och andra, att man utslet deras hjertan.

St. 138. *Var det ett himlens straff &c.* Leonora var dotter af Alfons Tellés och gift med en Portugisisk ädling, Lorenzo d'Acugna. Detta äktenskap blef upplöst af Konung Ferdinand, som i tysthet förmålde sig med henne, fastän han med Leonora af Arragonien var

redan genom fullmakt offentligt förmäld. Ett farligt upplopp, för hvilket en skräddare stod i spetsen, dref Konungen och dess gemål ur Lisabon. Vid underrättelsen härom, bröt Henrik, Konung af Castilien, med en fruktansvärd här in i Portugal. Härpå syftar slutet af den förra stancen. — Det herättas, att Leonoras man, Grefve d'Acugna, då Konungen beröfvat honom hans maka, flyttat till Gallicien, och vanligtvis burit på sin hatt två horn af silfver.

Fjerde Sängen.

- St. 3. *Till tornets tinnar — — derutför.* Martin, Biskop i Lisabon, en vördnadsvärd prest och värd ett bättre öde. Det rasande folket ville, att han skulle låta klockorna i sin kyrka ljuda till ett tecken af glädje, under det man fyllde staden med mord. Då han vägrade att uppfylla deras stormande och ursinniga begäran, störtade de honom från höjden af ett torn, dit han sökt rädda sig, *Hectors son — Astynaax.*
- St. 8. *Brigo*, fordomdags en Konung i Castilien, hvarföre denna provins kallats *Brigia.* — *Fernando*, Konung i Leon och Navarra. — *Rodrigo*, hjälten i P. Corneille's *Cid.*
- St. 9. *Den ädla ö, der fordom Tyrier bodde.* — Cadix, en Phoenicisk koloni.
- St. 20. Enligt Livius (L. 22, c. 53) räddade Cornelius Scipio genom denna beslutsamhet sitt fosterland.
- St. 22. *Med valspråk och med minnen af sin kärlek.* — Man känner detta galanteriets bruk, som förskrifver sig ända från Fränkerkungen Carl den stores Rid-dare. Historieskrifvare försäkra, att i Portugisiska arméén fanns en trupp, lik den som man i Lacedemon kallade älskarnes trupp, och att det är isynnerhet denna, som Dom Johan har att tacka för sin seger.

- St. 27. Den slagning, som beskrifves i denna och följande stancer, var det afgörande slaget vid Aljubarota den 14 Aug. 1385.
- St. 28. *Attabri berg* — Cap Finisterræ.
- St. 40. *Här föll Stormästarn för San Jagos orden* — Dom Pedro Nunez. — *Den ock för Calatravas* — Dom Pedro Alvarez Pereira, Nunos broder.
- St. 52. *Fernando* är bekant under namn af den ståndaktige Prinsen. Fernando belägrade Tanger; men såg sig en dag omringad af en talrik Morisk här. Han blef tvungen att capitulera och lemnade sig såsom fånge i Morernas händer, till dess man hade utrymt åt dem Ceuta till lösen för honom. Ceuta blef icke öfverlemnad åt Morerna. Fernando satte sig deremot, så snart han såg Portugiserna vara i säkerhet och föredrog att fem år försmäkta i den rysligaste fångenskap, i hvilken han ock dog.
- St. 72. För att antyda, huru *Ganges* hade sin källa i ett mera aflägsset fjerran, tillägger Camoëns denna flod en trötthet, som ej tillägges *Indus*.
- Ibm. *Alpheus*, som har sitt ursprung i Peloponesus, flyter under hafvet till Sicilien, för att der förena sig med *Arethusa*, sin älskade. Både *Virgilius* och *Ovidius* berätta, att flodnymfen *Arethusa* flydde för *Alpheus* under hafvet till Sicilien; men upphanns der af sin älskare.

Femte Sängen.

- St. 2. *Gama* afseglade 1497 från Portugal, för att söka en väg till Indien.
- St. 15. *Den stora flod* — Zaire.
- St. 18. *Vi sågo björnarne &c.* *Calisto*, dotter af Konung *Lycaon* i Arcadien, födde med *Jupiter Arcas*. *Juno* förvandlade henne till en björninna; men *Jupiter* förflyttade både mor och son till himlen, der de lysa

- som himmelstecken, under namn af ursa minor och major. Juno, hvars vrede ej kunde blidkas, bad Tethis, att hon aldrig skulle tillåta att Calisto finge bada i hafvet. Detta grundar sig derpå, att de gamle, som ej utsträckt sin segling på andra sidan vändkretsen, förlorade aldrig polstjernen, Calisto, ur sigte. För Gama, som seglade längre mot söder, försvann den i hafvet.
- St. 18. *Det ljus, det lefvande &c.* Dessa eldar, som stundom synas på hafvet, fästa sig på toppen af master och råstänger, och anses af sjömännen som ett tecken att stormen lägger sig.
- St. 25. *Astrolaben*; ett instrument, hvarmed solhöjden mätes, uppfanns i Portugal under Konung Johan II:s regering af tvenne Jude-läkare, understödde af den namnkunnige matematikern Martin Behem.
- St. 43. Denna flotta anfördes af Alvarez Cabral och anfölls af en förfärlig storm nära vid Goda Hopps udden. Stormen varade i 22 dagar. Af de tretton skepp, hvaraf flottan bestod, förgingos sex med manskap och allt, de andra sju kommo med möda i den bedröfligaste belägenhet till Sofalas hamn. Bland dem, som omkommo, var samma Bartolomeo Diaz, som först upptäckte Goda Hoppsudden, och gaf den namn af «Stormarnes udde.»
- St. 45. *Den förste hjelten* — Francisco d'Almeyda, den första vice Konungen i Indien. Han förstörde Quiloa och Mombaza; slog Egyptiska flottan, och var en af de förnämsta grundläggarna af Portugals makt i Indien. Detta landets mager hade spått honom, att han ej åter skulle passera Goda Hoppsudden. Han passerade den; men blef straxt derefter i en strid, som hans folk börjat med Cafferna, ihjelslagen.
- St. 46 o. ff. *En annan ädling &c. af maken följd &c.* — Dom Manuel de Sonza hade varit gouverneur i Diu. Då han skulle återvända till Europa med sin gemål, Leonora de Så, en af sin tids skönaste damer, krossade en storm hans skepp mot klipporna vid Goda Hoppsudden. Efter oerhörda lidanden omkom han med maka och trenne barn bland vildarne.
- St. 61. *Phlegon och Pyrois*, solgudens hästar; de tvenne andra heta Eous och Æthon.
- St. 78. *Jag åt den namn af «goda teckene» ger.* Strömmen heter «rio dos buénos sinais.»

Sjette Sången.

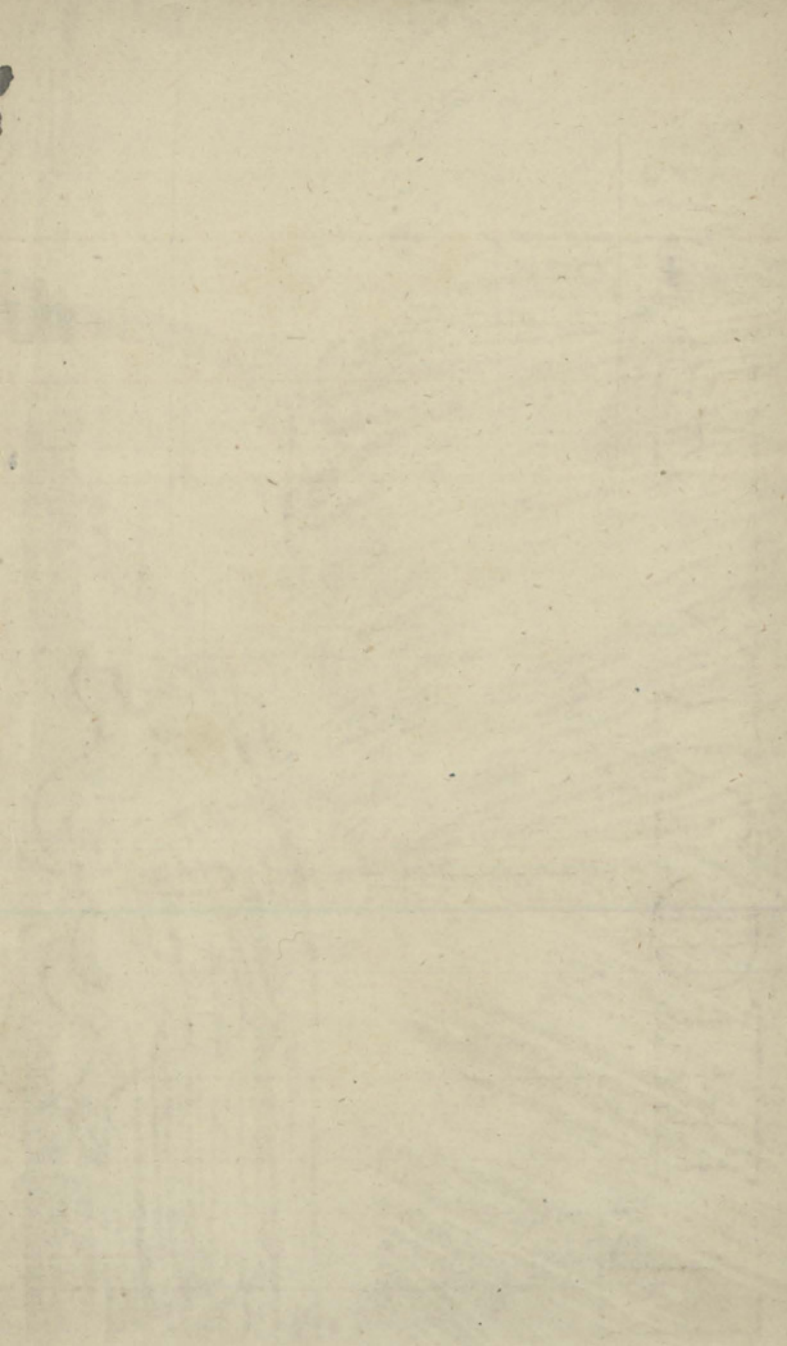
- St. 23. *Rom med sin sköna son* — Melicertes eller Palemon, med hvilken Ino störtade sig i hafvet, för att undgå sin gemåls raseri. Se Ovid. Metamorphoser, Lib. 4. 518—541. — *Panopea*, en hafsnymf.
- St. 24. *Och han, som menska född &c. Glaucus*, en fiskare, blef, enligt fabeln, vid ätandet af en viss krydda, plötsligt förvandlad till fisk; men då han störtade sig i hafvet, blef han en Gud. *Circe* lågade af kärlek till honom, och för att hämnas en försmädd kärlek, förgiftade hon den källa, hvori hans älskade *Scylla* plägade tvätta sig. Följden blef, att *Scylla* förvandlades till ett vidunder och störtade sig i förtviflan deröfver i hafvet och blef den klippa, som bär hennes namn.
- St. 29. *J sett dem trotsa himlens allmakts-lagar &c.* Bacchus häntyder här på Giganternas strider, då de företogo sig att bestorma himlen.
- St. 31. Jason seglade med ett antal Minyer på skeppet *Argo* till Colchis, och skall vara den förste, som vågat sig på en så lång sjöresa.
- St. 35. *Hypotades* — *Æolus* kallades så, emedan han var gift med *Sergesta*, dotter af Trojanen *Hypotas*.
- St. 47 o. ff. Hertig Johan af Lancaster, som i förening med Portugal, stred mot Castilien, förde i detta krig sina båda döttrar med sig. Begge blefvo sedermera drottningar. Den ena förmäldes med Konungen af Portugal och den andra med Konungen af Castilien. Se 4:de Sången 47:de stansen.
- St. 32. *All i den trogna stad &c.* Staden *Porto*, som de gamle kallade *Cale*. Af dessa tvenne namn tillsammans har man gjort *Purtugal*.
- St. 63. *Helles djur*, — enligt A. W. Schlegel den vädur, som hade det gyllne skinnet.
- St. 68. *Hans mod af Flanderns Grefvinna pröfvadt &c.* Den fara, hvarmed Flanderns Grefvinna hotades, bestod, enligt *Farias* tanka, deri, att då Konung Carl VII sammankallade sina riksständer, ville han tvinga Philip den gode, Hertig af Bourgogne och Grefve af Flandern, att infinna sig. Hans gemål, *Isabella*, dotter af Konung Johan I i Portugal, mötte vid Konungens af Frankrike hof i stället för sin gemål, och påstod inför

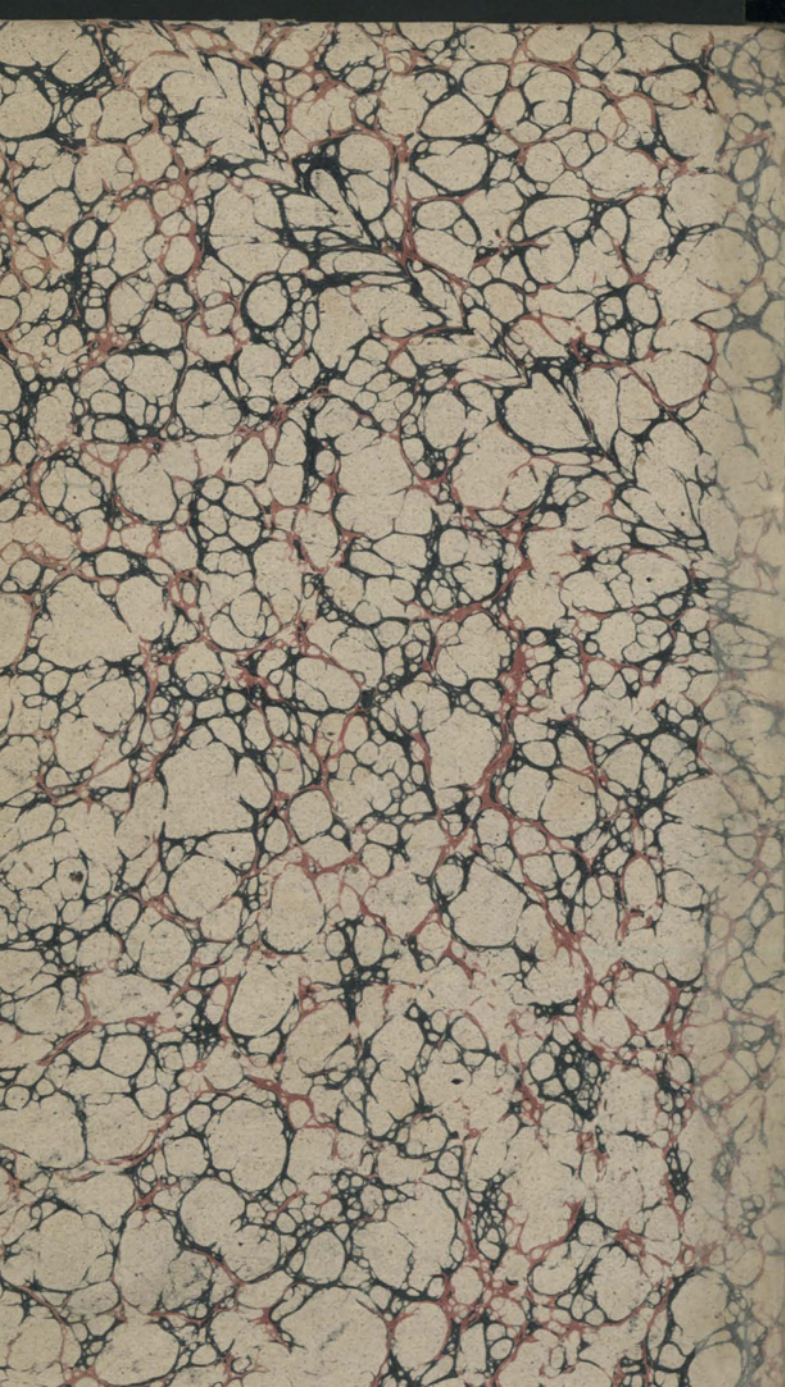
det församlade Cortes, att hennes gemål, Grefven af Flandern, ej var förbunden att möta på Kungens tillsägelse, och att hon ville framställa en Riddare, som skulle försvara hennes påstående. Denne Riddare var Magriço, som trädde inom skranket mot en Fransos, besegrade honom och befriade Flandern från dess vasalltjänst. Denne Magriço öfvervann i Orleans i Konungens af Frankrike närvaro en viss Riddare de Lansay och vann en guldkedja, liksom Titus Manlius, som derföre fick tillnamnet Torquatus. Se Livius 7: 10.

- St. 69. *En annan &c.* Denne hette Alvaro Vaz de Almda. Han fick ett utmaningsbref från en Tysk, som ville mäta sig med honom, under det vilkor, att de båda skulle hafva högra sidan blottad och utan harnesk. Då Tysken var vensterhänt, blottställde Alvaro beständigt sin obetäckta högra sida för alla hugg, under det hans fiende vände åt honom endast den venstra sidan, som var skyddad af ett godt halfharnesk. Då Alvaro märkte denna list, kastade han sig på den Tyske Riddaren och qväfde honom emellan sina armar, som Hercules qväfde Antheus.
- St. 77. *Halcyone* — Æoli dotter och Konungen i Trachina Ceix' gemål, kastade sig af förtviflan vid dennes död i hafvet, och blef, jemte sin gemål, förvandlad till sjöfogel af samma namn. Deras sång förkunnar en annalkande storm.
- St. 78. *Af svarta konstnärns hand* — Vulcanus, som smidt vapen och rustning åt sin son Æneas. — *Af menniskor blott tvenne*, Deucalion och Pyrrha.
- St. 82. De Acrocerauniska klipporna ansågos af de gamle för de farligaste klippor för seglarne.

Beffat.

med ypparad

CAMONEANA

278

B. N. L.

